

06-07-2014	(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)	A
ASS/		10:00
07-06-2014	(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)	A-1
AJIT/ D/ MMP/		10:00

(सभापतीस्थानी माननीय उप सभापती)

पृ.शी : राज्यात झालेल्या गारपीट व अवकाळी पावसामुळे शेतकऱ्यांचे मोठ्या प्रमाणावर झालेले नुकसान

मु.शी : राज्यात झालेल्या गारपीट व अवकाळी पावसामुळे शेतकऱ्यांचे मोठ्या प्रमाणावर झालेले नुकसान या विषयावर सर्वश्री हेमंत टकले, माणिकराव ठाकरे, अमरसिंह पंडित, संजय दत्त, संदीप बाजोरिया, शरद रणपिसे, विक्रम काळे, भाई जगताप, सुभाष झांबड, हरिसिंग राठोड, डॉ. अपूर्व हिरे, वि.प.स. यांचा प्रस्ताव.

श्री.अमरसिंह पंडित (विधानसभेने निवडलेले) : सभापती महोदय, मी आपल्या अनुमतीने पुढील प्रस्ताव मांडतो.

विदर्भासह मराठवाडा, पश्चिम महाराष्ट्र, कोकणात माहे फेब्रुवारी-मार्च-एप्रिल व मे 2014 मध्ये गारपीट व विजांच्या कडकडाटासह बेमोसमी पावसाने अनेक ठिकाणी जनजीवन विस्कळीत होणे, कोकणात आंबा पिकांचे मोठे नुकसान होणे, राज्यात गारपीटमुळे व वीज कोसळून सुमारे 30 व्यक्तींचा झालेला मृत्यू, शेकडो घरांचे झालेले नुकसान, पशुधनाचे झालेले नुकसान, यापूर्वी फेब्रुवारी-मार्च, 2014 मध्ये झालेल्या गारपीट आणि अवकाळी पावसाने हवालदिल झालेल्या विदर्भ, मराठवाडा व राज्यातील इतर भागातील शेतकऱ्यांना दिलासा देण्यासाठी राज्य शासनाने चार हजार कोटी रुपये मदतीचे दिलेले पॅकेज, सहा महिन्यांची वीजबिले माफ आणि पीक कर्जाचे व्याज माफ करण्याचा दिनांक 19 मार्च, 2014 रोजी निर्णय घेण्यात येणे, गारपीट व अवकाळी पावसामुळे राज्यात मोठ्या प्रमाणात शेतकऱ्यांचे नुकसान झाले असून शासनाने रक्कम जाहीर करूनही व पंचनामे होऊनही गारपीटच्या नुकसान भरपाईची रक्कम काही शेतकऱ्यांना न मिळणे, तसेच अवकाळी पावसाच्या नुकसानीसंदर्भात शेतकऱ्यांनी शेतमालाचा विमा काढूनही विम्याची रक्कम न मिळणे, त्यामुळे शेतकऱ्यांत पसरलेले संतापाचे व चिंतेचे वातावरण, शासनाने राज्यात झालेल्या गारपीट व अवकाळी पावसामुळे नुकसान झालेल्या शेतकऱ्यांना व

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही

श्री.अमरसिंह पंडित...

फळबागायतदारांना तसेच मृत्युमुखी पडलेल्या व्यक्तींच्या नातेवाईकांना व जबर जखमी झालेल्या व्यक्तींना आर्थिक मदत देण्याची आवश्यकता, गारपीट व अवकाळी पावसामुळे बाधित झालेल्या नुकसानग्रस्तांना भरघोस व तातडीने मदत देण्यासाठी विशेष अनुदानामध्ये वाढ करण्याची गरज, याबाबत शासनाने करावयाची उपाययोजना विचारात घेण्यात यावी.

सभापती महोदय, फेब्रुवारी व मार्च 2014 मध्ये महाराष्ट्रात एखाद दुसरा जिल्हा व तालुका वगळता संपूर्ण राज्यभर गारपीट आणि अवकाळी पावसामुळे शेतकऱ्यांना अक्षरशः झोडपून काढले. यापूर्वी झालेली गारपीट आपण पाहिलेली आहे. परंतु ती गारपीट फक्त जिल्ह्यापुरती , काही भागा पुरती मर्यादित होती. चार-पाच कि.मी. अंतरापर्यंत गारपीट होत होती. परंतु यावेळी जी गारपीट झाली तशी गारपीट यापूर्वी कधीही झाली नाही. काही ठिकाणी तर टेनिस बॉलच्या आकारा एवढ्या गारा पडत होत्या. या गारा घरावरील पत्र्यांना भेदून खाली पडत होत्या. इतका वेग या गारांना होता.

सभापती महोदय, किंकगाव येथील मोसंबीच्या बागांना मी भेट दिली होती. गारपीटीमुळे जमिनीवर मोसंबीचा सडा पडला होता. तीच परिस्थिती डाळींब पिकाची होती. गहू पिकाची होती. गारपीटीमुळे गहू पिकाची शेताच्या खळ्यासारखी अवस्था झाली होती. बीड जिल्ह्यातील गेवराई तालुक्यात इतकी भयंकर गारपीट आम्ही प्रथम अनुभवली. महाराष्ट्रात असा बेमोसमी पाऊस कधी झाला नाही. या बेमोसमी पावसामुळे अभूतपूर्व अशी परिस्थिती निर्माण झाली.

सभापती महोदय, महाराष्ट्रात झालेल्या गारपीटीमुळे गारपीटग्रस्तांना दिलासा देण्यासाठी शासनाने दिनांक 21 मार्च 2014 रोजी शासन निर्णय काढून पंचनामे करण्याचे आदेश दिले. पंचनाम्याचे काम 3 ते 5 दिवसांत करून ते जिल्हाधिकारी कार्यालयास सादर करा असे आदेश होते. 50 टक्केपेक्षा अधिकचे बाधित क्षेत्र असेल त्यांनाच मदत द्यावी असे शासनाने आदेश काढले होते. मी येथे जबाबदारीने सांगू इच्छितो की, गारपीटीमध्ये 50 टक्केपेक्षा कमी-अधिक बाधित क्षेत्र ही संकल्पनाच चुकीची आहे. एकदा गारपीट झाली की पूर्ण क्षेत्र बेचिराख होते. मी आपणास धोंडराई गावातील एका शेतकऱ्याचे उदाहरण सांगतो. त्या शेतकऱ्याची टरबुजाची शेती होती.

श्री.अमरसिंह पंडित...

गारपीट होण्यापूर्वी दोन-तीन दिवस अगोदर त्याच्या शेतीचा 19 लाख रुपयांचा सौदा झाला होता. परंतु त्यांच्या मुलाने 75 हजारांसाठी तो सौदा मोडला. त्यानंतर तीन दिवसांनी गारपीट झाली आणि त्या शेतकऱ्याचे 19 लाख रुपयांचे नुकसान झाले. त्याच बरोबर शेतातील संपूर्ण टरबूज बेचिराख झाले. गारांची गती इतकी होती की त्या टरबूजाला छेद करित होत्या. एकदा फळ खराब झाले की, मग काही करता येत नाही. तेव्हा पंचनामे करित असताना 50 टक्केपेक्षा कमी-अधिक क्षेत्र असे करू नये. याबाबत शासनाने विचार करावा अशी विनंती आहे.

सभापती महोदय, कापसाचे पीक घेतल्यानंतर शेतकरी तेथे गव्हाचे पीक घेतो. परंतु त्याची नोंद तातडीने 7/12 उताऱ्यावर करित नाही. 7/12 उताऱ्यावर गहू पिकाची नोंद न केल्यामुळे 7/12 उताऱ्यावर कापसाची नोंद दिसत होती. त्यामुळे गव्हाच्या पिकाचे नुकसान होऊनही शेतकऱ्यांना नुकसान भरपाई मिळालेली नाही. त्यांनी गव्हाच्या शेतीचे फोटो काढून आणले होते, व्हिडिओ शुटींग करून आणले होते. परंतु 7/12 उताऱ्यावर गव्हाची नोंद नसल्यामुळे त्यांना नुकसान भरपाई मिळाली नाही. तहसीलदारांनी तांत्रिक मुद्दा उपस्थित करून सांगितले की, 7/12 उताऱ्यावर गहू पिकाची नोंद नाही आणि कापूस पिका संदर्भात नुकसान भरपाई देण्याचे आदेश नसल्यामुळे नुकसान भरपाई देता येणार नाही.

सभापती महोदय, शासनाने पंचनामे करण्याचे आदेश दिले. परंतु त्यासाठी पुरेसे मनुष्यबळ उपलब्ध करून दिले नाही. मी आपणास बीड जिल्ह्यातील गोवराई तालुक्यातील उदाहरण सांगतो. शासनाने कमी कालावधीत पंचनामे करण्याचे आदेश दिले. गोवराई तालुक्यात 57 तलाठी सज्जे असून त्या ठिकाणी फक्त 37 कर्मचारी कार्यरत आहेत. एका-एका कर्मचाऱ्याकडे आठ-नऊ सज्जाचा अतिरिक्त कार्यभार दिलेला आहे. एकेका सज्जामध्ये पाच-सहा गावे आहेत. आमच्याकडे सानप नावाच्या तलाठ्याकडे 19 गावांचा चार्ज होता. तो तलाठी मुलाच्या शिक्षणासाठी बीड तालुक्यात राहत होता. जे शेतकरी त्याच्याकडे म्हणजे तालुक्याच्या ठिकाणी गेले त्यांचे त्यांनी पंचनामे करून तहसीलदारांकडे दिले. पण काही शेतकरी तलाठी आज येईल, उद्या येईल म्हणून

07-06-2014

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

A-4

AJIT/ D/ MMP/

10:00

श्री.अमरसिंह पंडित...

गावाकडे त्यांची वाट पाहत होते. जे जे शेतकरी बीड येथे जाऊन तलाठ्याला भेटले त्यांचेच त्यांनी पंचनामे केले. जे शेतकरी बीड येथे जाऊन त्यांना भेटले नाहीत त्यांच्या शेतीचे पंचनामे होऊ शकले नाहीत.

सभापती महोदय, गेवराई तालुक्यात 25 ते 30 हजार हेक्टर बाधित क्षेत्र होते. या बाधित क्षेत्राचे पंचनामे करण्यासाठी फक्त 37 कर्मचारी होते. कृषी विभागाची देखील तीच अडचण आहे. बीड जिल्ह्यातील बाधित क्षेत्र अंदाजे 1 लाख 60 हजार हेक्टर असून त्याचे पंचनामे करण्यासाठी फक्त 146 कर्मचारी होते.

यानंतर श्री.बोर्डे...

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही

श्री.अमरसिंह पंडित....

146 अधिकारी/कर्मचारी 1 लाख हेक्टरचे पंचनामे कसे करणार ? सानप सारख्या तलाठ्याने जे शेतकरी त्याला घरी भेटले त्यांच्या नावाची यादी तयार केली. ग्रासेवकाला घरी बोलावले आणि त्यांच्याकडे पी.टी.आर. आहे काय असे विचारून त्यांच्याकडे असलेल्या नोंदीनुसार घरबसल्या पंचनामे केले. फेरफार न झालेल्या काही जमिनींचे पंचनामे झाले. परंतु ज्या जमिनींची फेरफार झाली नाही त्या जमिनींना पंचनाम्यातून वगळण्यात आले. महोदय, अशाप्रकारे अनुदानापासून वगळण्यात आलेले एकूण क्षेत्र बाधित व लाभ न मिळालेले क्षेत्र एकट्या गेवराई तालुक्यात 3.25 हजार हेक्टरपर्यंत आहे.

महोदय, फळबागाच्या संदर्भात सांगू इच्छितो की, फळबागांच्या नुकसानीबाबत केवळ खाली पडलेल्या फळांचाच पंचनामा केला जातो. वास्तविक पाहता झाडावरील डाळिंबाला एखादी गार वा दगडाचा धक्का लागला तर सकृतदर्शनी तो धक्का त्यावेळी जाणवत नाही. परंतु दुसऱ्या-तिसऱ्या दिवशी ते फळ ज्या ठिकाणी धक्का लागलेला असतो तेथे काळे पडून फाटल्यासारखे होते. गेवराई तालुक्यात डाळिंब पिकाचे उत्पादन घेण्यात येणारे हे दुसरे वर्ष आहे. अजून प्रत्यक्षात डाळिंबाचे उत्पादन हाती आलेले नाही. गेवराई तालुक्यात एकूण 3.25 हजार हेक्टर क्षेत्रापैकी 2.50 ते 2.75 हजार हेक्टर क्षेत्र डाळिंबाचे असून सुध्दा नुकसान झालेल्या बागांचा योग्यप्रकारे सर्व्हे करण्यात आलेला नाही. ज्या दिवशी पंचनामे करण्यात आले त्या दिवशी गारपीटीने झाडपलेल्या डाळिंबाच्या बागा व्यवस्थित होत्या. परंतु दुसऱ्या-तिसऱ्या दिवशी मात्र त्या बागांचे नुकसान झाल्याचे निदर्शनास आले. आम्ही तहसीलदारांकडे त्या संदर्भातील तक्रार करून फळबागांचे सर्व्हे करण्याची मागणी केली. आम्ही त्यांना सांगितले की, डाळिंब पिकाच्या बाबतीत कालची परिस्थिती वेगळी होती आणि आजची परिस्थिती वेगळी आहे. त्यामुळे आपण नुकसान झालेल्या फळबागांची पाहणी करावी. त्यानुसार तहसीलदार त्या ठिकाणी आले आणि त्यांनी नुकसानग्रस्त बागांची पाहणी केली. परंतु त्या बागांच्या पंचनाम्यांच्या बाबतीत निर्णय होऊ शकला नाही. काल माननीय मंत्र्यांनी सभागृहात बोलताना नुकसान व मदतीच्या संदर्भात कोट्यवधी रकमेचा दाखला देऊन आकडेवारी सांगितली. बीड जिल्ह्यात 51 कोटी रुपयांची नुकसान भरपाई वितरित करण्याच्या बाबतीत निर्णय झाला होता. त्यापैकी 16 कोटी रुपयांपर्यंतची रक्कम अजूनही

..2..

श्री.अमरसिंह पंडित....

वाटलेली नाही. तहसीलदार कार्यालयाकडून सांगितले गेले की, बाराखडी वर्णाक्षरानुसार रक्कम वाटली जात आहे. या निमित्ताने मी विचारतो की, असे असेल तर 'झेड' चा क्रम 'ए' च्या ठिकाणी कसा आला ? परंतु याची नोंद कोणी घेऊ शकत नाही. ज्यांना नुकसान भरपाई द्यावयाची होती त्यांच्या नावाची यादी बँकेला पाठविण्यात आली आणि तेथून पुन्हा ती यादी परत मागविली गेली. गेवराई तालुक्यात दैठण नावाचे गाव आहे. तेथील 75 लोकांना 70 लाख रुपयांचे अनुदान मिळणार होते. परंतु ती यादी परत मागवून व त्या यादीमध्ये फेरफार करून 75 चा आकडा 25 वर आणण्यात आला. 70 लाख रुपयांची रक्कम तशीच ठेवली. ज्यांना 20-22 हजार रुपये मिळणार होते त्यातील 10-10 हजार रुपये बाजूला काढून ती रक्कम इतरांना वितरित करण्यात आली. आमदार, नेते, नातेवाईक यांच्याकडून फोन आल्यामुळेच हा सर्व प्रकार झाला. मूळ पात्र लोकांच्या ताटातील घास बाजूला काढून तो अपात्र लोकांना समप्रमाणात वितरित करण्यात आला. मुळात ज्या लोकांचे नुकसान झाले नव्हते त्या लोकांना ही रक्कम वितरित करण्यात आली. मी उदाहरणासह या बाबतची तक्रार केली होती.

महोदय, गेवराई तालुक्यात गोविंदवाडी नावाचे गाव आहे. त्या ठिकाणी दोन सख्ख्या भावाची प्रत्येकी तीन एकर जमीन आहे. दोघांनीही शेतीमध्ये गहू पेरला. नैसर्गिक आपत्तीमध्ये त्यांच्या शेतीचे नुकसान झाले. त्यातील एकाला 7 हजार रुपये नुकसान भरपाई मिळाली आणि दुसऱ्याला तब्बल 79 हजार रुपये नुकसान भरपाई मिळाली. एका भावाच्या शेतीच्या बांधावर चिकुची दोन झाडे आहेत. त्या शेतकऱ्याच्या संपूर्ण शेतात चिकुची बाग दाखविली गेली आणि त्याला जादा रक्कम वितरित करण्यात आली. या संदर्भात व्हिडीओ शुटींग करून आम्ही तहसीलदार आणि नंतर जिल्हाधिकाऱ्यांकडे तक्रार केली. परंतु महसूल विभागातील गॅड्याची कातडी असलेल्या अधिकारी/कर्मचाऱ्यांनी व्हिडीओ शुटींग देऊन सुध्दा या प्रकरणी चौकशी करण्यात येईल आणि त्यानंतर निर्णय घेण्यात येईल असे सांगितले. परंतु आजपर्यंत या संदर्भातील चौकशीबाबतचा एक कागद सुध्दा हलला नाही. त्याच दिवशी संध्याकाळी मारोतीच्या पाऱ्यावर बसून गोविंदवाडी गावाच्या अपंग असलेल्या तलाठ्याने सर्वासमक्ष 1 लाख 44 हजार रुपये जमा केले आणि रिक्षात टाकून तालुक्याला निघून गेला. अशा प्रकारे खुलेआम अनुदान वाटपाच्या

..3..

श्री.अमरसिंह पंडित....

बाबतीत भ्रष्टाचार होत असेल आणि त्याची तक्रार व्हिडीओ शुटींगच्या पुराव्यासह तहसीलदारांकडे करून सुध्दा त्या लोकांवर कारवाई होणार नसेल तर या नुकसानग्रस्त शेतकऱ्यांनी कोणाकडे पाहायचे ?

महोदय, देशाचे तत्कालीन कृषी मंत्री माननीय श्री.शरद पवार साहेब आणि आमच्या जिल्ह्याचे जिल्हाधिकारी जिल्ह्यातील एका बागेत अधिक प्रमाणात झालेल्या नुकसानीची पाहणी करण्यासाठी गेले होते. अगोदरच्या दिवशी जिल्हाधिकाऱ्यांनी पाहणी केली आणि दुसऱ्या दिवशी माननीय श्री.पवार साहेबांनी पाहणी केली. त्यावेळी जिल्हाधिकारी सुध्दा त्यांच्यासोबत होते. त्या भागातील अतोनात नुकसान पाहून माननीय श्री.पवार साहेबांना काय वाटले माहीत नाही. त्या बागेच्या शेवटच्या टोकावर जाण्यासाठी किमान 50 पावले चालावे लागत होते. प्रकृतीच्या कारणास्तव आपण इतके अंतर चालू नये असे आम्ही माननीय श्री.पवार साहेबांना सांगितले. परंतु त्यांनी आमचे न ऐकता ते पलीकडच्या टोकाला गेले. जिल्हाधिकारी सुध्दा त्यांच्यासोबत होते. एवढे होऊन सुध्दा त्या बागेच्या नुकसानीची नोंद शासन दरबारी झाली नाही. मी तर म्हणेन की, महसूल विभागाच्या अधिकारी/कर्मचाऱ्यांना कोणाचाही धाक राहिलेला नाही.

महोदय, या ठिकाणी माननीय मदत व पुनर्वसन मंत्री बसलेले आहेत. मी त्यांना विनंती करतो की, नुकसानग्रस्त शेतकऱ्यांना वाटण्यासाठी आणलेल्या रकमेत महसूल विभागाचे कर्मचारी ती रक्कम काढून अशा प्रकारे खुलेआमपणे भ्रष्टाचार करीत असतील तर या लोकांना त्यांची जागा दाखविण्याची वेळ आली आहे असे मला वाटते. त्यांना केवळ निलंबित करून काही उपयोग नाही. या निमित्ताने माझी मागणी आहे की, या संदर्भातील तक्रारींची दखल घेऊन आयुक्तांच्या अध्यक्षतेखाली एक समिती नेमावी व त्या समितीचा अहवाल 15 दिवसांच्या आत मागवून घ्यावा. तसेच चौकशीअंती दोषी आढळून येणाऱ्यांना कडक शासन करावे. शेतकऱ्यांच्या संसाराची राखरांगोळी होत असताना उघड्या डोळ्यांनी तक्रारदारांकडे पाहिले जात असेल तर यापेक्षा दुसरी शोकांतिका नाही.

महोदय, मला या चर्चेच्या निमित्ताने धनादेश वाटपाच्या कार्यपध्दतीबाबत जाणीवपूर्वक निदर्शनास आणून द्यावयाचे आहे. धनादेश वाटप करीत असताना आपला सातत्याने आग्रह असतो की, धनादेश राज्य बँकेकडेच पाठविले जावेत. राष्ट्रीयकृत बँका कदाचित जिल्हाधिकाऱ्यांच्या

..4..

श्री.अमरसिंह पंडित....

आदेशाला केराची टोपली दाखवितात की काय हे माहीत नाही. एन.आर.एच.एम. संदर्भात आरोग्य विभागाचा जिल्हाधिकाऱ्यांना आदेश आहे की, एन.आर.एच.एम. अंतर्गत येणारी रक्कम आय.सी.आय.सी.आय. बँकेशिवाय दुसऱ्या बँकेत जमा करू नये. अशा प्रकारे अनुदान वाटप करण्यासंदर्भातील प्रसंग येतो त्यावेळी राष्ट्रीयकृत बँकांकडून असे सांगितले जाते की, अशा पध्दतीचे काम आम्ही करीत नाही. त्यावेळी त्या बँका या गोष्टीचा इन्कार करतात. राष्ट्रीयकृत बँकांनी घेतलेले धोरण हे अतिशय चुकीचे आहे. राष्ट्रीयकृत बँकांकडे आपण काम पाठवित नाही. राष्ट्रीयकृत बँकांमध्ये अजूनही 15-15 कोटी रुपये वितरित न करता तसेच पडून असतील आणि त्यांना काम सांगणार नसाल तर त्यांचे लाड कशासाठी करायचे ? बीड जिल्ह्यात एन.आर.एच.एम. मध्ये आलेल्या 15.75 कोटी पेक्षा अधिकची रक्कम राष्ट्रीयकृत बँकेच्या एका शाखेत तशीच पडून आहे. पण ते या संदर्भातील काम करण्यास तयार नाहीत.

महोदय, फेब्रुवारी मध्ये गारपीट झाली आणि आता जून महिना सुरु असताना सुध्दा नुकसानीचे अनुदान वाटप होत नसेल तर यापेक्षा अन्य शोकांतिका नाही. जिल्हाधिकाऱ्यांनी लीड बँकेच्या अधिकाऱ्यांसमोर या निर्णयाच्या संदर्भातील अंमलबजावणी करण्याची घोषणा करून सक्त ताकीद देणे आवश्यक होते. परंतु दुर्दैवाने असे झाले नाही.

नंतर श्री.कांबळे.....

श्री. अमरसिंह पंडित ....

कापसाच्या संदर्भात मिळणारे पैसे वाटप, गारपिटीचे अनुदान वाटप इत्यादी विषय मोठ्या प्रमाणात प्रलंबित पडत गेल्यामुळे या संदर्भातील निर्णय होणे अतिशय अडचणीचे होते. गारपिटीमध्ये व वादळी पावसामध्ये शेतकऱ्यांनी आत्महत्या केल्या. माझ्याकडे काल या संदर्भातील कात्रण होते, जे मी माननीय मंत्र्यांनाही दाखविले. मराठवाड्यात साधारणपणे 91 शेतकऱ्यांनी आत्महत्या केल्या. त्यापैकी जवळपास 41 प्रकरणे निकाली निघाली. 50 प्रकरणे अजूनही शिल्लक राहिली आहेत. मी काल एका शेतकऱ्याचा उल्लेख केला. अर्धपिंपरीचा भाऊसाहेब मेरठ नावाचा शेतकरी पश्चिम महाराष्ट्रात ऊस तोडणीला गेला. इकडे गारपीट झाली. त्याच्या मुलाने, बायकोने असे असे झाले असल्याबाबत फोनवरून त्याला सांगितले. आपल्या येथील सर्व काही उद्ध्वस्त झाले आहे, तुम्ही तालुक्यातील कोणाला तरी आपले नाव मदतीच्या यादीत देण्यासाठी सांगा. त्या शेतकऱ्याच्या मुलाचा व बायकोचा हा प्रामाणिक हेतू होता. 4 वाजता निसेप आला की, भाऊसाहेब मेरठने आत्महत्या केली. सकाळी बोलणे झाल्याची मोबाईलमध्ये नोंद आहे. गावचे सरपंचही समोर होते. आता ते प्रेत इकडे आले आहे. परंतु, तेथील तहसीलदाराचा रिपोर्ट येण्यासाठी हे प्रकरण राहिले आहे. आत्महत्या केलेल्या शेतकऱ्याने कशामुळे आत्महत्या केली, तो प्यायलेला होता की दुसरे काही कारण आहे या संदर्भातील अहवाल येणे बाकी आहे. पीएम रिपोर्ट अतिशय क्लिअर आहे. तहसीलदाराच्या एका रिपोर्टमुळे त्या शेतकऱ्याला मदत होऊ शकलेली नाही. मी हे एक उदाहरण सांगितले. आपण या संदर्भात कालबद्ध कार्यक्रम केला पाहिजे. क्षुल्लक कारणास्तव असे होत असेल तर हे योग्य नाही. आत्महत्या केलेल्या शेतकऱ्यांना मदत करणार नसू तर ते अतिशय चुकीचे होईल. आमचे जिल्हाधिकारी म्हणाले की, हमने बताया है. तहसीलदार ने हमें रिपोर्ट नहीं दी. इसलिए यह पेंडिंग हैं. आपल्याला असे करता येणार नाही. शासनाने या संदर्भातील कालबद्ध कार्यक्रम आखला पाहिजे. हा विषय गंभीर आहे. आत्महत्या करणाऱ्यांचे असे होत असेल तर ते योग्य नाही. जिल्हा प्रशासन या प्रश्नाकडे पाहण्याच्या संदर्भात उदासीन असेल तर शेतकऱ्याने कोणाकडे पहायचे ? हे केवळ तेवढ्यापुरते नसून घरे उद्ध्वस्त होताना दिसली आहेत. वादळी पावसामुळे, वादळामुळे घरे, पशुधन उद्ध्वस्त झाले. परंतु, या संदर्भातील नोंदी कुठेही नाहीत. बैलजोडीवर वीज पडली, ती बैलजोडी गेली. जीआरमध्ये या संदर्भातील समावेश

श्री. अमरसिंह पंडित ....

नसल्यामुळे, मदत व पुनर्वसन विभागाच्या आदेशामध्ये समावेश नसल्यामुळे पशुधनाला मदत मिळू शकली नाही. घरे उद्ध्वस्त झाली. त्याचे फोटो दाखविले. वादळ व वादळी पावसामुळे संसार बेचिराख झालेले आहेत. आम्हाला केवळ त्यांना दिलासा देण्याशिवाय काहीही करता आले नाही. शासन महसुली कर्मचाऱ्यांवर कारवाई करणार का, या संदर्भातील उत्तर माननीय मंत्र्यांच्या भाषणातून हवे आहे. पंचनामे केल्यानंतर सुद्धा याद्यांमध्ये फेरफार केला गेला. याद्यांमध्ये फेरफार करायचे, 75 ची यादी 150 ची करायची, 70 लाख रूपाये सम प्रमाणात वाटून टाकायचे, असे प्रकार सुरू आहेत. ज्याचे जळाले त्यालाही मिळाले, ज्याचे नुकसान झाले नाही त्यालाही मिळाले. कारण जिल्हा प्रशासनामध्ये, तालुका प्रशासनामध्ये काम करणाऱ्या लोकांचे घनिष्ट संबंध आहेत, भेटीगाठी होतात, त्यामुळे नावे समाविष्ट करण्यात आली. ही अतिशय शोकांतिका आहे. मी माननीय मंत्र्यांकडून ठोस निर्णयाची अपेक्षा करतो. महसुली कर्मचाऱ्यांनी मूळ पंचनाम्यांमध्ये फेरफार केले. पंचनाम्यांमध्ये केलेले फेरफार, बदललेल्या याद्या या संदर्भात निर्णय करणे अतिशय गरजेचे आहे. संबंधित दोषींवर कारवाई करणे गरजेचे आहे. बाधित क्षेत्रांचे पंचनामे करण्याच्या संदर्भात नव्याने निर्णय करणे अतिशय गरजेचे आहे. काहींचे पंचनामे केवळ पेरा नसल्यामुळे होऊ शकले नाहीत. आपण त्याचाही विचार करावा. आत्महत्या करणाऱ्या शेतकऱ्यांना न्याय देण्याच्या संदर्भात माननीय मंत्र्यांनी त्यांच्या उत्तरात स्पष्टपणे उल्लेख करावा आणि ते करतील अशी अपेक्षा व्यक्त करून मी माझे भाषण पूर्ण करतो. धन्यवाद !

प्रस्ताव प्रस्तुत झाला.

श्री. विनोद तावडे (विरोधी पक्षनेते) : सभापती महोदय, सभागृहाच्या कामकाजामध्ये सत्ताक्षारी पक्षाकडून चर्चेला प्रस्ताव येत असतात. मी अनेक अधिवेशनांमध्ये असे प्रस्ताव पाहतो की, सत्ताधारी बाकावरील सन्माननीय सदस्यांना बिच्चाऱ्या सरकारचे अभिनंदन करणारा प्रस्ताव मांडता येत नाही. काही तरी बरे केले, अशी सुस्त्रातीला 2 वाक्ये असतात. पण नंतर ते सरकारची टुकाई करतात. गेल्या 5-6 वर्षांत सत्ताधारी बाकांवरील सन्माननीय सदस्यांना कधीही सरकारने हे काम चांगले केले असे म्हणण्याची संधी दिली नाही. प्रत्येक मंगळवारचा प्रस्ताव सरकारला बडवणारा, ठोकणारा, झोडणारा असतो. सन्माननीय सदस्य श्री. अमरसिंह पंडित म्हणाले की, महसूल विभागातील कर्मचारी पैसे घेऊन पंचनामे करतात. एवढे वाभाडे काढल्यानंतर पुढे काय म्हणायचे ? माननीय मंत्री डॉ. पतंगराव कदम म्हणतात की, होऊन जाईल, करून टाकू, मिळून जाईल, मी आहे ना. माननीय मंत्र्यांचे असेच सर्व उत्तर येणार आहे. महाराष्ट्रात सन 2012 मध्ये कोरडा दुष्काळ आला. आपल्या भागात तो जास्त होता. सन 2013 मध्ये त्याहूनही भयंकर कोरडा दुष्काळ आला. सलग 2 वर्षे आलेल्या कोरड्या दुष्काळाने शेतकरी अडचणीत आला. ओला दुष्काळ सुरू झाला त्यामुळे खरीप पीक गेले. पिकांचे नुकसान झाले. त्यामुळे शेतकरी हतबल झाला. गारपिटीमुळे शेतकऱ्यांचे रब्बी पीक सुध्दा आडवे झाले.

(नंतर श्री. रोझेकर ....

श्री.विनोद तावडे.....

सलग दोन-तीन वर्षे या राज्यातील शेतकऱ्यांच्या नशिबी अडचणी, हालअपेष्टा आणि शेतीचे नुकसान एवढेच आहे आणि शासनाकडून त्याला तुटपुंजी मदत मिळत आहे. शासनाकडून मदतीबाबतच्या भरपूर घोषणा होत असतात, परंतु, प्रत्यक्षात शेतकऱ्यांपर्यंत काहीही मदत पोहोचत नाही.

सभापती महोदय, या गारपिटीमुळे किती नुकसान झाले, याबाबतची आकडेवारी आपण पाहतो, वाचतो. मराठवाडा विभागात 50 टक्क्यांपेक्षा कमी नुकसान झालेले क्षेत्र 1 लाख 90 हजार 566 हेक्टर आहे आणि 50 टक्क्यांपेक्षा जास्त नुकसान झालेले क्षेत्र 8 लाख 5 हजार 713 असे मिळून एकूण 9 लाख 96 हजार 279 हेक्टरचे नुकसान झाले आहे. नाशिक विभागात 50 टक्क्यांपेक्षा कमी नुकसान झालेले क्षेत्र 9 लाख 19 हजार 70 तर 50 टक्क्यांपेक्षा जास्त नुकसान झालेले क्षेत्र 3 लाख 70 हजार 693 हेक्टर एवढे आहे. अमरावती विभागात 50 टक्क्यांपेक्षा कमी नुकसान झालेले क्षेत्र 1 लाख 26 हजार 840 तर 50 टक्क्यांपेक्षा जास्त नुकसान झालेले क्षेत्र 4 लाख 29 हजार 305 असे मिळून एकूण 5 लाख, 56 हजार 145 हेक्टरचे नुकसान झाले आहे. पुणे विभागात 50 टक्क्यांपेक्षा कमी आणि 50 टक्क्यांपेक्षा जास्त नुकसान झालेले एकूण क्षेत्र 3 लाख 81 हजार 926 एवढे असून नागपूरमध्ये 1 लाख 90 हजार 693, कोकणात 1 हजार 565 हेक्टर एवढ्या क्षेत्राचे नुकसान झाले आहे.

सभापती महोदय, ही आकडेवारी मी यासाठी सांगितली की, शेतकऱ्यांचे मोठ्या प्रमाणावर नुकसान झाले आहे, ही वस्तुस्थिती समोर यावी. या गारपिटीच्या तडाख्यात असंख्य कुटुंबे, गावे, जनावरे, वने उद्ध्वस्त झाली आहेत. उभी पिके आडवी झाली आणि फळबागा होत्याच्या नव्हत्या झाल्या. अनेक जनावरे, वन्यजीव मृत्युमुखी पडले. दूरदर्शनवरील एका वाहिनीवर मरून पडलेले हजारो पोपट आपण सर्वांनी पाहिले असतीलच. या गारपिटीत राज्यातील 146 शेतकरी बांधवांचा बळी गेला.

सभापती महोदय, मी स्वतः गारपीटग्रस्त भागाचा दौरा केला, शेतकऱ्यांशी चर्चा केली, त्यांच्याशी बोललो, माहिती घेतली. राज्यातील शेतकऱ्यांची स्थिती अतिशय वाईट आहे. नाशिक जिल्ह्यातील चांदवड तालुक्यातील सिताबाई रामकृष्ण पवार या महिलेला मी भेटलो. त्यांनी

...2....

श्री.विनोद तावडे.....

सांगितले की, माझी डाळिंबाची बाग आहे. बागेच्या तोडणीला मी सुखात करीत होते. त्या भागातील लखमापूर येथील व्यापाऱ्याबरोबर डाळिंबाचा व्यवहारही नक्की केला होता. वर्षभर कष्टाने बाग जोपासली होती. आता पीक हाती आले होते, व्यवहारही झाला होता, कष्टाचे पैसे मिळण्याची वेळ जवळ आली होती. अनेक स्वप्ने रंगविली होती. साधारणपणे 125 किंवल डाळिंबाचे पीक होते. दोन दिवसात हातात पैसे मिळतील असे वाटत असतानाच अचानक गारपीट झाली, बाग उद्ध्वस्त झाली आणि 12 लाख रुपयांचे नुकसान झाले. हे सांगत असताना सिताबाई अक्षरशः ढसाढसा रडत होत्या.

सभापती महोदय, उस्मानाबादलाही मी गेलो होतो. तुळजापूर तालुक्यातील देवशिंगा गावच्या श्रीराम देवकर या शेतकरी बांधवाने आत्महत्या केली होती. या शेतकऱ्याकडे 5 एकर शेती होती. पाण्याची सोय नाही, हातात पैसे नाहीत, सोयाबीन, ज्वारी, हरभरा ही पिके घेऊन कुटुंब चालविण्यासाठी पडेल ते काम त्या शेतकऱ्याने केले, दुसऱ्याच्या शेतात मोलमजुरी केली. या वर्षी खरिपाचा पेरा उत्तम आणि वेळेवर झाला होता. त्याला कधी दिसली नाही अशी भरघोस पिके आपल्या शेतात दिसू लागली, 15-20 पोती पीक निघेल, असा त्याचा अंदाज होता. आई-वडील थकत चालले होते. वस्तीतल्या सर्वांनी सिमेंटची घरे बांधली होती, आपणच राहिलो आहोत, ही भावना त्याला सतावत होती. म्हणून त्याने तुळजापूर बँकेकडून 30 हजार रुपयांचे पीक कर्ज घेऊन, मेहुण्याकडून, मित्रांकडून हातउसने घेऊन झोपडीपासून मुक्त होत विटा-सिमेंटने घर रचून घेतले होते. सन 2013 मधील ऑगस्टच्या जोरदार पावसाने 15 दिवस सलग हजेरी लावल्यामुळे सोयाबीनचा उतारा थेट निम्म्यावर आला. तरीही त्याने जिद्द सोडली नव्हती. चांगल्या पावसाने रब्बीची आस लावली होती, ज्वारी आणि हरभरा त्याच्या शेतात डोलू लागला होता. त्याच्या घरातील सांगत होते की, तो खुशीत होता. पण 24 व 25 तारखेला अचानक आकाशात ढग दाटून आले आणि त्यानंतर श्रीराम खचायला लागला. पावसाबरोबर गारांचा जोरदार मारा सुरु झाला आणि सर्व पीक उद्ध्वस्त झाले. बँकेचे कर्ज, मेहुण्यांकडून घेतलेले हातउसने पैसे आणि दोस्तांची मदत, इंजिनिअरिंगच्या तिसऱ्या वर्षाला असलेल्या भावाचा खर्च, दीड वर्षांच्या मुलाचे भवितव्य, घराची उभी केलेली भिंत आणि दारे लावण्यासाठी असलेली पैशांची गरज याबद्दलचे

...3....

06-07-2014

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

D-3

SRR/ MMP/ D/

प्रथम श्री.मंगेश.....

10:30

श्री.विनोद तावडे.....

विचार त्याच्या डोक्यात येत होते. पीक आल्यानंतर दरवाजे लावू, या मनस्थितीत असतानाच व्याज, बियाणे, खते, कीटकनाशके यातील फसवणूक, व्यापारी, सावकारी पाश या शाश्वत समस्यांच्या चक्रव्युहाचा भुंगा श्रीरामसमोर सुरु होता, सातत्याने घरच्यांशी तो याबाबत बोलत होता. ज्यावेळी गारपिटीने शेतीची छाटणी होत होती, त्यावेळी श्रीरामने शेताजवळच्या बाभळीच्या झाडाला दोर लावून फास घेतला. या शेतकऱ्याच्या आत्महत्येला हे सरकार जबाबदार आहे, असा माझा थेट आरोप आहे. जर या शेतकऱ्याला वेळेवर मदत मिळाली असती, या शेतकऱ्याचे सरकारकडून सांत्वन झाले असते तर श्रीरामने फास घेतला नसता.

सभापती महोदय, अशाच प्रकारे या राज्यात 147 शेतकऱ्यांनी आत्महत्या केल्या आहेत. परंतु, किती शेतकऱ्यांनी आत्महत्या केल्या, याची यादी सुध्दा सरकारकडे नाही. राज्यातील 146 शेतकरी बांधवांनी शासकीय अनास्थेमुळे आत्महत्येचा मार्ग स्वीकारला. गारपिटीचे तांडव सुरु असताना या सरकारने केवळ बघ्याची भूमिका घेतली. गारपीटग्रस्तांना दिलासा न देणारे शासन अपयशी ठरले आहे.

सभापती महोदय, सन 2000 मध्ये आपण एक धोरण स्वीकारले आहे. भारत देश उपग्रह विज्ञान क्षेत्रात भरारी घेतलेल्या जगातील देशांच्या पंक्तीत आहे. आधुनिक तंत्रज्ञानाच्या आधारावर शेतकऱ्यांना योग्य वेळी सावध करणे सहज शक्य होते. परंतु, शेतकऱ्याविषयीची कोरडी माया दाखविणाऱ्या शासनाला हे करता आले नाही. माझा पुढचा आरोप तर अतिशय गंभीर स्वस्माचा आहे. भारतीय हवामान खात्याने इशारा दिल्यानंतर देखील राज्य शासनाने पुरेशी खबरदारी घेतली नाही. मी भारतीय हवामान खात्याच्या कार्यालयात स्वतः गेलो, त्यांनी राज्य सरकारला कोणकोणत्या तारखांना इशारा पत्रे पाठविली, याची माहिती मी त्यांच्या सही-शिक्क्यानिशी घेऊन आलो आहे.

यानंतर श्री.खंदारे.....

श्री.विनोद तावडे....

केंद्रीय हवामान खात्याचे उपमहासंचालक यांनी गारपिटीचा इशारा दिनांक 4 मार्च रोजीच्या बुलेटिनमध्ये दिला होता. मी सर्व बुलेटिन्स घेऊन आलो आहे. दिनांक 27 फेब्रुवारी, 2014 पासून ते दिनांक 12 मार्च, 2014 पर्यंत 8 वेळा भारतीय हवामान खात्याने राज्याच्या डिझास्टर मॅनेजमेंट युनिटला गारपिटीबाबत इशारा दिला होता. हा इशारे मोघम नव्हते. ते इशारे स्पष्ट होते. दिनांक 27 फेब्रुवारी ते दिनांक 4 मार्च रोजीचे मी बुलेटिन वाचतो. त्यात असे नमूद केले होते की, "Area covered North Madhya Maharashtra - moderate hailstorm would occur at isolated places within North Madhya Maharashtra during next 6 hours". दिनांक 5 मार्च रोजीच्या बुलेटिनमध्ये असे नमूद केले होते की, "Madhya Maharashtra, Marathwada - moderate hailstorm, thunderstorm would occur at isolated places in the district of Madhya Maharashtra, Marathwada from 8.30 hrs. of 6th March for next 24 hours." म्हणजे 24 तास गारपीट होईल असे शासनाला कळविले होते. दिनांक 6 मार्च रोजीच्या बुलेटिनमध्ये असे नमूद केले होते की, "Madhya Maharashtra, Marathwada - hailstorm would occur in isolated places in the district of Madhya Maharashtra within next 48 hours and in Marathwada in next 72 hours" म्हणजे 48 तास, 72 तास अगोदर सांगून सुध्दा शासनाने आवश्यक ती खबरदारी का घेतली नाही ? सरकारच्या नाकर्तेपणामुळे या नैसर्गिक आपत्तीचा फटका शेतकऱ्यांना बसला आहे. त्यानंतर दिनांक 9 मार्च रोजीच्या बुलेटिनमध्ये असे नमूद केले होते की, "hailstorm would occur in isolated places in the district of Madhya Maharashtra, Marathwada during next 24 hours." दिनांक 10 मार्च रोजीच्या बुलेटिनमध्ये पुन्हा 24 तासाचा इशारा दिला होता, दिनांक 11 मार्च रोजी 24 तासाचा दिनांक 12 मार्च रोजी 48 तासाचा इशारा दिला होता. आपल्या हवामान खात्याला लेखी स्वस्मात पाठविले होते. त्याच्या कॉपीज मी आणलेल्या आहेत. त्यांनी कळविल्यानंतरही सरकार झोपा काढत होते काय ? सरकारने शेतकऱ्यांना तुमचे जे पीक असेल ते गोडाऊनमध्ये ठेवा असे सांगावयास पाहिजे होते.

2...

श्री.विनोद तावडे....

एका ठिकाणी वडिलांनी आपल्या मुलाला असे म्हटले होते की, आज आपण पीक काढून घेऊ. पण मुलाने वडिलांना असे सांगितले की, मी आज जिल्ह्याच्या ठिकाणी जाऊन बँकेतील कामे करून येतो. उद्या आपण पीक काढू, ही 24 तासाची नोटीस शेतकऱ्यांना मिळाली असती तर वडिलांनी मुलाला असे सांगितले असते की, वादळ होणार आहे, गारपीट होणार आहे, आज पीक काढून आपल्या घरामध्ये आणून ठेवू. जे पीक वाया गेले ते पीक वाचविता आले नसते काय ? त्याला जबाबदार कोण आहे ? याबाबत मंत्री महोदयांना माहिती नव्हती काय, हवामान खात्याने आपल्याला कळविले होते काय, कळविले नसेल तर का कळविले नाही ? राज्य सरकारने हवामान खात्याच्या अधिकाऱ्यांवर खटला दाखल करावयास पाहिजे होता. हे सरकारने केले आहे काय, हे बेजबाबदार सरकार आहे. इतक्या मोठ्या संख्येने शेतकरी मरत आहेत, मोठ्या प्रमाणात शेतीचे नुकसान होत असल्यामुळे हजारो कोटी रुपयांची तरतूद बजेटमध्ये करावी लागत आहे. हे झाले, ते का सांगितले नाही ? अत्याधुनिक टेक्नोलॉजीमध्ये हे हवामान खाते अयशस्वी का झाले, हा साधा प्रश्न विचारावासा वाटला नाही. असा प्रश्न विचारला असता तर त्यांनी सरकारला कळविले असते की, होय, केंद्र सरकारच्या हवामान खात्याने डिझास्टर मॅनेजमेंट युनिटला कळविले होते. 48 तासाची किंवा 72 तासाची नोटीस आल्यानंतर प्रत्येक तालुक्यातील तहसीलदारांनी गावागावात शिक्षा किंवा जीप गाड्या फिरवून शेतकऱ्यांना धोक्याची सूचना दिली असती तर शेतकऱ्यांचे नुकसान टळले असते. हे खाते कोणाकडे आहे, 143 शेतकऱ्यांच्या आत्महत्यांसाठी त्या खात्याच्या मंत्री महोदयांवर 302 कलमाखाली खटले दाखल केले पाहिजेत. ही जबाबदारी माननीय मदत व पुनर्वसन मंत्र्यांना घ्यावी लागेल.

देशातील अनेक राज्यांनी ग्लोबल वॉर्मिंगमुळे चेंजिंग वेदरसंबंधी स्वतंत्र डिपार्टमेंट निर्माण केली आहेत. याबाबत गेल्या 7/8 वर्षांपासून केंद्र सरकार प्रत्येक राज्य सरकारला कळवित आहे. त्यानुसार काही राज्य सरकारांनी हे नवीन खाते निर्माण केले आहे. काँग्रेस म्हणजे विकास, विकासाचे एक पाऊल पुढे अशी जाहिरात केली होती. ती जाहिरात आम्ही पाहिली होती. हे

3...

श्री.विनोद तावडे....

हवामान खाते सरकारने का सुरु केले नाही ? (अडथळा) इतर राज्यामध्ये या खात्यासाठी स्वतंत्र सचिव आहेत, मंत्री आहेत. (अडथळा) राज्याच्या मंत्र्यांना हे समजत नाही काय ? मंत्री महोदय मला खुणवून सांगत आहेत की, आम्ही हवामान खात्याला याबाबत विचारणार आहे. परंतु आपण त्यावेळी का विचारणा केली नाही, गारपीट झाल्यानंतर मी हा विषय उपस्थित केला होता. त्यावेळी सरकारने विचारले नाही.

सभापती महोदय, या सरकारने एक गोष्ट मात्र निश्चित केली आहे. आपल्या राज्यातील शेतकऱ्याला तू तुझ्या ताकदीवर जग, आम्ही तुझ्यासाठी काही करणार नाही, तुला निसर्ग मारेल, सरकार मारेल, महसूल विभागाच्या अधिकाऱ्यांना पैसे दिले तर ते पंचनामा करतील, तू तुझ्या क्षमतेवर जग, आम्ही तुझे मायबाप सरकार नाही. हे सरकार तुला मारणारे आहे, तुझ्याशी आमचे देणे घेणे काही नाही. हे या सरकारचे कर्तृत्व आहे. जो आपल्या ताकदीवर जगेल तो जगेल, बाकीच्यांनी मरावे अशा प्रकारचे प्रशिक्षण देण्याचे काम या काँग्रेस व राष्ट्रवादी आघाडीच्या सरकारने केलेले आहे. या सरकारने किती शेतकऱ्यांना किती मदत केली ते सांगावे.

सभापती महोदय, मंत्री महोदय, आपण स्व.यशवंतराव चव्हाण यांचे नाव घेता. ते यशवंतराव चव्हाण जेव्हा खडकवासला धरण फुटले होते, अर्धे पुणे शहर वाहून गेले होते, त्यावेळी ते स्वतः लकडी पुलावर बांबू घेऊन उभे होते. जोपर्यंत सगळे काम संपत नाही, तो पर्यंत मी उभा राहणार आहे, असे त्यांनी सांगितले होते. परंतु या सरकारचा एकमेकाशी समन्वय नाही. गारपीटग्रस्त भागाला दोघांनी एकत्र जायचे की, वेगवेगळे जायचे यामध्ये एकमत होत नव्हते. टोलचे श्रेय यांना द्यावयाचे की एलबीटीचे द्यावयाचे या विषयांमध्येच तुम्ही आपसात आयुष्यभर भांडत बसणार काय ? माननीय मंत्री डॉ.पतंगराव कदम हे यशवंतराव चव्हाण यांचे नाव घेतात, ते यशवंतराव चव्हाण कंबरभर चिखलामध्ये उभे राहून परिस्थितीचे नियंत्रण करित होते असे अनेकजण सांगतात. परंतु हे मंत्री महोदय आपद्ग्रस्त भागाचा दौरा करण्यासाठी विमानाशिवाय जात नाहीत. यवतमाळ, चंद्रपूर व अकोला येथेच त्यांचे दौरे होतात. जेथे विमान उतरते तेथून त्यांचा दौरा सुरु होतो. जेथे विमान उतरत नाही तेथे ते जात नाहीत. असा आपला अनुभव आहे.

4....

श्री.विनोद तावडे....

या संदर्भात मी सभागृहात अनेकदा विषय उपस्थित केल्यानंतर मध्येच आचारसंहितेची टूम निघाली. माननीय मंत्री डॉ.पतंगराव कदम ज्या ठिकाणी आता बसले आहेत त्या जागेवर माननीय मंत्री श्री.नारायण राणे बसले होते. अधिवेशन सुरु असताना त्यांनी असे म्हटले होते की, नैसर्गिक आपत्तीच्या वेळी आचारसंहितेची अडचण येत नाही. त्यानंतरही सरकारकडून नकारात्मक वक्तव्ये केली जात होती. या सरकारकडून पैसा नाही असे सांगितले जात होते. परंतु हे सरकार दि.10 मार्च रोजीच दिनांक 31 मार्चपर्यंतचे पैसे घेऊन मोकळे झाले होते. तेव्हा असे सांगावयाचे होते की, आम्ही नालायक आहोत, भिकारी आहोत, आम्ही शेतकऱ्यांना मदत देऊ शकत नाही.

शेतकऱ्यांना मदत करण्याच्या संदर्भात मी निवडणूक आयोगाला विचारले होते की, आपत्तीच्या वेळी शेतकऱ्यांना मदत करण्यासाठी राज्य सरकारला परवानगी देण्यामध्ये आयोगाने उशीर केला होता काय ? त्यांनी मला पाठविलेल्या पत्रात असे नमूद केले आहे की, "श्री.विनोद तावडे, विरोधी पक्ष नेता, विधान भवन, मुंबई, आपल्या दिनांक 1 एप्रिल रोजीच्या पत्रानुसार मागितलेली माहिती खालीलप्रमाणे अग्रेषित करित आहे. गारपीटग्रस्तांना मदत करण्यासाठी महाराष्ट्र शासनाने आम्हाला दिनांक 19 मार्च रोजीच्या पत्रान्वये प्रस्ताव सादर केला आहे, निवडणूक आयोग, भारत सरकार, नवी दिल्ली यांनी सादर प्रस्तावाला दिनांक 20 मार्च रोजीच्या पत्राने मान्यता दिली आहे." म्हणजे निवडणूक आयोगाने राज्य सरकारला पत्रानंतर 24 तासामध्ये परवानगी दिली होती. मग हे सरकार दिनांक 19 मार्च पर्यंत झोपा काढत होते काय, माननीय मुख्यमंत्री, माननीय उप मुख्यमंत्री, माननीय मदत व पुनर्वसन मंत्री यांच्याकडून आचार संहिता आहे, निवडणूक आयोगाची परवानगी मिळालेली नाही, अशी वक्तव्ये केली जात होती. शासनाने दिनांक 19 मार्च रोजी आयोगाला पत्र पाठविले होते. पण गारपीट केव्हा झाली ? गारपीट झाल्यानंतर तातडीने मदत करावयाची असते. पण त्यावेळी जनतेला मूर्ख बनविण्याचे काम चालू होते. म्हणून जनता तुम्हाला लाथा घालते. श्रीमती ममता बॅनर्जी यांनी मोदी लाट रोखली, श्री.नवीन पटनाईक यांनी ती लाट रोखली, श्रीमती जयललिता यांनी ती लाट रोखली, पण या सरकारला त्यांच्या नाकर्तेपणामुळे ती लाट रोखता आली नाही, तुम्ही काय रोखणार ? या सरकारने त्या लाटेची त्सुनामी केली.

यानंतर श्री.शिगम....

MSS/ D/ MMP/ MMP/ D/ पूर्वी श्री. खंदारे

10:50

श्री. विनोद तावडे....

सन्माननीय सदस्य श्री. चंद्रकांत रघुवंशी यांना आमदार केले. तेथे गावित वाचतील असे वाटले होते. परंतु त्यांचीही तेथे वाट लागली. काँग्रेसचे प्रदेशाध्यक्ष श्री. माणिकराव ठाकरे यांनी श्री. हरिसिंग राठोड यांना विधानपरिषदेचे आमदार केले पण त्यांच्या भागामध्येही वाट लागली. हा दोष त्या सन्माननीय सदस्यांचा नाही. हा दोष राज्य सरकारचा आहे. हे सरकार नालायक, नाकर्ते आहे. जे कर्तृत्ववान सरकार होत, ज्याने आपल्या राज्यामध्ये कामे केली होती त्यांनी लोकांना छातीठोकपणे सांगितले की, जो विकास मोर्दीनी केला तोच विकास आम्ही करून दाखवू, आम्हाला मते द्या. पण या सरकारने वाटोळे केले, त्यामुळे लोक मते कशाला देतील ? मग लोक लाथाच घालणार. आधी आपापसात घाला नंतर जनता घालतेय. तुम्ही जनतेला जो शब्द दिला तो तुम्ही पाळला नाही. त्यामुळे श्री. गोरख घाडगे आणि श्री. विठ्ठलराव पवार या दोन शेतकऱ्यांनी उच्च न्यायालयात जनहित याचिका दाखल केली. आदरणीय न्यायमूर्ती मोहीत शहा साहेब व न्यायमूर्ती संकलेचा यांच्या समोर सुनावणी झाली. गारपिटीमध्ये झालेल्या नुकसानीबाबत 20 हजार कोटीच्या पॅकेजची मागणी करण्यात आली. परंतु राज्य दिवाळखोरीत गेल्यामुळे ही मागणी फेटाळण्यात आली असे सरकारचे ऑफिडेव्हिट आहे. आमच्याकडे पैसे नाहीत, आम्ही गरीब आहोत, नालायक आहोत, कामाचे नाही, बिनकामाचे आहोत, आम्ही पैसे देऊ शकत नाही. पण आम्ही 5 एप्रिल ते 16 एप्रिल या कालावधीत जे पॅकेज घोषित केले ते आम्ही देऊ. एप्रिल आणि मे महिन्यामध्ये झालेल्या गारपिटीबाबत पॅकेज देऊ असे शासनाने कोर्टात सांगितले. सभापती महोदय, लोकांनी मला सांगितले की, गारपिटीमध्ये झालेल्या नुकसानीचे पंचनामे करण्यासाठी पैसे मागितले जातात. एवढे पैसे दिले तर एवढे नुकसान झाल्याचे दाखवू असे शेतकऱ्यांना सांगितले जाते. मंत्री टक्केवारी काढतात, प्रत्येक खात्याच्या मंत्र्यांना टक्केवारी मिळते. मी पुराव्यानिशी सांगतो. मी छातीठोकपणे सांगतो, पुराव्यानिशी सांगतो प्रत्येक मंत्र्यांना टक्केवारी मिळते. ही टक्केवारी खाली सुरु झालेली आहे. सरकारमध्ये बसलेले राजकीय नेतृत्व टक्केवारी तर घेतात पण राज्याचा महसूल कर्मचारी देखील ती घेतो....

उप सभापती : सन्माननीय विरोधी पक्षनेते श्री. विनोद तावडे यांनी आता मंत्र्यांच्या संदर्भात केलेले विधान कार्यवृत्तातून वगळण्यात येत आहे.

..2..

श्री. विनोद तावडे : सभापती महोदय, मला बोलण्याच्या अधिकार आहे. माझे विधान कोणत्या नियमाने आपण काढीत आहात ? मी कोणत्याही मंत्री महोदयांचे नाव घेतलेले नाही.

श्री. दिवाकर रावते : सभापती महोदय, सरकारचे वाभाडे काढणे हे आमचे कामच आहे.

श्री. विनोद तावडे : सभापती महोदय, चितळे समितीचा अहवाल येऊ द्या, म्हणजे कोणी किती घेतले हे कळेल. मी छातीठोकपणे सांगतो. चितळे समितीचा अहवाल या सरकारने चर्चेला घ्यावा. सरकार कशाला घाबरत आहे, त्या अहवालावर एकदा चर्चा होऊद्या. सभापती महोदय, मी भ्रष्टाचाराचे सवंग आरोप कधी करीत नाही.

श्री. हेमंत टकले : सभापती महोदय, या प्रस्तावावर बोलताना सन्माननीय विरोधी पक्षनेते श्री. विनोद तावडे यांनी अनेक प्रकारचे आरोप राज्य शासनावर, मंत्र्यांवर आणि एकूणच यंत्रणेवर केलेले आहेत. अपेक्षा अशी आहे की, सन्माननीय विरोधी पक्ष नेते जर अशा पध्दतीने आरोप करणार असतील तर त्यासंबंधीचे निश्चित पुरावे त्यांनी या सभागृहात आणावेत म्हणजे काय खरे आणि काय खोटे याची शहानिशा होईल. परंतु पुराव्याशिवाय अशा पध्दतीचे आरोप करणे हे या कामकाजाच्या पध्दतीमध्ये बसत नाही याची कृपया जाणीव ठेवली पाहिजे. सन्माननीय विरोधी पक्षनेत्यांना त्यांचे म्हणणे मांडण्याचा निश्चितच अधिकार आहे, परंतु अशा पध्दतीने ते आरोप करणार असतील तर ते पुराव्यानिशी सिद्ध करून सभागृहामध्ये त्यासाठी वेगळी चर्चा मागावी, आम्ही त्या चर्चेला तयार आहोत. आता जो विषय सभागृहासमोर आहे त्यासंदर्भात संपूर्ण शासन यंत्रणेवर, संपूर्ण मंत्रिमंडळावर अशा पध्दतीने आरोप करणे हे गैरलागू आहे. अशा पध्दतीचा उल्लेख सभागृहाच्या कामकाजात अजिबात ठेवू नये अशी माझी आपणास विनंती आहे.

श्री. रामदास कदम : सभापती महोदय, नियम 260 अन्वयेच्या प्रस्तावाला सुरुवात करताना सत्ताधारी पक्षाचे सन्माननीय सदस्य श्री. अमरसिंह पंडित यांनी त्यांच्या भाषणामध्ये सांगितले की, पंचनामे करण्यासाठी पैसे मागितले जातात. जेवढे जास्त पैसे तेवढी पंचनाम्याची रक्कम जास्त. जर सत्ताधारी पक्षातील आमदारच शासनाच्या संदर्भात असे बोलत असतील तर आपण बोलू नका असे सन्माननीय विरोधी पक्षनेत्यांना कसे काय सांगता येईल. न्यायालयाने मंत्र्यांच्या विरोधात गुन्हा दाखल करण्यासाठी मंत्रिमंडळाकडे परवानगी मागितलेली आहे. परंतु ती परवानगी मंत्रिमंडळ देत

..3..

श्री. रामदास कदम...

नसेल तर आम्ही आमचे म्हणणे कुठे मांडणार ? न्यायालय असे सांगते की, मंत्री पैसे घेतात, त्यांच्यावर गुन्हे दाखल करण्याची मंत्रिमंडळाने परवानगी द्यावी. अशा परिस्थितीमध्ये सन्माननीय विरोधी पक्ष नेत्यांनी जे विधान केले त्यामध्ये गैर काय आहे ? (अडथळा)...

श्री. विनोद तावडे : माननीय मंत्री महोदय डॉ. पतंगराव कदम यांना मी सांगू इच्छितो की, या सदनमध्ये मी यादी वाचून दाखविली होती. त्या यादीची एक प्रत मी आपणाकडे पाठवितो. सभापती महोदय, मी आपणास सांगू इच्छितो की, मी सवंग आरोप कधी करित नाही. (अडथळा)..

शासनाने पॅकेज घोषित केले. कोरडवाहू शेतकऱ्याला हेक्टरी 10 हजार रुपये, म्हणजे एकरी 4 हजार रुपये, बागायतदार शेतकऱ्याला हेक्टरी 15 हजार रुपये, म्हणजे एकरी 6 हजार रुपये आणि फळबागायत शेतकऱ्याला हेक्टरी 25 हजार रुपये म्हणजे एकरी 10 हजार रुपये या प्रमाणे पॅकेज घोषित केले. माननीय मंत्री महोदय डॉ. पतंगराव कदम हे स्वतः ग्रामीण भागातील आहेत. ते भारतीय विद्यापीठाचे कुलपती आहेत. कोरडवाहू शेतकऱ्याला एकरी 4 हजार रुपये मदत करण्यात आली. पण लागवडीचा खर्च किती आहे ?

...नंतर श्री. भोगले...

श्री.विनोद तावडे....

गेली 12 वर्षे आम्ही सभागृहात बघत आहोत. करून टाकतो, देऊन टाकतो अशा प्रकारे बोलले जाते. बागायती शेतीला एकरी 6 हजार रुपये मदत जाहीर केली, मात्र लागवडीचा खर्च 7 पट म्हणजे एकरी 40 हजार रुपये इतका येतो. फळबागांसाठी एकरी 10 हजार रुपये मदत जाहीर केली आहे. वास्तविक एकरी खर्च 70 हजार रुपये इतका येतो. 20 टक्के सुध्दा मदत दिली जात नाही. ज्या रुणावर शस्त्रक्रिया करण्याची गरज आहे त्याला क्रोसीनची गोळी देत आहात, यामुळे रुग्ण वाचणार कसा?

सभापती महोदय, पीक कर्ज माफ करण्याची गरज आहे. शेतकऱ्यांचे पीक कर्ज माफ करण्याऐवजी व्याज माफ करायला लावत आहात. ही शेतकऱ्यांची केवळ चेष्टा नसून छळवणूक आहे. शेतकऱ्यांनी पीक कर्ज घेऊन शेती करण्याचा प्रयत्न केला परंतु त्यांच्या हाती उत्पन्न आले नाही अशा वेळी त्यांना अल्प मदत दिली जात असेल तर ते कसे जगू शकतात?

सभापती महोदय, अवर्षण, अतिवृष्टी याकरिता शासनाने पॅकेज घोषित केले. त्याबाबत मी धावता आढावा घेतो. नैसर्गिक आपत्ती, अवर्षण आणि कोरडा दुष्काळ यासाठी शासनाने 4000 कोटी रुपये निधी घोषित केला. प्रत्यक्षात 2783.04 कोटी रुपये निधी वितरित केला गेला. शेतकऱ्यांच्या खात्यामध्ये फक्त 1838.47 कोटी रुपये जमा झाले. अतिवृष्टी आणि ओला दुष्काळ यावरील उपाययोजना करण्यासाठी 3500 कोटी रुपयांचे पॅकेज घोषित केले गेले. प्रत्यक्षात 1041 कोटी रुपये वितरित करण्यात आले. मात्र शेतकऱ्यांच्या खात्यामध्ये केवळ 828 कोटी रुपये जमा झाले. पुनर्वसन मंत्र्यांनी स्वतः 3500 कोटी रुपयांचे पॅकेज घोषित केले होते. यापैकी फक्त 1041 कोटी रुपये वितरित केले गेले हे शासनाला मान्य आहे. शेतकऱ्यांच्या खात्यात फक्त 828 कोटी रुपये जमा झाले. मी सर्व जिल्हाधिकाऱ्यांकडून लेखी माहिती प्राप्त केली आहे.

सभापती महोदय, गारपीट झाल्यानंतर पॅकेजची अंमलबजावणी कितपत झाली? 4000 कोटी रुपयांचे पॅकेज घोषित केले होते. 31 मे, 2014 पर्यंत फक्त 1629 कोटी रुपये शेतकऱ्यांपर्यंत पोहोचले. मराठवाडा विभागामध्ये यंत्रणांनी 994.83 कोटी रुपयांची मागणी केली

07-06-2014

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

G.2

SGB/ D/ MMP/

11:00

श्री.विनोद तावडे....

असता फक्त 598 कोटी रुपये देण्यात आले. अमरावती विभागामध्ये 618 कोटी रुपयांची मागणी असताना 303 कोटी रुपये देण्यात आले. नागपूर विभागामध्ये 183 कोटी रुपयांची मागणी असताना 93 कोटी रुपये देण्यात आले. पुणे विभागामध्ये 6 कोटी रुपयांची मागणी असताना काहीच निधी दिलेला नाही. ठाणे जिल्हयामधून 371 कोटी रुपयांची मागणी असताना 235 कोटी रुपये दिले. मी त्या त्या जिल्हयाच्या जिल्हाधिकार्यांकडून लेखी माहिती प्राप्त केली आहे. दिनांक 31 मे, 2014 पर्यंत 4000 कोटी रुपयांपैकी फक्त 1629 कोटी रुपये शेतकऱ्यांच्या खात्यामध्ये जमा झाली आहे.

सभापती महोदय, गारपीटीमुळे संपूर्ण राज्यात 35 लाख शेतकरी बाधित झालेले असून 25 मे, 2014 पर्यंत एकाही शेतकऱ्याच्या पीक कर्जाचे पुनर्गठन करण्यात आलेले नव्हते. पीक कर्जाचे पुनर्गठन केले जाईल असे शासनाने जाहीर केले होते. अंमलबजावणी कितपत झाली हे सभागृहाला कळले पाहिजे. मला प्राप्त झालेल्या माहितीनुसार पीक कर्ज माफ न करता व्याज माफ करण्यात येईल असे घोषित करण्यात आले आहे. त्यामुळे दिनांक 25 मे, 2014 पर्यंत एकाही शेतकऱ्यांचे पीक कर्ज माफ केलेले नाही. संकटात सापडलेल्या शेतकऱ्यांसाठी शासनाने घोषित केलेले पॅकेज तुटपुंजे असल्यामुळे 15 हजार कोटी रुपयांचे पॅकेज घोषित केले पाहिजे.

सभापती महोदय, कोरडवाहू शेतकऱ्यांना हेक्टरी 25 हजार रुपये आणि बागायती शेतकऱ्यांना हेक्टरी 50 हजार रुपये आर्थिक मदत देण्याची गरज आहे. राज्यातील सर्व गारपीटग्रस्त शेतकऱ्यांचे पीक कर्ज माफ करण्यात यावे अशी माझी मागणी आहे. या चर्चेच्या निमित्ताने कोरडवाहू शेतकऱ्यांना 25 हजार रुपये आणि बागायती शेतकऱ्यांना 50 हजार रुपये आर्थिक मदत करावयाची झाल्यास 5500 कोटी रुपये उपलब्ध करून देण्याची आणि पीक कर्ज माफ करण्याची घोषणा शासनाने केली तर हे शासन शेतकऱ्यांचे आश्रयदाते आणि कैवारी आहे असे म्हणता येईल. माननीय कृषी मंत्र्यांनी काल माननीय वित्तमंत्र्यांना दम दिला तसा दम माननीय पुनर्वसन मंत्र्यांनी द्यावा. शेतकऱ्यांसाठी पैसे का मिळत नाहीत? पीक कर्जासाठी 15 हजार कोटी रुपयांचे पॅकेज जाहीर करण्याची मागणी मी केली आहे. माझे म्हणणे आहे की, यावेळी बजेटमध्ये

..3...

श्री.विनोद तावडे....

जी आकडेवारी नमूद केली आहे त्यानुसार 20016 कोटी रुपये आणि 39334 कोटी रुपये इतकी कराची रक्कम अद्याप वसूल केलेली नाही. न्यायाने शासनाच्या निधीमध्ये येणे असलेली ही रक्कम वसूल झाली तर 15 हजार कोटी रुपये शेतकऱ्यांना द्यायला काही अडचण येणार नाही.

सभापती महोदय, हवामान खात्याने आपल्याला बुलेटीन दिले ते कोणाकडे प्राप्त झाले, कोणी कारवाई केली नाही, ती व्यक्ती आणि संबंधित मंत्री यांच्यावर शेतकऱ्यांच्या झालेल्या मृत्यूबद्दल कलम 302 अंतर्गत गुन्हा दाखल करणार का? कामात कुचराई केली असे न सांगता त्यांच्याविष्वद थेट गुन्हा दाखल केला पाहिजे. निवडणूक आयोगाने लेखी पत्राद्वारे कळविले आहे की, शासनाने मागितलेली परवानगी आम्ही 24 तासात दिली होती. शासनाने निवडणूक आयोगाला केव्हा कळविले होते हे मंत्री महोदयांनी सभागृहाला अवगत करावे. निवडणूक आयोग कळवित नाही, कळवित नाही अशा बातम्यांच्या बाईट्स, क्लिपिंग माझ्याकडे उपलब्ध आहेत. निवडणूक आयोगाकडून अनुमती प्राप्त झाली की आम्ही मदत करतो असे शासनाने म्हटले होते. शासनाने अनुमती केव्हा मागितली आणि निवडणूक आयोगाने अनुमती केव्हा दिली? शासनाचा नाकर्तेपणा होता हे मान्य केले पाहिजे. शेतकऱ्यांना आर्थिक मदत देण्यासाठी 15 हजार कोटी रुपयांचे पॅकेज मंत्री महोदयांनी जाहीर केले तर ते राज्याचे नेते आहेत असे म्हणता येईल एवढे बोलून मी माझे भाषण संपवितो.

उप सभापती : या प्रस्तावावर बोलण्याची संधी मिळावी म्हणून आणखी 8 माननीय सदस्यांनी माझ्याकडे विनंती केली आहे. जर सर्वानाच बोलण्याची संधी द्यावयाची झाली तर हा प्रस्ताव ऑनलेग ठेवून नंतर चर्चेला घ्यावा लागेल. याबाबत मी माननीय सभापतींची अनुमती घेतो.

श्री.पतंगराव कदम : (जागेवर बसून) सभापती महोदय, मला उत्तरासाठी 20 मिनिटांचा अवधी आवश्यक आहे. मी रेकॉर्डवर ऑर्थेंटिक सांगणार आहे. यांनी जी काही फेकाफेकी केली आहे त्याला उत्तर दिले पाहिजे.

श्री.विनोद तावडे : सभापती महोदय, मंत्री महोदयांचे हे वक्तव्य रेकॉर्डवरून काढले पाहिजे. माझ्याकडे आयुक्त नागपूर विभाग, आयुक्त, अमरावती विभाग यांनी जी माहिती पाठविली त्या

आधारे मी भाष्य केले आहे. आपण स्वतः कागदपत्र पाहून मी जे बोललो आहे ते सत्य आहे की नाही हे जाणून घेऊ शकता.

...4...

07-06-2014

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

G.4

SGB/ D/ MMP/

11:00

उप सभापती : आपण जे काही भाष्य केले आहे ते सत्य बोललेले आहेत यावर माझा विश्वास आहे.

श्री.विनोद तावडे : मंत्री महोदयांनी उच्चारलेला फेकाफेकी हा शब्द रेकॉर्डवरून वगळण्यात यावा अशी माझी विनंती आहे.

उप सभापती : मंत्री महोदय जागेवर बसून बोललेले आहेत, उभे राहून बोललेले नाहीत.

श्री.पतंगराव कदम : माननीय विरोधी पक्षनेत्यांनी जे जे मुद्दे मांडले आहेत त्या अनुषंगाने मी समर्पक उत्तर देणार आहे. त्यामुळे मला उत्तराच्या भाषणासाठी 20 मिनिटांचा वेळ देण्यात यावा.

उप सभापती : माझ्याकडे 8 माननीय सदस्यांनी या प्रस्तावावर बोलण्यासाठी अनुमती मिळावी अशी विनंती केली आहे. जो वेळ शिल्लक आहे त्या वेळेत सर्वांना बोलता येणे शक्य होणार नाही. त्यामुळे हा प्रस्ताव मी ऑनलेग ठेवणार आहे.

नंतर श्री.भारवि...

श्री.रामदास कदम (मुंबई स्थानिक प्राधिकारी संस्था) : सभापती महोदय, सत्ताधारी पक्षातर्फे म.वि.प.नियम 260 अन्वये जो प्रस्ताव मांडण्यात आला आहे त्यावर बोलण्यासाठी मी उभा आहे. मी फक्त पाच मिनिटे बोलणार आहे. या प्रस्तावावर बोलताना माननीय विरोधी पक्ष नेते श्री.विनोदजी तावडे यांनी सरकारचा समाचार घेतला आहे.

सभापती महोदय, कोकणामध्ये मोठ्या प्रमाणावर अवकाळी पाऊस पडला. फयान सारखी वादळे, कोकणातील किनारपट्टीवर पडणारा मोठ्या प्रमाणावरील पाऊस, ग्लोबल वॉर्मिंगमुळे उष्णतेमध्ये झालेली वाढ या सर्वांमुळे आंबा पिकाचे उत्पादन 30 ते 40 टक्क्यांवर आले आहे. मागील पाच वर्षांची आकडेवारी पाहिली तर कोकणात आंबा पिकाचे 30 ते 40 टक्केच उत्पादन होत आहे. आपण दोन वर्षांपूर्वी 18 कोटी रूपांच्याची मदत जाहीर केली होती. त्या मदतीचे वाटप अद्यापपर्यंत झालेले नाही. ही बाब आपण तपासून पहावी.

कोकणातील शेतकरी हा फळबागांवर जगणारा आहे. कोकणात झालेल्या अवकाळी पावसामुळे शेतकऱ्यांचे मोठ्या प्रमाणावर नुकसान झाले आहे. मी 25 वर्षे या विधान मंडळामध्ये सदस्य म्हणून काम करित आहे. ऊस, द्राक्ष, संत्रा या पिकाचे नुकसान झाले तर नुकसान भरपाई मिळते. पण कोकणातील पिकांचे नुकसान झाले तर कोकणवासीयांना नुकसान भरपाई मिळत नाही. त्यामुळे कधी कधी आमच्या मनामध्ये विचार येतो की, कोकण महाराष्ट्रामध्ये आहे काय ? नाईलाजाने वेगळ्या विदर्भासारखे किडे आमच्या डोक्यात काही येणार नाही. आम्हाला महाराष्ट्र तोडायचा नाही. पण कोकण हा महाराष्ट्रामध्ये आहे अशा प्रकारची कधी तरी भावना या शासनामध्ये निर्माण व्हावी, कधी तरी आम्हाला ठोस न्याय मिळावा अशी आमची अपेक्षा आहे.

कोकणात एका बाजूला मोठ्या प्रमाणावर पाऊस पडतो, तर दुसऱ्या बाजूला दुष्काळ आहे. सन 1990-91 मध्ये रत्नागिरी जिल्ह्यामध्ये सुमारे 30 हजार हेक्टरवर फळबागा लावण्यात आल्या. सिंधुदुर्ग जिल्ह्यामध्ये 20 हजार हेक्टर जमिनींवर फळबागा लावण्यात आल्या. जवळ जवळ 50 हजार हेक्टर फळबागा लावण्यात आल्या. आज 20 वर्षांनंतर या फळबागांना पिके यायला लागली. ... (अडथळा)... आज तेथे किती पीक येत आहे याचा खुलासा माननीय

श्री.रामदास कदम...

कृषी मंत्री श्री.राधाकृष्ण विखे-पाटील यांनी करावा. कोकणामध्ये फळ प्रक्रियेसाठी किती कारखाने काढण्यात आले आहेत ? 1:9 या प्रमाणे किती उद्योजकांना, किती बचत गटांना प्राथोरिटी दिली आहे ? जांभळापासून वाईन बनविण्यास परवानगी देण्यासंबंधातील प्रस्ताव आपल्याकडे दहा वर्षापासून पडलेले आहेत. तेव्हा या सर्वांना आपण कधी परवानगी देणार आहात ? अशा प्रकारे कोकणावर सातत्याने अन्याय करण्याचे काम महाराष्ट्र शासनाकडून करण्यात येत आहे. तेव्हा यावेळी कशी मदत करणार आहात याचा खुलासा करण्यात यावा. आपण कोकणासाठी 18 कोटी रूये देण्याची घोषणा केली होती. त्याचे तातडीने वाटप होणार आहे काय ? यावेळी आपणाकडून ठोस मदत मिळणार आहे काय याचा देखील आपण खुलासा करावा. तशी मदत आपणाकडून मिळेल अशी माझी अपेक्षा आहे.

सभापती महोदय, मी सन्माननीय कृषी मंत्र्यांना विचारू इच्छितो की, आंबा-काजू बोर्डासाठी आम्ही 100.00 कोटी रूये तातडीने दिले अशा प्रकारची घोषणा कोकणामध्ये येऊन आपण केली. हा विषय मी अनेक वेळा सभागृहासमोर मांडला आहे. त्यावेळी माननीय कृषी मंत्री श्री.राधाकृष्ण विखे-पाटील यांनी मला या प्रश्नासंबंधी तातडीने दहा कोटी रूये दिले अशा प्रकारचे आश्वासन सभागृहामध्ये दिले होते. कोकणामध्ये आंबा-काजू बोर्डाची स्थापना झाली. मी कोकणात 20 वर्षे आमदार म्हणून काम केले. त्या बोर्डाच्या उद्घाटन कार्यक्रमाला मला बोलाविण्याचे साधे सौजन्य देखील पाळले नाही. कारण आपल्याला मते हवी होती. आम्हीच सर्व करीत आहोत असे आपल्याला दाखवायचे होते. माननीय मुख्यमंत्र्यांसह आपण सर्वजण तेथे गेलात व उद्घाटन केले. माननीय मुख्यमंत्र्यांनी 100 कोटी रूये दिल्याची घोषणा केली. त्यापैकी आतापर्यंत किती रूये दिले हे उत्तरामध्ये सांगावे. निवडणुका डोळ्यासमोर ठेवून कोकणामध्ये जाऊन घोषणा देण्याचे काम आपण केलेले आहे. निवडणुका संपल्यानंतर कोकणाला काहीच देण्यात येत नाही.

सभापती महोदय, आपण पाटबंधारेसाठी पाच हजार कोटी रूबये दिल्याची घोषणा केली होती. आपले पॅकेज कुठे आहे ? कोकणातील किती पाटबंधान्यांची कामे आपण केली आहेत ? आता पर्यंत कोकणवासीयांच्या तोंडाला पाने पुसण्याचे काम आपण केले आहे. आंबा-काजू बोर्डाचे 100 कोटी रूबये आपण आजच्या आज देणार आहात की नाही ? याचे उत्तर देणार नसाल तर कोकणामध्ये येऊन घोषणा करण्याचा अधिकार आपल्याला कोणी दिला आहे, कोकणी माणसाला फसविण्याचा अधिकार कोणी दिला, कोकणी माणसाच्या जखमेवर मीठ चोळण्याचा अधिकार कोणी दिला ? या सर्व प्रश्नांची उत्तरे शासनाला येथे द्यावी लागतील. माझी शासनाला विनंती आहे की, आता आपण बनवाबनवी करण्याचे सोडून द्यावे. हे सगळे प्रकार आता थांबवावेत. फुकटच्या घोषणा देण्याचे थांबवावे व कोकणाला न्याय देण्याचे काम या अधिवेशनामध्ये करावे अशी अपेक्षा बाळगतो. 100 कोटी रूबये आंबा-काजू बोर्डाला देण्यात येतील व तशी तरतूद अर्थसंकल्पामध्ये करण्यात येईल अशा प्रकारचे उत्तर द्यावे. आंबा पिकाचे देखील नुकसान झाले. युरोप मधून आंबा परत आला आहे. आज आंब्याचे भाव पाडले जात आहेत. त्याची सीआयडी मार्फत चौकशी करण्यात येणार आहे काय ? आंब्याचे भाव हेतुपुरस्सर पाडण्यात येत आहेत. आंब्याचा भाव उरविण्याचा अधिकार कोकणी माणसाला नाही. तो अधिकार दलालांना आहे. मधले दलाल कोण आहेत या सगळ्यांची चौकशी केली पाहिजे. आंब्याचा भाव उरविण्याचा अधिकार कोकणातील शेतकऱ्यांना दिला पाहिजे तशी भूमिका आपण घ्याल अशी अपेक्षा बाळगून मी येथेच थांबतो. आपण मला संधी दिल्याबद्दल आपले आभार मानतो. जय हिंद जय महाराष्ट्र.

.....

श्री.अपूर्व हिरे (नाशिक विभाग शिक्षक) : सभापती महोदय, गारपीट आणि विविध प्रश्नांसंबंधी सभागृहामध्ये चर्चा सुरु आहे. मी उत्तर महाराष्ट्राची बाजू मांडण्याकरिता उभा आहे. आमच्या सर्व भागामध्ये मोठ्या प्रमाणावर गारपीट झाली. त्यामुळे फळबागांचे खूप मोठ्या प्रमाणावर नुकसान झालेले आहे. जे काही प्रस्ताव येथे चर्चेला येतात त्यामध्ये विदर्भ, मराठवाड्याचे विषय असतात. या दोन विभागांचे पॅकेज संपले की, सगळे पैसे पश्चिम महाराष्ट्राला जातात. त्यामुळे आमच्या वाट्याला कुठलीही नुकसान भरपाई येत नाही हे आमचे दुर्दैव आहे. आम्हाला सरकारकडून कुठलीही मदत मिळत नाही. पीक विम्याची देखील तीच परिस्थिती आहे. आपण माहिती घ्यावी. महाराष्ट्रामध्ये जेवढे पीक विमे निघाले आहेत त्यापैकी एकाही विम्याचे पैसे शेतकऱ्यांना मिळालेले नाहीत. या पीक विम्यांच्या अटी जाचक असल्यामुळे शेतकऱ्यांना एक रूय्या देखील मिळत नाही. गारपीट झाली तर पीक विम्याचे नुकसान मिळत नाही. 24 तासामध्ये 65 मिलीमीटर पेक्षा जास्त पाऊस पडला तरच पीक विम्याचे पैसे मिळतात. शेतकऱ्याला पैसे मिळूच द्यायचे नाहीत अशा प्रकारच्या त्यांच्या अटी आहेत. दरवर्षी लाखो रूये शेतकऱ्यांकडून लुटण्याचे काम कंपनी करीत आहेत. तेव्हा या सगळ्या अटींचा पुनर्विचार करून शेतकऱ्याला गॅरंटेड पीक विमा कसा मिळेल या उद्देशाने या सर्व अटी बदलल्या पाहिजेत अशी माझी विनंती आहे. डालिंब, द्राक्ष, कांदा या पिकांचे नाशिक जिल्ह्यात गेल्या दोन वर्षांपासून अतोनात नुकसान झालेले आहे.

यानंतर श्री.जुन्नरे...

श्री. अपुर्व हिरे.....

मागच्या दुष्काळाच्या किंवा अतिवृष्टीच्या पॅकेजेसचा एक नवा पैसा देखील आमच्या उत्तर महाराष्ट्राला मिळालेला नाही. त्यामुळे या वर्षी उत्तर महाराष्ट्रात शेती पिकाचे जे नुकसान झाले त्याची मदत शासनाने तातडीने देण्याची आवश्यकता आहे. उत्तर महाराष्ट्रातील शेतकऱ्यांची अडचणीची परिस्थिती शासनाने समजून घ्यावी. विदर्भात ज्या प्रमाणे शेतकरी आत्महत्या करीत आहेत तशाच आत्महत्या आमच्याकडेही होत आहेत. बागलाणसारख्या तालुक्यात एकाच दिवशी सात आत्महत्या झालेल्या आहेत. त्यामुळे उत्तर महाराष्ट्रातील आत्महत्या रोखण्यासाठी, शासनसंपूर्ण राज्यासाठी उपाय योजना करीत असतांना उत्तर महाराष्ट्राचाही विचार करावा एवढे बोलून मी माझे दोन शब्द पूर्ण करतो. धन्यवाद.

...2...

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही

श्री. हेमंत टकले (विधानसभेने निवडलेले) : सभापती महोदय, महाराष्ट्र विधान परिषद नियम 260 अन्वये गारपीटग्रस्तांच्या संदर्भातील ठराव सत्ताधारी पक्षाकडून मांडण्यात आला असून या प्रस्तावाची मांडणी माझे सहकारी सन्माननीय सदस्य श्री. अमरसिंह पंडित यांनी चांगल्या प्रकारे केली आहे.

सभापती महोदय, विरोधी पक्ष नेत्यांनी या प्रस्तावाच्या संदर्भात अनेक मुद्यांना स्पर्श केलेला आहे. माननीय विरोधी पक्ष नेत्यांनी महत्वाचे मुद्दे या प्रस्तावाच्या निमित्ताने मांडलेले आहेत याबद्दल दुमत नाही. या प्रस्तावाच्या संदर्भात माननीय विरोधी पक्ष नेते माहिती देत असतांना गारपीटग्रस्तांना मदत मिळण्याच्या संदर्भात त्यांनी सरसकट पध्दतीने जी विधाने केलेली आहे ती योग्य नव्हती असे माझे स्वतःचे प्रामाणिक मत आहे. ज्यावेळेला हवामान खात्याकडून बदलांच्या सूचना दिल्या जातात त्या बदलांच्या सूचनांची अंमलबजावणी केली असती तर नुकसान टाळण्याला मदत झाली असती ही जी सूचना विरोधी पक्ष नेत्यांनी केली आहे त्यास सत्ताधारी पक्ष सुध्दा सहमत आहे एवढे मी या निमित्ताने सांगू इच्छितो. परंतु एकूणच या शासन यंत्रणेमध्ये वेगवेगळी खाती आणि संबंधित खात्यातील कर्मचारी/अधिकारी यांचा एकमेकांशी कोठे तरी ताळमेळ आहे किंवा नाही अशा सारखी परिस्थिती उद्भवते. नुकसान झाले की, आपण म्हणतो हे मदत व पुनर्वसन विभागाचे काम असून महसूल विभागाकडून त्याचे पंचनामे होतात. यामध्ये काही कोष्टके ठरवून दिलेली असतात. कोष्टकाप्रमाणे तहसीलदार व तलाठ्यांनी कामे करावयाची असतात. कलेक्टर, प्रांत व इतर अधिकारी काम करीत असतात. शेतकऱ्याशी संवाद साधू शकणारा शेवटचा माणूस व हा माणूस वरपर्यंत कशा पध्दतीने काम करतो हे पुन्हा एकदा तपासून बघण्याची गरज आहे.

सभापती महोदय, मदत व पुनर्वसन मंत्री अतिशय अनुभवी असून ते व्यवस्थापन कौशल्याचा धडा घालून देऊ शकतील. परंतु या सर्व व्यवस्थेमध्ये, यंत्रणेमध्ये जी एकसूत्रता असावयास पाहिजे, ज्या निकषाबद्दल स्पष्टता असावयास पाहिजे ती जाणवत नाही. गारपीटच्या संदर्भात मी बऱ्याच लोकांशी चर्चा केलेली आहे. या वर्षी ज्या प्रमाणात व ज्या प्रकारे गारपीट झाली तशी गारपीट माजी केंद्रीय कृषी मंत्र्यांनी सुध्दा कधी पाहिली नव्हती व ऐकलीही नव्हती. पूर्वी ठराविक भागांमध्ये गारांचा पाऊस अशी बातमी असायची. परंतु आता गारांचा पाऊस ही बातमी संपली असून आता मोठया मोठया वजनाच्या गारा पडणे ही बातमी झाली आहे. मोठमोठया वजनांच्या गाराने शेतीचे व जीवितांचे नुकसान होते.

..3..

श्री. हेमंत टकले.....

सभापती महोदय, राज्यशासनाच्या अखत्यारीत यशदा ही संस्था आहे. कृषी खात्याशी संबंधित या राज्यात अनेक संस्था काम करीत असतात. शेतीच्या संदर्भात आपण जर वरच्या अधिकाऱ्यांनाच शिक्षण देत राहिलो व त्या अधिकाऱ्यांकडून आपण अपेक्षा करीत राहिलो तर शेवटच्या माणसाला प्रशिक्षण कधी मिळणार ? शेवटच्या माणसाला यशदा सारख्या संस्थेकडून प्रशिक्षण मिळण्यासाठी आपण काही उपयोग करून घेणार आहात का ?

सभापती महोदय, या विभागात गेल्यानंतर या विभागांच्या जाणिवा किती जागृत आहेत हे कळते. शेतकऱ्यांना किती प्रकारे नाडवले जाते, काम कशा प्रकारे होणार नाही याची माहिती विरोधी पक्ष नेते तसेच सन्माननीय सदस्य श्री. अमरसिंह पंडित यांनी या ठिकाणी दिलेली आहे. विभागात काम करणारा अधिकारी प्रत्यक्षात किती वेळ हजर असतो किंवा नसतो हे पाहण्याची आवश्यकता आहे. खरे म्हणजे शासन आता ई-गव्हर्नसचा पुरस्कार करीत आहे. मंत्रालयातील मुख्य माणसाला या सर्व कनेक्टीव्हिटीजच्या माध्यमातून राज्याच्या कोणत्या भागात काय चालले आहे याची माहिती मिळू शकते. त्यामुळे या विषयाच्या संदर्भातील सर्व सेवा जा आपण उपलब्ध करून दिली, सामान्य माणसाला मदतीच्या संदर्भात कॉल नंबर दिला तर त्याचा खूप चांगला उपयोग होऊ शकेल. शेतकऱ्याला जा वाटले की, आपल्या नुकसानीचा पंचनामा व्यवस्थितपणे होत नाही तर हा शेतकरी ठराविक नंबरवर कॉल करून सर्व माहिती संबंधित अधिकाऱ्याला देऊ शकेल. असे जर झाले तर आपण या प्रकरणाची सविस्तर चौकशी सुध्दा करू शकू. या शेतकऱ्याला न्याय देण्याची आपली जी भूमिका आहे ती भूमिका आपण स्पष्टपणे ठरवली आणि त्या प्रमाणे यंत्रणा कामाला लागली तर अशा प्रकारच्या संकटांवर राज्य शासन चांगल्या प्रकारे मात करू शकेल व हे शासन कृतिशील शासन आहे हे जनतेला दाखवता येईल.

सभापती महोदय, आज परिस्थिती खरोखरच विदारक म्हणावी अशी आहे. कोठल्याही शासन व्यवस्थेवर सामान्य माणूस विश्वास ठेवण्यास सहजासहजी तयार होत नाही व हे आपल्याला नाकारून चालणार नाही. हा विश्वास पुन्हा संपादन करण्यासाठी बिघडलेली संपूर्ण यंत्रणा दुरुस्त करण्याची आवश्यकता आहे. ज्या भागात शेतीचे नुकसान होत असते त्या ठिकाणी माननीय

श्री. हेमंत टकले ...

मुख्यमंत्री, विरोधी पक्ष नेते किंवा मंत्री जातील, शेताची पाहणी करतील, बातम्या येतील, मदतही जाहीर होईल. खरे म्हणजे आज राज्यातील शेतकरी खऱ्या अर्थाने सुरक्षित आहे काय ? एखाद्या कामगारावर अन्याय झाला तर त्याला भरपाई मिळते. कामगाराने पूर्ण काम केले तर त्याला काही फायदे सुध्दा मिळत असतात. शेतकरी आपल्या कुटुंबासमवेत 24 तास शेतात राबत असतो. शेतकरी कष्ट करून माल पिकवतो, योग्य भाव मिळाला तर शेतकऱ्याच्या घरात दोन पैसे येतात. निसर्गात अनिश्चिततेचे वातावरण निर्माण झालेले आहे. शेतकऱ्याची संपूर्ण कौटुंबिक बांधणी व शेतकऱ्याचे समाजामधील जे स्थान आहे ते स्थान व त्याची आशा पूर्ण करण्यासाठी शेतकऱ्याच्या हातात आज तरी कोणतीही साधने उपलब्ध नाहीत. शेतकरी सर्वार्थाने पोरकेपणाच्या भावनेने जगत राहिला तर ते योग्य नाही. एखाद्या वर्षी शेतकऱ्याला बरे पीक आले व त्या पिकाला बरा भाव मिळाला व थोडेसे पैसे मिळाले तर शेतकऱ्याला तेवढाच आनंद मिळत असतो. परंतु हा प्रकार आता आपल्या राज्यात घडत नाही. माझ्याकडे संपूर्ण राज्यातील गारपीटग्रस्त भागातील आत्महत्येचे पुरावे आहेत. हताशपणे आपल्या मातीशी इनाम राखून कष्ट करणारा शेतकरी आता जगण्यात काही अर्थ नाही असे म्हणतो त्यावेळेला त्या शेतकऱ्याला जगण्याची नवी उमेद, त्याच्या जगण्याला अर्थ प्राप्त करून देण्याची जबाबदारी शासनाची आहे असे मला वाटते. ही सर्व जबाबदारी शासनाची आहे, शासनकर्त्याची आहे, शासनाच्या यंत्रणेची आहे. आपल्या राज्यावर गेल्या अनेक वर्षांपासून काहीनाकाही संकट येतच असतात. यामध्ये वादळ, ओला दुष्काळ, कोरडा दुष्काळ, गारपीट, महापूर येतात अशा सर्व विपरीत परिस्थितीवर मात करण्यासाठी शेतकऱ्याला उमेद द्यावयाची असते. ही कामे केवळ पैशाने होत नसतात. यामध्ये कौन्सिलींग सारखा विषय फार महत्वाचा आहे. शेतकऱ्याला मदतीचे चेक्स कशा पध्दतीने मिळतात, किती प्रमाणात चेक्स मिळतात ही बाब सुध्दा शेतकऱ्याच्या दुःखात भर घालत असते. ही सर्व विदारकता शासनासमोर आणावी यासाठी सत्ताधारी पक्षाने या ठिकाणी गारपीटचा प्रस्ताव आणलेला आहे. शासनाच्या संपूर्ण कामकाजावर आमचा विश्वास आहे. परंतु शासनातल्या चुका दाखवल्या तर त्या चुका दुरुस्त करण्याची आपल्याला संधी आहे.

यानंतर श्री. अजित....

श्री.हेमंत टकले....

त्यामध्ये एक नवा दिलासा, एक नवा आशावाद आहे.

सभापती महोदय, डॉ. पतंगराव कदम यांना आम्ही मंत्री म्हणून पाहत नाही तर ते या राज्यातील एक अतिशय अनुभव समृद्ध असा नेता, शेतीची आणि मातीची जाण असणारा नेता म्हणून पाहत आहोत. त्यांच्याकडून शेतकऱ्यांच्या काही अपेक्षा आहेत. शेतकऱ्यांना जगविणे, त्यांना सन्मानाने आयुष्य घालविता यावे यासाठी काही तरी करणे मग त्यामध्ये डिझास्टर मॅनेजमेंट असेल, हवामानाचे, पर्यावरणाचे विषय असतील या सर्व विषयांचा आपण साकल्याने विचार करून दुखावलेल्या व दुरावलेल्या शेतकऱ्यांसाठी निश्चिपणे टोस पावले उचलाल असा मला विश्वास वाटतो. त्यादृष्टीने मदत व पुनर्वसन मंत्री महोदयांनी या विषयाकडे गांभीर्याने पहावे अशी विनंती करून माझे भाषण पूर्ण करतो.

उप सभापती : नियम 260 अन्वये सुरु असलेल्या प्रस्तावावरील उर्वरित चर्चा पुढे घेण्यात येईल. या संदर्भात माननीय सभापती उचित आदेश देतील.

सभागृहाची विशेष बैठक आता स्थगित होत असून सभागृहाची नियमित बैठक सकाळी 11.45 वाजता पुन्हा सुरु होईल.

(सभागृहाची बैठक सकाळी 11.31 ते 11.45 वाजेपर्यंत स्थगित झाली.)

यानंतर श्री.बोर्डे....

स्थगितीनंतर**(सभापतीस्थानी माननीय सभापती)****पृ.शी./मु.शी.:** तोंडी उत्तरे

सभापती : मी सभागृहाच्या निदर्शनास आणून देतो की, आजच्या प्रश्नोत्तराच्या यादीतील ता.प्र.क्र.49830 हा गृह विभागाशी संबंधित आहे. परंतु सन्माननीय गृह मंत्री श्री.आर.आर.पाटील यांनी विनंती केली आहे की, त्यांना सभागृहात येण्यास थोडा उशीर होणार आहे. त्यामुळे हा प्रश्न आता चर्चेला न घेता, प्रश्नोत्तराच्या तासाच्या शेवटी चर्चेला घेण्यात येईल.

डॉ.नीलम गोन्हे : महोदय, या सभागृहाचे माजी सदस्य श्री.विलास अवचट यांचे दुःखद निधन झालेले आहे. त्यांच्या निधनाबद्दलचा शोक प्रस्ताव कधी मांडण्यात येणार आहे ?

सभापती : मी सभागृहाच्या निदर्शनास आणून देतो की, श्री.विलास अवचट, माजी वि.प.स. यांचे दुःखद निधन झाल्यामुळे त्यांच्या निधनाबाबतचा शोक प्रस्ताव सोमवार, दिनांक 9 जून, 2014 रोजी सभागृहात मांडण्यात येईल.

आता ता.प्र.क्र.50030 चर्चेला घेण्यात येईल.

राज्यात अवकाळी पाऊस व गारपीट पडणार असल्याचा इशारा हवामान विभागाने देऊनही कृषी विभागाने केलेले दुर्लक्ष

(२) * ५००३० श्री.अनिल भोसले, अॅड.जयदेव गायकवाड, श्री.संदिप बाजोरिया, श्री.जयवंतराव जाधव, श्री.दिपकराव साळुंखे-पाटील : सन्माननीय कृषी मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) राज्यात अवकाळी पाऊस व गारपीट पडणार असल्याचा इशारा हवामान विभागाने माहे फेब्रुवारी, २०१४ मध्ये वा त्या दरम्यान राज्य शासनाला व कृषी विभागाला वेळोवेळी दिला असूनही त्याकडे दुर्लक्ष केल्याने राज्यात शेतीचे खूप मोठे नुकसान झाल्याचे माहे मार्च २०१४ मध्ये निदर्शनास आले, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, उक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय,

..2..

ता.प्र.क्र.50030....

- (3) असल्यास, चौकशीत काय आढळून आले व तदनुसार या अस्मानी संकटाकडे दुर्लक्ष करणा-या कृषि विभागाच्या अधिकाऱ्यांवर कोणती कारवाई केली वा करण्यात येत आहे,
 (4) अद्याप कोणतीच कारवाई केली, नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. राधाकृष्ण विखे-पाटील : (१) अवकाळी पाऊस व गारपीटीचा इशारा हवामान विभागाने दिलेला होता हे खरे आहे. माहे फेब्रुवारी महिन्यात रब्बी हंगामातील बहुतांश पिके पक्वतेच्या व काढणीच्या अवस्थेत होती. त्यामुळे शेतकऱ्यांमध्ये जागृती करूनही शेती व फळबागांचे नुकसान झाले आहे.

(२) माहे फेब्रुवारी, मार्च - २०१४ या कालावधीत गारपीट व अवकाळी पावसामुळे झालेल्या पिकांच्या नुकसानीचे सर्वेक्षण करण्यात आलेले आहे.

(३) सदर सर्वेक्षणानुसार २०.५७ लाख हेक्टर क्षेत्रावरील शेती व फळपिकांचे ५०% पेक्षा जास्त नुकसान झाल्याचे आढळून आले. त्याअनुषंगाने बाधित शेतकऱ्यांना मदत वाटपासाठी रु. २८१० कोटी इतका निधी शासनाने मंजूर केलेला असून मदत वाटपाची कार्यवाही चालू आहे.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

अॅड.जयदेव गायकवाड : सभापती महोदय, राज्यात अवकाळी पाऊस व गारपीट पडणार असल्याचा इशारा हवामान विभागाने माहे फेब्रुवारी, 2014 मध्ये वा त्या दरम्यान शासनाला व कृषी विभागाला देऊनही त्याकडे दुर्लक्ष करण्यात आल्यामुळे शेतकऱ्यांचे मोठ्या प्रमाणावर नुकसान झाले. त्यामुळेच हा प्रश्न विचारण्यात आला होता. या अनुषंगाने मी विचारु इच्छितो की, शासनाने या संदर्भात कोणती चौकशी केली, चौकशीत जे दोषी आढळून आले त्यांच्यावर काय कारवाई केली तसेच या प्रकरणी कारवाई केली नसल्यास त्याची कारणे काय आहेत ?

श्री.राधाकृष्ण विखे-पाटील : महोदय, अवकाळी पाऊस आणि गारपीटीच्या संदर्भात आय.एम.डी.कडून राज्य सरकारला अॅडव्हायझरी येत असतात. त्याच बरोबरच राज्यातील चारही कृषी विद्यापीठांच्या स्तरावरून त्या त्या मेट्रॉलॉजिकल विभागाशी समन्वय साधून शेतकऱ्यांना क्रॉप अॅडव्हायझरी इश्यू करित असतो. ऑगस्ट-2013 ते एप्रिल-2014 या कालावधीत चारही कृषी विद्यापीठाकडून शेतकऱ्यांना क्रॉप अॅडव्हायझरीबाबत 42 लाख एस.एम.एस. पाठविले होते. गारपीट असेल, अतिवृष्टी असेल या संकटांच्या बाबतीत शेतकऱ्यांनी जी काळजी घ्यावयास पाहिजे

..3..

ता.प्र.क्र.50030....

श्री.राधाकृष्ण विखे-पाटील....

त्या संदर्भातील मार्गदर्शन त्यांना करण्यात आलेले होते. हे खरे आहे की, या वर्षी प्रचंड नैसर्गिक आपत्ती आली. त्यामुळे राज्य सरकारने शेतकऱ्यांना सल्ला देऊनही द्राक्ष बागा किंवा हाय व्हॅल्यूची पिके वाचविण्यासाठी जो प्रयत्न करावयास पाहिजे होता तो काही ठिकाणी केल्याचे दिसून येते. राज्य सरकारकडे आय.एम.डी. चा जो अहवाल येतो त्यानुसार सातत्याने शेतकऱ्यांना एस.एम.एस. आणि एफ.एम.रेडीओद्वारे कळविण्याची व्यवस्था करण्यात येते.

नंतर श्री.कांबळे....

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही

ता.प्र.क्र.50030....

अॅड. आशिष शेलार : सभापती महोदय, माझा प्रश्न अत्यंत स्पेसिफिक आहे. उत्तरातील क्रमांक 3 मध्ये नमूद केले आहे की, सदर सर्वेक्षणानुसार 20.57 लाख हेक्टर क्षेत्रावरील शेती व फळपिकांचे 50 टक्क्यांपेक्षा जास्त नुकसान झाल्याचे आढळून आले. 50 टक्के वा त्यापेक्षा जास्त नुकसान झाले असेल तरच पॅकेजमधील मदत केली जाईल, असा शासनाने निकष लावला आहे. 50 टक्के वा त्यापेक्षा जास्त नुकसान झालेल्यांना मदत द्यायची या निकषामागील नेमके प्रचलित कारण काय आहे ? जेथे शेती कमी आणि 50 टक्क्यांपेक्षा कमी नुकसान झालेला भाग जास्त असेल तेथील शेतकऱ्यांचा वेगळा विचार करून त्यांना सुध्दा शासन मदत देणार आहे का ?

श्री. राधाकृष्ण विखे-पाटील : सभापती महोदय, शासनाने या संदर्भात काही निकष आहेत. एका दिवसात किती मि.मी. पाऊस झाला पाहिजे, गारपीट झाल्यानंतर प्रत्यक्ष पंचनाम्याद्वारे त्या क्षेत्रात होणारे नुकसान किती आहे या संदर्भातील आकडे पाहण्याचे निकष ठरले आहेत. सर्व क्षेत्रात नुकसानीच्या संदर्भात सर्वेक्षण केले जाते. पर्जन्य मापन यंत्र असते. गारपीटच्या संदर्भात प्रत्यक्ष फिल्ड सर्व्हे करावा लागतो आणि त्या आधारे 50 टक्क्यांपेक्षा जास्त असलेले नुकसानीचे क्षेत्र ठरते. 50 टक्क्यांपेक्षा कमी नुकसान झालेल्या क्षेत्राच्या बाबतीत मूळ प्रचलित धोरणाप्रमाणे वेगळी पध्दत करण्याची तरतूद नाही ?

डॉ. नीलम गोऱ्हे : सभापती महोदय, हा गारपीटच्या संदर्भातील प्रश्न असून माननीय मंत्र्यांनी आताच असे सांगितले आहे की, आम्ही एफएम रेडियोने आणि एसएमएसने शेतकऱ्यांना या संदर्भातील माहिती दिली होती. माझा स्पेसिफिक प्रश्न असा आहे की, शासनाने एफएम रेडियोवर किती तारखेला माहिती दिली होती या संदर्भातील माहिती हे अधिवेशन संपण्याच्या आत आपण पटलावर ठेवणार का ? काही ठिकाणी शेतकऱ्यांनी नुकतीच काढणी केली आहे. त्यांनी सांगितले की, आम्हाला इशारा मिळाला असता तर आम्ही तो माल बंद खोलीमध्ये व्यवस्थित हलवू शकलो असतो. तो माल, तयार झालेली पिके उघड्यावर पडली होती. शासनाने दवंडी पध्दती सारख्या महत्त्वाच्या गोष्टी बंद का केल्या आहेत ? आपण त्या गोष्टी सुरू कराव्यात. आपण या संदर्भातील जाहिरात एफएम रेडिओ व एसएमएस यांद्वारे देखील करावी. गाव व तालुका पातळीवर या संदर्भात समजले पाहिजे याची काळजी आपण घेतली पाहिजे. सभापती महोदय, यानंतर किती तरी

ता.प्र.क्र.50030....

डॉ. नीलम गोन्हे ....

वेळा अनेक ठिकाणी गारपीट झाली ? गेल्या आठवड्यात उस्मानाबाद येथे गारपीट झाली. शासनाची या संदर्भातील सूचना प्रत्येक ठिकाणी पोहचत नाही. त्यामुळे शासन दवंडी पध्दत सुरु करणार का ?

श्री. राधाकृष्ण विखे-पाटील : सभापती महोदय, सन्माननीय सदस्या यांनी विचारलेली माहिती पटलावर ठेवण्यात येईल. सन्माननीय सदस्यांची दुसरी सूचना महत्त्वाची आहे. एसएमएसद्वारे माहिती देणे ठीक आहे. गाव दवंड्या देणे, वर्तमानपत्रातून जाहिरात देणे या जुन्या पध्दती होत्या. क्रॉप, वेदर अॅडव्हायजरी या संदर्भात अधिक प्रभावीपणे अंमलबजावणी करण्याच्या संदर्भात सन्माननीय सदस्यांच्या सूचनेचा जरूर विचार करण्यात येईल. अॅडव्हायजरी आल्यानंतर ती अधिक लोकांपर्यंत जाण्याच्या संदर्भात निश्चितपणे कार्यवाही करण्यात येईल.

श्री. जयंत प्र. पाटील : सभापती महोदय, माननीय मंत्र्यांनी सांगितले की, कृषी खात्यामार्फत, कृषी विद्यापीठांमार्फत शेतकऱ्यांना सांगितले होते, जाणीव करून दिली होती. मी विचारू इच्छितो की, आपण महसूल खात्याला कळविले होते का ? राज्यात गाव पातळीपर्यंत महसूल यंत्रणा काम करते. सहकार खात्याला कळविले का ? विविध कार्यकारी सहकारी संस्था कार्यरत आहेत. आपल्याकडे याची पध्दत नसेल तर या संदर्भात पुनर्विचार करून त्याप्रमाणे शासकीय यंत्रणांना कळविण्याची योजना राज्य शासन राबविणार का ?

श्री. राधाकृष्ण विखे-पाटील : सभापती महोदय, मुख्य सचिवांच्या माध्यमातून क्षेत्रीय यंत्रणांना कळविण्याची व्यवस्था करण्यात येईल.

श्रीमती शोभा फडणवीस : सभापती महोदय, मार्चमध्ये हवामान खात्याने इशारा दिला. एप्रिल, मे या 2 महिन्यांत पुन्हा 3-4 वेळा काही ठिकाणी गारपीट झाली. काही ठिकाणी तर 8 वेळा गारपीट झाली. आपल्याला याची माहिती होती का ? शासनाने गारपीटीच्या संदर्भात शेतकऱ्यांच्या कर्जाची 31 डिसेंबरपर्यंत वसुली होणार नाही, व्याज माफ करण्यात येईल आणि विजेचे कनेक्शन तोडणार नाही अशा दोन घोषणा केल्या होत्या. परंतु, अद्यापही त्यावर कार्यवाही झाली नाही ही गोष्ट खरी आहे का ?

ता.प्र.क्र.50030....

श्री. राधाकृष्ण विखे-पाटील : सभापती महोदय, वेदर अॅडव्हायजरी सातत्याने येत असतात. माझ्याकडेही त्या संदर्भातील माहिती उपलब्ध आहे. मी संपूर्ण माहिती पटलावर ठेवण्यास तयार आहे. सकाळच्या चर्चेत सन्माननीय विरोधी पक्षनेत्यांनी या संबंधी माहिती दिली. एन. चटोपाध्यायांकडून उपलब्ध झालेली माहिती माझ्याकडे आहे. आपल्याला त्यांनी वेळोवेळी अॅडव्हायजरी दिल्या आहेत. पीक कर्जाच्या अनुषंगाने व्याज माफ करण्यासंबंधीच्या कार्यवाहीच्या सूचना क्षेत्रीय स्तरावर गेल्या आहेत. वीज कनेक्शन न तोडण्याबद्दलच्याही सूचना दिल्या आहेत. परंतु, सूचना दिल्यानंतरही असे प्रकार अधिकाऱ्यांकडून घडत असतील, वीज कनेक्शन तोडणीची प्रक्रिया सुरु असतील तर, आपण स्पेसिफिक माहिती द्यावी. संबंधित खात्याच्या माननीय मंत्र्यांना सांगून आवश्यक ती कारवाई करता येईल.

श्रीमती शोभा फडणवीस : सभापती महोदय, मी आजच बँकेला फोन करून विचारले की, आपल्याला कर्ज माफीचे पत्र आले आहे का ? त्यांनी सांगितले की, कर्ज माफीचे पत्र आलेले नाही. 31 डिसेंबरपर्यंत वसूल करूनका एवढेच एका ओळीचे पत्र आले आहे. एमएसईबीच्या अधिकाऱ्यांनी परवा सांगितले की, वीज कनेक्शन कापायचे आम्हाला आदेश आले आहेत. वसुली न करणे व वीज कनेक्शन न तोडणे या दोन्ही घोषणांची आमच्या जिल्ह्यात अंमलबजावणी झालेली नाही. माननीय मंत्र्यांनी याचे उत्तर द्यावे.

श्री. राधाकृष्ण विखे-पाटील : सभापती महोदय, सहकार विभागाकडून व्याज माफ करण्यासंबंधीच्या सूचना दिल्या आहेत. सन्माननीय सदस्यांनी या संदर्भात त्यांच्या जिल्ह्याचा उल्लेख केला. मी सांगू इच्छितो की, माननीय सहकार मंत्र्यांशी या संदर्भात निश्चितपणे चर्चा करण्यात येईल. सन्माननीय सदस्यांच्या म्हणण्यानुसार वीज कनेक्शन न तोडण्याबद्दल स्पष्ट सूचना असतानाही कनेक्शन तोडण्याची कारवाई होत आहे. सदर बाबतीत माननीय उप मुख्यमंत्र्यांबरोबर चर्चा करून घोषणेप्रमाणे कार्यवाही झाली नसेल तर सुधारित आदेश देण्यात येतील.

ठाणे पोलीस आयुक्तालयाने राबविलेल्या जी.पी.एस. प्रणालीबाबत

(१) * ४९८३० अॅड.निरंजन डावखरे : सन्माननीय गृह मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) ठाणे पोलीस आयुक्तालयात गेल्या दोन वर्षांपूर्वी तत्कालिन मा.पोलिस आयुक्त ठाणे यांनी गुन्हेगारीला आळा घालण्याच्या दृष्टीने व गुन्हेगारांना पकडणे सहज शक्य व्हावे म्हणून लाखो रुपये खर्चून जी.पी.एस. प्रणाली राबविण्याचा निर्णय घेतला होता, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, त्याकरिता प्रत्येक पोलीस ठाण्यामध्ये काही अधिका-यांना जी.पी.एस. प्रणाली असलेल्या मोटार - सायकली देवूनही पोलीस नियंत्रण कक्षात मोठी स्क्रिन व ६ संगणक संच बसविण्यात येऊन ही प्रणाली ऑपरेट करण्याचे प्रशिक्षणही पोलीस कर्मचा-यांना देण्यात आले होते, हे ही खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, जी.पी.एस. प्रणालीसाठी लाखो रुपये खर्च होऊनही पुढे कोणतीही कार्यवाही न करण्यात आल्यामुळे लाखो रुपयांचा खर्च वाया गेला असल्याचे दिनांक १७-३-२०१४ रोजी वा त्यासुमारास निदर्शनास आले आहे, हे ही खरे आहे काय,
- (४) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी चौकशी करण्यात आली आहे काय व तद् नुषंगाने पुढे कोणती कार्यवाही करण्यात आली वा करण्यात येत आहे ?

श्री. आर.आर.पाटील : (१) हे खरे आहे.

ठाणे पोलीस आयुक्तालयात गुन्हेगारीला आळा घालण्याच्या दृष्टीने व अडचणीत सापडलेल्या लोकांना तत्काळ मदत मिळण्याच्या दृष्टीने पोलीस दल आधुनिकीकरण योजने अंतर्गत जी.पी.एस. यंत्रणा कार्यान्वीत करण्यात आली आहे.

(२) प्रत्येक पोलीस ठाण्यातील सरकारी चार चाकी वाहनांवर जी.पी.एस. प्रणालीच्या सिस्टिमची उभारणी करून नियंत्रण कक्ष येथे मोठी स्क्रिन व ६ संगणक संच बसविण्यात आले आहेत. तसेच ठाणे पोलीस आयुक्तालयातील १५० पोलीस कर्मचारी यांना मे.रोल्टा कंपनी प्रणाली ऑपरेट करण्याचे प्रशिक्षण देण्यात आले आहे.

(३) सदरची जी.पी.एस. यंत्रणा सध्या सुस्थितीत कार्यरत आहे. सदर यंत्रणेच्या देखभालीकरीता २४ तास मे.रोल्टा कंपनीचे इंजिनियर नियंत्रण कक्ष ठाणे येथे कार्यरत आहेत.

(४) प्रश्न उदभवत नाही.

ता.प्र.क्र.49830....

अॅड. निरंजन डावखरे : सभापती महोदय, उत्तरात असे नमूद केले आहे की, सदरची जीपीएस यंत्रणा सध्या सुस्थितीत कार्यरत आहे. सदर यंत्रणेच्या देखभालीकरिता 24 तास मे. रोल्टा कंपनीचे इंजिनियर नियंत्रण कक्ष, ठाणे येथे कार्यरत आहेत. तसेच नियंत्रण कक्ष येथे मोठी स्क्रिन व 6 संगणक संच बसविण्यात आले आहेत. तसेच ठाणे पोलीस आयुक्तालयातील 150 पोलीस कर्मचारी यांना मे. रोल्टा कंपनी प्रणाली ऑपरेट करण्याचे प्रशिक्षण देण्यात आले आहे. ही यंत्रणा चेन स्नॅचिंग या गुन्ह्याला आळा बसविण्यासाठी आहे. प्रत्येक गुन्ह्यासंबंधी सक्षम योग्य कार्यवाही करण्याची ही सिस्टिम आहे. आपण या सिस्टिममुळे चेन स्नॅचिंगचे किती गुन्हे रोखू शकलो या संदर्भातील माहिती द्यावी.

श्री. आर.आर.पाटील : सभापती महोदय, आधुनिक तंत्रज्ञानाचा जास्त वापर करणे, गुन्ह्यांच्या ठिकाणी जाण्याच्या संदर्भात पोलिसांचा रिस्पॉन्स टाईम कमी करणे, पोलिसांना कॉल आल्यावर कमी वेळात गुन्ह्याच्या ठिकाणी जाणे या दृष्टीने रोल्टाची सिस्टिम बसविण्यात आली आहे. जीपीएस सिस्टिम गस्त घालणाऱ्या गाड्यांवर बसविली आहे. एखाद्या विभागातून कॉल आला तर त्या विभागात गाडी कुठे आहे याचे लोकेशन या सिस्टिममुळे कंट्रोल रूमला समजते. ते त्या गाडीला सूचना देतात की, तुम्ही जेथे आहात त्या परिसरातच गुन्हा घडत आहे, लोकांचा कॉल आहे. तुम्ही ताबडतोब जा. कंट्रोल रूमकडून अशा सूचना देता येतात. पोलिसांचा रिस्पॉन्स टाईम कमी करण्याच्या दृष्टीने अतिशय महत्त्वाचा उपयोग होत आहे. लोकांनी कॉल केला तर 7 मिनिटांत पोलीस पोहचू शकतात हे आमच्या ट्रायलमध्ये सिध्द झाले आहे. एखाद्या गुन्ह्यात अॅव्हरेजली जास्त वेळ लागत असेल.

सभापती महोदय, लोकांनी कॉल केल्यानंतर पोलीस कमीत कमी वेळात तेथे पोहचावेत यासाठी ही सिस्टिम वापरण्याचा सरकारचा उद्देश आहे. केवळ चेन स्नॅचिंगसाठी ही सिस्टिम वापरली जाते असे नाही. कॉल केल्यानंतर पोलिसांनी लवकर पोहचावे म्हणून याचा उपयोग होत आहे. वाढती लोकसंख्या व इतर सर्व बाबी विचारात घेतल्या तर दरवर्षी गुन्ह्यांत 10 टक्के वाढ होणे हे नैसर्गिक मानले जाते. परंतु, तरी सुध्दा ठाणे शहरातील गुन्ह्यांचे प्रमाण मर्यादित आहे. पोलीस लवकर गुन्ह्याच्या ठिकाणी पोहचत आहेत. सिस्टिमचा फायदा चांगला आहे. ही सिस्टिम

07-06-2014

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

L.6

MSK/ MMP/ D/ MMP/ D/

पूर्वी श्री. बोर्डे

11:50

ता.प्र.क्र.49830....

श्री. आर.आर.पाटील ....

अनेक गुन्ह्यांच्या संदर्भात आणि पोलिसांचा रिस्पॉन्स टाईम कमी व्हावा यासाठी आहे. राज्यात एप्रिलपर्यंत चेन स्नॅचिंगच्या गुन्ह्यात गेलेल्या प्रॉपर्टीची किंमत कमी आहे. पोलिसांनी अशा होणाऱ्या गुन्ह्यांच्या संदर्भात गांभीर्याने वेगवेगळ्या पध्दतीच्या उपाययोजना केल्या आहेत.

(नंतर श्री. रोझेकर ....

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही

ता.प्र.क्र.49830.....

डॉ.नीलम गोन्हे : सभापती महोदय, लेखी उत्तरात असे नमूद केले आहे की, "प्रत्येक पोलीस ठाण्यातील सरकारी चार चाकी वाहनांवर जी.पी.एस.प्रणालीच्या सिस्टिमची उभारणी करून नियंत्रण कक्ष येथे मोठी स्क्रिन व 6 संगणक संच बसविण्यात आले आहेत." ही एक चांगली उपाययोजना गृह विभागाने केलेली आहे.

सभापती महोदय, परवा ठाणे जिल्ह्यात एस.टी.बसमधील महिला कंडक्टरला बेदम मारहाण करण्यात आली. अशा घटनांमध्ये तातडीने पोलिसांची मदत मिळणे गरजेचे असते. मुंबईमधील बेस्टच्या बसेसमध्ये सी.सी.टी.व्ही.कॅमेरे बसविले आहेत. त्याप्रमाणे एस.टी.बसमध्ये सी.सी.टी.व्ही.कॅमेरे बसविले गेले किंवा जी.पी.एस.प्रणाली बसविली गेली तर महाराष्ट्रात घडणाऱ्या अत्याचारांच्या घटना रोखण्यासाठी त्याचा चांगला उपयोग होऊ शकेल. ज्याप्रमाणे शासनाने ठाणे शहरासाठी ही प्रणाली अंगीकारली आहे, त्याप्रमाणेच ग्रामीण भागासाठी कोणत्या उपाययोजना करणार आहात ?

श्री.आर.आर.पाटील : सभापती महोदय, जी.पी.एस.प्रणाली बसमध्ये नाही तर पोलिसांच्या शासकीय वाहनांमध्ये बसविलेली आहे. कंट्रोल रूमला एखाद्या घटनेचा कॉल आल्यानंतर त्या भागात पोलिसांचे कोणते वाहन आहे, हे बघून त्या वाहनाला तातडीने घटनास्थळी जाण्याबाबतच्या सूचना कंट्रोल रूमला देता येतात. या प्रणालीचा चांगला उपयोग होत आहे.

सभापती महोदय, सन्माननीय सदस्यांनी बसमध्ये सी.सी.टी.व्ही.कॅमेरे बसविण्याबाबतची केलेली सूचना योग्य आहे. त्याबाबतीत मी पुढाकार घेऊन बेस्ट व एस.टी.च्या अधिकाऱ्यांबरोबर चर्चा करीन.

मुंबई-पुणे एक्सप्रेसवरील होणारे अपघात रोखण्याबाबत

(३) * ४९७०६ श्री.शरद रणपिसे, श्री.संजय दत्त, श्री.अशोक उर्फ भाई जगताप, डॉ.सुधीर तांबे : सन्माननीय गृह मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) मुंबई-पुणे एक्सप्रेसवेवर लेन कटिंगमुळे वारंवार अपघात होत असल्याचे माहे जानेवारी, २०१४ मध्ये वा त्या दरम्यान निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय.
- (२) असल्यास, मुंबई-पुणे एक्सप्रेसवेवर अवजड वाहने त्यांच्याकरिता असलेल्या लेन क्रमांक ३ चा वापर न करता जलद लेनचा वापर करित असल्याने अपघात होतात, हे ही खरे आहे काय.
- (३) असल्यास, अपघात रोखण्याकरिता शासनाने कोणती कार्यवाही केली आहे वा करण्यात येत आहे.
- (४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. आर.आर.पाटील : (१) जानेवारी, २०१४ मध्ये मुंबई - पुणे द्रुतगती महामार्गावर लेन कटिंगमुळे २ अपघात झाल्याचे निदर्शनास आले आहे.

(२) होय, हे खरे आहे.

(३) मुंबई-पुणे द्रुतगती महामार्गावरील वाहतूक नियमनासाठी पळस्पे, बोरघाट, खंडाळा व वडगाव येथे महामार्ग पोलीस मदत केंद्र कार्यरत आहेत. केंद्रातील अधिकारी व कर्मचारी सतत गस्त घालून वाहतूकीचे नियमन करित असतात. मागील तीन वर्षात महामार्ग पोलिसांनी द्रुतगती महामार्गावर लेन कटिंग करणा-या ४०,२५८ जणांवर कारवाई करून रु.३८,७२,१००/- एवढा दंड वसूल केला आहे.

मुंबई-पुणे द्रुतगती महामार्गावर जड-अवजड वाहनांनी डाव्या लेनमधून वाहन चालविण्याबाबत ठिकठिकाणी सूचना फलक लावले आहेत. तसेच, द्रुतगती महामार्गावरील खालापूर टोलनाका येथे ध्वनिक्षेपकावरून वाहनचालकांनी आपले जड-अवजड वाहन डाव्या लेनने चालविण्याच्या सूचना देण्यात येतात.

मुंबई-पुणे द्रुतगती महामार्गावर जड-अवजड वाहनांची वाहतूक डाव्या लेनमधून करण्याबाबत जिल्हाधिकारी, रायगड यांनी दि. १६.१२.२०१३ रोजी आणि जिल्हाधिकारी, पुणे यांनी दि. ६.१.२०१४ रोजी अधिसूचना प्रसिध्द केली आहे.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

ता.प्र.क्र.49706.....

श्री.संजय दत्त : सभापती महोदय, मला खेदाने असे म्हणावे लागत आहे की, या प्रश्नाला दिलेले लेखी उत्तर वस्तुस्थिती दर्शविणारे नाही. खरे तर गृह मंत्री महोदय आमचे ज्येष्ठ नेते आहेत व संवेदनशील मंत्री म्हणून ते ओळखले जातात. वस्तुस्थिती अशी आहे की, सर्रासपणे मुंबई-पुणे एक्सप्रेस-वे वर मृत्यूचा सापळा रचला गेला आहे व रोज अपघाताच्या घटना निदर्शनास येत आहेत.

सभापती महोदय, माझे दोन स्पेसिफिक प्रश्न आहेत. गृह मंत्री महोदयांनी स्वतः या एक्सप्रेस-वेला भेट दिली होती आणि काही सुधारणा करण्याची घोषणाही केली होती. त्यानुसार कोणत्या सुधारणा झाल्या आहेत, कोणत्या सुधारणा अद्याप झालेल्या नाहीत व विलंबाची कारणे काय आहेत ?

सभापती महोदय, मला असे वाटते की, या प्रश्नाकडे दोन दृष्टीकोनातून बघण्याची आवश्यकता आहे. पहिला दृष्टीकोन म्हणजे प्रिव्हेंटिव्ह मेजर्स आणि दुसरा म्हणजे पोस्ट ॲक्सिडेंट मेडिकल असिस्टन्स. या दृष्टीने शासनाची काय योजना आहे, याचीही माहिती गृहमंत्री महोदयांनी द्यावी.

श्री.आर.आर.पाटील : सभापती महोदय, मुंबई-पुणे एक्सप्रेस-वे वरील होणाऱ्या अपघातांच्या संदर्भात हा तारांकित प्रश्न उपस्थित करण्यात आला आहे. मी नम्रपणे आणि संवेदनशीलपणे सांगू इच्छितो की, सन 2012 च्या तुलनेत सन 2013 मध्ये वाहनांची संख्या प्रचंड प्रमाणावर वाढल्यानंतरही संख्यात्मकदृष्ट्या 25 ने अपघातांची संख्या कमी झालेली आहे. सन 2012 मध्ये 143 व्यक्तींचा अपघातात मृत्यू झाला होता तर सन 2013 मध्ये 129 व्यक्ती अपघातात मृत्यू पावल्या आहेत. मुंबई-पुणे एक्सप्रेस-वे वर 129 व्यक्तींचा अपघातात मृत्यू होणे, ही सुध्दा अतिशय खेदाची व दुर्दैवाची गोष्ट आहे.

सभापती महोदय, या रस्त्यावरील अपघातप्रवण ब्लॅकस्पॉटची माहिती पोलिसांनी एमएसआरडीसीला दिली असून पोलिसांना आवश्यक वाटतात अशा दुरुस्त्या त्यांनी केल्या आहेत. एकंदरीत अपघातांचे प्रमाण कमी करायचे असेल तर आधुनिक तंत्रज्ञानाचा वापर करण्यास त्या ठिकाणी मोठा वाव आहे आणि एमएसआरडीसीमार्फत त्याचा वापरही केला जात असून त्यांच्याबरोबर गृह विभागाच्या बैठकाही सुरु आहेत.

ता.प्र.क्र.49706.....

श्री.आर.आर.पाटील.....

सभापती महोदय, अपघातांचे विश्लेषण केले तर असे दिसून येते की, 77 टक्के अपघात मानवी चुकांमुळे होतात. या रस्त्याचे डिझाईन तयार करित असताना वेगमर्यादा ताशी 110 कि.मी. निश्चित केली होती. प्रत्यक्षात या रस्त्यावर वेगमर्यादा ताशी 80 कि.मी. ठेवण्यात आली आहे. हे गतिमान जग आहे, लोकांना घाई आहे. परंतु, डिझाईनप्रमाणे ताशी 110 कि.मी. वेगमर्यादा असताना सुध्दा ताशी 80 कि.मी. वेगमर्यादा ठेवण्यात आली आहे, यालाही काही कारणे आहेत. वाहनांची टायर्स दर्जेदार नसणे, वाहने नादुरुस्त स्थितीत चालविणे, यामुळे अपघातांचे प्रमाण वाढू नये म्हणून ही मर्यादा निश्चित केली आहे.

सभापती महोदय, लोकांना घाई असल्यामुळे ते लेन कटिंग करतात. यापूर्वी कोणत्या लेनमधून, कोणत्या वाहनांनी प्रवास करावा, या संदर्भात परदेशाप्रमाणे नोटिफिकेशन किंवा नियम नव्हते. ज्या लेनमधून हेवी व्हेहिकल जाणे अपेक्षित नाही, त्या लेनमधून ती व्हेहिकल नेली जातात, कार किंवा जीप लेन कटिंग करून त्या वाहनांना ओव्हरटेक करतात व त्यामुळे अपघात घडतात. यासाठी दिनांक 16/12/2013 रोजी आणि दिनांक 6/1/2014 रोजी रायगड आणि पुणे जिल्हाधिकार्यांनी या संदर्भातील नोटिफिकेशन काढले आहे. त्यामध्ये हेव्हि व्हेहिकलसाठी कोणती लेन आहे, ओव्हरटेक करण्यासाठी कोणती लेन आहे, हलक्या वाहनांनी कोणत्या लेनचा वापर करावयाचा आहे, या संदर्भातील नियम आहेत.

सभापती महोदय, शासनाने नियम तयार केले असले तरी मॉनिटरिंग करण्यासाठी मनुष्यबळाची आवश्यकता असते. आर.टी.ओ. विभागाकडे आणि पोलीस विभागाकडे सुध्दा मनुष्यबळ कमी आहे. या तारांकित प्रश्नाच्या अनुषंगाने अधिकाऱ्यांकडून ब्रिफिंग घेत असताना मी मनुष्यबळासंबंधीची माहिती घेण्याचा प्रयत्न केला असता या एक्सप्रेस-वे साठी लागणाऱ्या मनुष्यबळापैकी 40 टक्के मनुष्यबळ कमी आहे, तेवढी पदे रिक्त आहेत, अशी माहिती मला मिळाली. त्याचप्रमाणे ही सर्व पदे भरल्यानंतर योग्य प्रकारे मॉनिटरिंग होईल का, या प्रश्नाचे उत्तरही मला होकारार्थी मिळालेले नाही. कारण, लेन कटिंग करून वाहने जोरात निघून जातात, त्यांना मध्येच अडविण्याचा प्रयत्न पोलिसांनी केला तर त्यामुळेही अपघात होण्याची शक्यता असते.

....5.....

ता.प्र.क्र.49706.....

श्री.आर.आर.पाटील.....

त्यामुळे सी.सी.टी.व्ही.कॅमेरे बसविणे आणि स्पिडगनचा वापर करणे अत्यावश्यक झाले आहे व तशा प्रकारच्या स्पष्ट सूचना एमएसआरडीसीला गृह विभागाने दिलेल्या आहेत. यासंदर्भातील त्यांची कार्यवाही सुरु असून त्याबाबतचा प्रस्तावही तयार केला जात आहे.

सभापती महोदय, सी.सी.टी.व्ही.कॅमेरे आणि स्पिडगन या सुविधा उपलब्ध झाल्यानंतर कार्यपध्दतीतही आपल्याला दुरुस्ती करावी लागणार आहे. स्पॉटवर दंड वसूल करणे ही कठीण गोष्ट आहे. त्यामुळे या पुढच्या काळात थेट वाहन चालकाच्या बँक खात्यातून दंडाची वसुली करणे किंवा त्याचे लायसन्स रिन्यू करित असताना दंडाची सर्व रक्कम वसूल करणे, अशा प्रकारची उपाययोजना करण्याचे परिवहन विभागाच्या विचाराधीन आहे.

सभापती महोदय, या सर्व उपाययोजनांचा वापर करून एक्सप्रेस-वे वर वाहतूक शिस्त आणणे आवश्यक आहे व त्या दृष्टीने सरकार प्रयत्नशील आहे.

श्री.प्रकाश बिनसाळे : सभापती महोदय, गृह मंत्री महोदयांनी सांगितले की, मनुष्यबळ कमी आहे. स्पिडगन, सी.सी.टी.व्ही.कॅमेरे आणि स्पॉटवर दंड वसूल करण्यातील अडचण, याचाही त्यांनी उल्लेख केला आहे. या संदर्भात मी त्यांना एक उदाहरण देऊ इच्छितो.

सभापती महोदय, तिस्रती देवस्थानला अनेक लोक भेट देत असतात. तिस्रती देवस्थान डोंगरावर आहे. वाहन जात असताना देवस्थानला वर किती वेळात पोहोचले पाहिजे, याची सूचना वाहन चालकाला दिली जाते. त्याअगोदर वाहन वर पोहोचले तर वाहन चालकाने वेगाची मर्यादा पाळली नाही, असे समजले जाते व पोलीस त्यांच्याकडून दंड वसूल करतात. अशा प्रकारची उपाययोजना आपल्या येथे केली आणि विशिष्ट वेळेची मर्यादा घालून देऊन ती मर्यादा न पाळणाऱ्या वाहनांकडून टोलनाक्यावर दंडाची वसुली केली तर निश्चितपणे यामध्ये सुधारणा होऊ शकेल. त्याचप्रमाणे लेन कटिंगबाबत हेव्हि व्हेहिकल असो वा लाईट व्हेहिकल असो, त्यांनी जर लेन कटिंग केले, ओव्हर टेकिंग केले तर सी.सी.टी.व्ही.च्या माध्यमातून नियंत्रण ठेऊन आपल्याला पुढील टोलनाक्यावर दंडाची वसुली करता येऊ शकेल. अशा प्रकारची व्यवस्था केली तर कमी

...6.....

07-06-2014

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

M-6

ता.प्र.क्र.49706.....

श्री.प्रकाश बिनसाळे.....

मनुष्यबळ लागेल आणि वाहतुकीलाही शिस्त लागेल. कारण, वाहन चालकाला हे माहित असेल की, आपण जर वेळेपूर्वी पोहोचलो तर आपल्याला दंड भरावा लागेल. त्याचप्रमाणे ही व्यवस्था अंमलात आणण्यासाठी सरकारला जास्त खर्चही करावा लागणार नाही. अशा प्रकारची व्यवस्था शासन अंमलात आणणार आहे का ?

यानंतर श्री.खंदारे.....

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही

ता.प्र.क्र.49706....

श्री.आर.आर.पाटील : सभापती महोदय, या सूचनेची व्यवहार्यता तपासून घेण्यात येईल. कारण एखाद्या वाहनाकडून टोल घेत असताना सुध्दा रस्त्यावर मोठ्या प्रमाणात वाहने थांबून राहतात. अनेकवेळा वाहनांची गर्दी जास्त झाली तर पोलीस तशीच वाहने सोडून देण्यास भाग पाडत आहेत. ओव्हरटेक करणाऱ्या, लेनची शिस्त मोडणाऱ्या, मर्यादेपेक्षा अधिक वेगाने गाडी चालविणाऱ्या सर्व वाहनांकडून दंड वसूल करण्याचे ठरविले तर या रस्त्यावरील वाहनांची संख्या मोठी असल्यामुळे कदाचित आणखी वाहतूक खोळंबून राहण्याची शक्यता आहे. त्यामुळे सन्माननीय सदस्यांनी केलेली सूचना तपासून पाहण्यात येईल.

डॉ.नीलम गोऱ्हे : सभापती महोदय, आपण सर्वजण मुंबई-पुणे या एक्सप्रेस-वे वरून जात असतो. मी स्वतः महिन्यातून किमान 10 वेळा या रस्त्यावरून जात असते. विशेषतः रात्री 10 नंतर अनेक वाहनांना टेल लॅम्प नसल्याचे दिसून येते. विशेषतः ट्रक्सना टेल लॅम्प नाही, दोन्ही बाजूचे दिवे नाहीत, अशा गाड्यांविरूद्ध पोलीस वा परिवहन विभाग कारवाई करीत नाही. अशा गाड्यांचे मी नंबरस पाहिले असता वर्षानुवर्षे त्याच गाड्या मला दिसतात. म्हणून शासनामार्फत टेल लॅम्प नसणाऱ्या गाड्यांविरूद्ध एक मोहीम राबविली जाईल काय, मंत्री महोदयांनी सांगितले आहे की, या रस्त्यावरील अपघाताचे प्रमाण कमी झाले आहे, ही चांगली गोष्ट आहे.

माझा दुसरा प्रश्न असा आहे की, खालापूर सोडल्यानंतर चढ सुरु झाल्यावर मास्ती मंदिरासमोर एक पोलीस स्टेशन आहे. त्या ठिकाणी काही पोलीस उभे असतात. तेथून अमृतांजन ब्रिजपासून ते खंडाळ्याच्या एन्ट्रीपर्यंत कायम पाहतो की, 90 टक्के लोकांच्या छोट्या गाड्या असतात. पहिल्या रांगेत ओळीने ट्रक्स असतात, दुसऱ्या लेनमध्ये छोट्या गाड्यांच्या पुढे मागे ट्रक्स असतात, तिसऱ्या लेनमध्ये पूर्ण ट्रक्स असतात, चौथ्या लेनमध्ये टॅक्सी असतात. अशा परिस्थितीत स्वतः गाडी चालविणारे मालक असतील ते रामरक्षा म्हणत तो रस्ता पार करत असतात. त्यांचे कोणीही ऐकत नाही. म्हणून खालापूरच्या रस्त्यापासून ते खंडाळ्याच्या एन्ट्रीपर्यंत बीट मार्शलसची शासनाने व्यवस्था करावी. त्यांच्याकडून फेऱ्या मारल्या गेल्या तर छोट्या गाड्यांना थोडेसे तरी संरक्षण मिळू शकेल. अशा प्रकारची पावले शासनाकडून उचलली जातील काय ?

2...

श्री.आर.आर.पाटील : सन्माननीय सदस्यांनी सांगितले आहे की, गस्त वाढविण्यात यावी. कारण अनेक गाड्यांच्या मागे दिवे नसतात, अनेकजण नियमांचे उल्लंघन करीत असतात, आरसे बसविलेले नसतात, कोठेही हॉर्न वाजवितात, या संदर्भात दंडाची तरतूद आहे. परंतु हा मोटर वाहन अधिनियम केंद्र सरकारचा आहे. दंडामध्ये वाढ करण्याचे अधिकार राज्य सरकारला नाही. यापूर्वी सरकारने केंद्र सरकारकडून दंड करण्यासाठी जुजबी अधिकार घेतले आहेत. त्यानुसार वाहने अडविली तरीही दंडाच्या रकमा कमी आहेत. पावती घेण्यासाठी अतिशय तुच्छतेपणे 10-20 रुपयाची नोट पोलिसांच्या दिशेने फेकण्यापर्यंत लोकांची मजल गेली आहे. अशा लोकांमुळे आज रस्त्यावर निरपराध लोकांचे मृत्यू होत आहेत. या संदर्भात केंद्र सरकारला विनंती केली जाईल. पण स्थानिक पोलिसांच्या मदतीने मुंबई-पुणे व मुंबई-गोवा महामार्गावरील अपघातांची व मृत्यूंची संख्या लक्षात घेऊन एक व्यापक मोहीम घेतली जाईल.

डॉ.सुधीर तांबे : रस्ते अपघात हा अतिशय गंभीर विषय आहे. या विषयावर मी नियम 260 अन्वये प्रस्ताव मांडला होता त्यावेळी सभागृहात सविस्तर चर्चा झाली होती. या विषयाशी गृह विभाग, परिवहन विभाग, सार्वजनिक आरोग्य विभागाचा संबंध आहे. त्या चर्चेच्या वेळी माननीय गृह मंत्र्यांनी सभागृहात असे आश्वासन दिले होते की, याबाबत एक समिती स्थापन केली जाईल. हा विषय व्यापक आहे. पण या प्रश्नावर कायम स्वरूपाचा मार्ग काढून उपाययोजना करण्यासाठी समिती नेमण्याचे आश्वासन दिले होते, त्याचे काय झाले ?

श्री.आर.आर.पाटील : हा प्रश्न वेगळा आहे. शासनाने समिती नेमली होती, परंतु त्या समितीच्या अहवालामध्ये काय नमूद केले आहे ते मी या प्रश्नाच्या अनुषंगाने नंतर सांगू शकेन. आरोग्य विभाग, सार्वजनिक बांधकाम विभाग, गृह विभाग वेळोवेळी बैठका घेत आहेत, त्यांच्यामध्ये चांगला समन्वय आहे. हे विभाग एकमेकाला मदत करीत आहेत. परंतु या समितीचे निष्कर्ष काय आहेत ते मी नंतर सांगू शकेन.

श्री.संजय दत्त : सभापती महोदय, मंत्री महोदयांनी सभागृहात सकारात्मक व सविस्तरपणे उत्तर दिल्याबद्दल मी त्यांचे आभार मानतो. अनेक गोष्टी करावयाच्या आहेत अशी त्यांनी कबुली दिली आहे. या सर्व गोष्टी पूर्ण करण्यासाठी शासन कालबद्ध कार्यक्रम आखणार आहे काय ?

3....

ता.प्र.क्र.49706....

श्री.आर.आर.पाटील : या संदर्भात तुमचा येत्या 3 महिन्यात ॲक्शन प्लॅन ठरला पाहिजे, अशा सूचना मी एमएसआरडीसीला दिल्या आहेत. या प्रश्नाशी अनुषंगिक महत्वाची कामे एमएसआरडीसी करणार आहे. त्यामुळे त्यांना तशा सूचना आज सकाळीच मी दिल्या आहेत.

श्री.नरेंद्र पाटील : मुंबई-पुणे एक्सप्रेस-वे वर वेग मर्यादा किती असावी याचे चिन्ह लावले जाते. परंतु खाजगी लहान मोठ्या गाड्या त्या नियमांचे पालन करताना दिसत नाहीत. मे महिन्यात आपल्या गावी जाणाऱ्या गाड्यांची रहदारी मोठ्या प्रमाणात वाढते. त्यावेळी वेगाला मर्यादा घालण्यासाठी पोलीस यंत्रणा असते, पण मे महिना संपल्यावर पोलीस अधिकारी दिसत नाहीत. म्हणून गृह विभागाच्या माध्यमातून गाड्यांनी वेग मर्यादा पाळण्यासाठी त्या रस्त्यावर बाराही महिने ती यंत्रणा चालू ठेवली जाईल काय ?

श्री.आर.आर.पाटील : मुंबई-पुणे एक्सप्रेस-वेवर वाहनांच्या संख्येच्या तुलनेत पोलीस कर्मचाऱ्यांची संख्या कमी आहे. त्यामुळे ज्या हायवेवर जास्त अपघात होत आहेत तेथील रिक्त पदे प्राधान्याने भरण्याचा, त्यांना आधुनिक साधन सुविधा उपलब्ध करून देण्याचा मी निर्णय घेतलेला आहे.

NTK/ D/ MMP/

**मुंबईतील झवेरी बाजारसह ऑपेरा हाऊस आणि दादर येथे झालेल्या
बॉम्बस्फोटातील दहशतवादी झिया दल रेहमान यांना केलेली अटक**

(४) * ४८९९३ अॅड.अनिल परब : सन्माननीय गृह मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) मुंबईतील झवेरी बाजारसह ऑपेरा हाऊस आणि दादर येथे माहे जुलै, २०११ मध्ये बॉम्बस्फोट घडविणारा फरारी दशतवादी झिया दल रेहमान उर्फ वकास याला दिनांक २३ मार्च, २०१४ रोजी दिल्ली पोलिसांनी त्यांच्या तीन साथीदारांसह राजस्थानात अटक केली, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, सदरहू गुन्हेगारांना मुंबईत झालेल्या बॉम्बस्फोटप्रकरणी चौकशी करण्यासाठी राज्याच्या पोलिसांनी मुंबईत आणले आहे काय,

(३) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी चौकशी केली आहे काय, चौकशीत काय आढळून आले व त्यानुषंगाने पुढे कोणती कारवाई केली आहे,

(४) सदरहू गुन्हेगारांना अद्यापही मुंबईत आणले नसल्यास, त्याची कारणे काय आहेत व याबाबतची सद्यस्थिती काय आहे ?

श्री. आर.आर.पाटील : (१) होय.

(२) नाही.

(३) प्रश्न उद्भवत नाही.

(४) सदर आरोपी वकास इब्राहिम शेख उर्फ वकास उर्फ वकास इब्राहिम साद उर्फ वाकास उर्फ अहमद व तेहसिन अख्तर शेख उर्फ मोनू हे सध्या राष्ट्रीय तपास यंत्रणा, नवी दिल्ली येथील नोंद गुन्ह्यामध्ये दिनांक २३.०५.२०१४ पर्यंत पोलीस कोठडीत आहेत. पोलीस कोठडीची मुदत संपल्यानंतर त्यांचा ताबा दहशतवाद विरोधी पथक, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई यांना मिळणे अपेक्षित आहे.

डॉ.नीलम गोऱ्हे : सभापती महोदय, झवेरी बाजारसह ऑपेरा हाऊस आणि दादर येथे बॉम्बस्फोट केले होते. त्या घटनेतील आरोपींची टोपण नावे असल्याचे दिसून येते. तिसऱ्या प्रश्नात चौकशीत काय आढळून आले, असे मी विचारले होते त्याला "प्रश्न उद्भवत नाही" असे उत्तर दिलेले आहे, अशा प्रकारचे उत्तर का दिले ते समजले नाही. चौथ्या उत्तरात असे नमूद केले आहे की, "नोंद गुन्ह्यामध्ये दि.२३.५.२०१४ पर्यंत पोलीस कोठडीत आहेत." आता ७ जून आहे, या आरोपींची पोलीस कोठडी संपलेली आहे काय, या संदर्भात दहशतवाद पथकाचा ताबा मुंबई पोलिसांकडे मिळाला आहे काय ?

NTK/ D/ MMP/

ता.प्र.क्र.48993....

श्री.आर.आर.पाटील : त्या आरोपींचा पोलिसांनी ताबा मागितलेला आहे, पण दिल्ली पोलीस तपास करीत असल्यामुळे तो आरोपी त्यांच्या कस्टडीमध्ये आहे. त्यामुळे तो आरोपी मुंबई पोलिसांकडे हस्तांतरित झालेला नाही. त्याची कस्टडी संपल्यानंतर तो आरोपी आपल्याला मिळेल. काही आरोपी दिल्ली पोलिसांनी पकडले आहेत पण ते आंध्र प्रदेश पोलिसांच्या ताब्यात आहेत. त्यांची कस्टडी संपल्यानंतर ते आपल्याकडे येतील. या आरोपींनी वेगवेगळ्या ठिकाणी स्फोट केलेले आहेत. प्रत्येक ठिकाणी त्यांच्यावर गुन्हे नोंद केलेले आहेत. त्यांची कस्टडी संपली की ते आरोपी आपल्याकडे हस्तांतरित केले जातील. त्यानंतर आपला तपास केला जाईल व कोर्टाच्या निर्णयानुसार जेथे त्यांना हस्तांतरित करावयाचे असतील तेथे करू. आरोपी राज्याच्या ताब्यात आल्यानंतर त्यांची चौकशी केल्यानंतर आपल्याला सांगता येईल. हे आरोपी मिळविण्यासाठी प्रयत्न सुरु आहेत. कोर्टाच्या प्रक्रियेनंतर हे आरोपी आपल्याला उपलब्ध होतील.

6...

NTK/ D/ MMP/

मुंबई-गोवा महामार्गावर अपघात रोखण्याबाबत करावयाची कार्यवाही

(५) * ४९९२१ श्री.विजय गिरकर, अॅड.आशिष शेलार, श्री.रामनाथ मोते, श्री.संजय दत्त, श्री.अशोक उर्फ भाई जगताप, अॅड.अनिल परब, श्री.विनोद तावडे : तारांकित प्रश्न क्रमांक ४६८४४ ला दिनांक १६ डिसेंबर, २०१३ रोजी दिलेल्या उत्तराच्या संदर्भात: सन्माननीय गृह मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) मुंबई-गोवा महामार्गावर गतवर्षात २०९ जणांचे मृत्यू झाल्याचे दिनांक २० फेब्रुवारी, २०१४ रोजी व त्यासुमारास निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, सन २००० पासून सुमारे ७५० नागरिकांचा मृत्यू व २५०० नागरिक जखमी झाल्याचे व सन २०१० मे, २०१३ या वर्षात धुम स्टाईल बाईक चालविल्याने तरुणांचे मृत्यू झाल्याचे 'प्रारंभ' या सामाजिक संस्थेने केलेल्या सर्व्हेक्षणाने माहे फेब्रुवारी, २०१४ मध्ये निदर्शनास आल्याचे तसेच २०१३ मध्ये ऑक्टोबरपर्यंत या मार्गावर ३ हजार ५०५ अपघात होऊन त्यात २०९ जणांचा मृत्यू झाल्याचे आढळून आले, हे खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, सदर महामार्गावर ११४ अतिधोकादायक अपघात स्थळ असूनही अपघातानंतर अपघातग्रस्तांना त्वरित वैद्यकीय सुविधा उपलब्ध होत नसल्यामुळे अपघात स्थळी, अरुंद पूल तसेच घाटमार्गामध्ये सरंक्षक गायफेन वायर बसवून किमान ४ ठिकाणी ट्रामा केअर सेंटर, डॉक्टरासह प्रथमोपचार केंद्र, ठिकठिकाणी रुग्णवाहिका, वाहनतळ, पुरेसे विश्रांती टर्मिनल्स, अवैध प्रवासी वाहतुकीवर निर्बंध आणि एकूणच रस्ता सुरक्षेच्या नियमांची काटेकोरपणे अमलबजावणी करण्याबाबत शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,
- (४) तसेच रस्त्याच्या चौपटरीकरणाचे काम त्वरित पूर्ण करण्यासाठी तसेच बेदरकार गाड्या चालविणा-या वाहन चालकांवर कारवाई करणेबाबत कोणती कार्यवाही व उपाययोजना केली आहे वा करण्यात येत आहे,
- (५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत?

श्री. आर.आर.पाटील : (१) मुंबई-गोवा महामार्गावर सन २०१३ मध्ये झालेल्या अपघातामध्ये २८७ लोकांचा मृत्यू झाला आहे.

(२) सन २००० ते २०१३ या कालावधीत मुंबई-गोवा महामार्गावर एकूण १७,९७८ अपघात झाले असून, त्यामध्ये ३,४६१ नागरिकांचा मृत्यू व १०,२५२ नागरिक जखमी झाले आहेत.

मुंबई-गोवा महामार्गावरील अपघातासंदर्भात प्रारंभ या सामाजिक संस्थेने केलेल्या सर्व्हेक्षणाबाबतचा अहवाल पोलिसांकडे प्राप्त झालेला नाही.

(३) मुंबई-गोवा महामार्गावरील अपघातग्रस्तांना तातडीने वैद्यकीय सुविधा उपलब्ध होण्याच्यादृष्टीने महाड व संगमेश्वर येथे ट्रॉमा केअर सेंटर कार्यरत आहे. कामथे, ता. चिपळूण येथील ट्रॉमा केअर सेंटरचे स्थापत्य काम पूर्ण झाले असून विद्युतीकरणाचे काम प्रगतीपथावर आहे. पनवेल येथे ट्रामा केअर सेंटरचे काम निविदा स्तरावर आहे.

ता.प्र.क्र.49921....

श्री.आर.आर.पाटील....

मुंबई-गोवा महामार्गालगत पेण, मानगाव, पोलादपूर, कळंबणीखेड, चिपळूण लांजा, राजापूर, कणकवली, ओरस, कुडाळ, सावंतवाडी, बांदा या शहरांच्या ठिकाणी अपघातग्रस्तांना त्वरित वैद्यकीय सुविधा उपलब्ध होण्यासाठी शासकीय दावाखाने उभारण्यात आले आहेत.

पळस्पे महामार्ग पोलीस केंद्र, माणगाव उपजिल्हा रुग्णालय, रोहा/महाड/ पोलादपूर ग्रामीण रुग्णालय, भरणा पोलीस चौकी-खेड, संगमेश्वर ग्रामीण रुग्णालय, लांजा प्राथमिक आरोग्य केंद्र, राजापूर ग्रामीण रुग्णालय या ठिकाणी ईमर्जन्सी मेडीकल सर्व्हिस अंतर्गत कार्डियाक अॅम्ब्युलन्स डॉक्टरसह उपलब्ध करून देण्यात आल्या आहेत.

मुंबई-गोवा राष्ट्रीय महामार्गावरील वाढते अपघात लक्षात घेता, केंद्र सरकारच्या रस्ते परिवहन व महामार्ग मंत्रालयाने या महामार्गाचे कि.मी. ८४/०० ते कि.मी. ४७५/२१० या लांबीतील चौपदरीकरण करणे, अरुंद कमकुवत पुलांची व मो-यांची पुनर्बांधणी करणे, तीव्र वळणाची सुधारणा करणे, वाहनतळ, विश्रांती टर्मिनल्स इत्यादी बाबींचे सर्वेक्षण करून प्रकल्प सुसाध्यता अहवाल करण्यासाठी सल्लागारांची नेमणूक करण्याच्या कामास दि.३१.३.२०१० रोजी मंजूरी दिली. सल्लागाराने संपूर्ण सर्वेक्षण व अभ्यासांती त्यांचा सविस्तर सुसाध्यता अहवाल सादर केला. त्यास केंद्र सरकारने दि. ६.६.२०१३ रोजी तत्त्वतः मंजूरी दिली असून भूसंपादनाची प्रक्रिया सुरु करण्यात आली आहे.

मुंबई-गोवा महामार्गावर ७ महामार्ग पोलीस मदत केंद्रे कार्यरत आहेत. या केंद्रातील अधिकारी व कर्मचा-यांकडून महामार्गावर प्रभावीपणे गस्त घालून वाहतूक नियमांचे उल्लंघन करणा-या वाहनचालकांविरुद्ध दंडात्मक कारवाई करण्यात येते.

(४) व (५) पनवेल ते इंदापूर या ८४.०० कि.मी. लांबीच्या रस्त्याच्या चौपदरीकरणाचे काम खाजगीकरणांतर्गत प्रगतीपथावर आहे. कर्नाळा पक्षी अभयारण्य, संवेदनशील क्षेत्रामधील राष्ट्रीय वन्यजीव मंडळ यांची मंजूरी, सिडकोची अस्तित्वातील पाणीपुरवठा करणारी जलवाहिनी स्थलांतरित करणे, मौजे काराव येथील भूसंपादन व वडखळ बाह्यवळणाकरिता मिठागराची जागा वाणिज्य व उद्योग मंत्रालय, भारत सरकार यांचे कडून हस्तांतरित होणे, राष्ट्रीय महामार्गावरील अतिक्रमण काढणे या बाबीमुळे सद्यःस्थितीत ३३ टक्के चौपदरीकरणाचे काम पूर्ण झाले असून उर्वरित काम प्रगतीपथावर आहे.

मुंबई-गोवा महामार्गावर मागील तीन वर्षात महामार्ग पोलिसांनी वाहतूक नियमांचे उल्लंघन करणा-या चालकांवर १,६१,२३८ केसेस करून, रु. १,७२,१९,१००/- एवढा दंड वसूल केला आहे.

NTK/ D/ MMP/

ता.प्र.क्र.49921.....

श्री.भाई गिरकर : सभापती महोदय, मुंबई-गोवा महामार्ग म्हणजे मृत्यूचा सापळा आहे. या महामार्गावर हजारो लोकांचा मृत्यू होत असतो. या वर्षी मृत्यूचे प्रमाण वाढलेले आहे. त्यामुळे तेथील एका पत्रकाराने धरणे धरण्याचा कार्यक्रम ठेवलेला आहे. या महामार्गावरून साधारणपणे वर्षातून 5 वेळा कोकणातील हजारो भाविक जात येत असतात. एप्रिल-मे या महिन्यात, होळीच्या वेळी, आंगणेवाडीच्या यात्रेच्या वेळी व दक्षिणेतील काशी समजल्या जाणाऱ्या कुणकेश्वरच्या यात्रेच्या वेळी या 5 सणांच्या निमित्ताने लोक जात असल्यामुळे त्या त्यावेळी वेगळी उपायोजना केली जाईल काय, या रस्त्यावर ट्रॉमा केअर सेंटर आहे असे नमूद केले आहे. राजापूर ते सिंधुदुर्ग पर्यंतच्या रस्त्यावर एकही ट्रॉमा केअर सेंटर नाही. या रस्त्यावर अपघात झाल्यानंतर लोकांना तातडीने मदत मिळाली पाहिजे. हा रस्ता चारपदरी झाला तर अपघातांचे प्रमाण कमी होईल.

यानंतर श्री.शिगम....

07-06-2014

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

O-1

MSS/ D/ MMP/

पूर्वी श्री. खंदारे

12:20

ता.प्र.क्र.49921....

श्री.भाई गिरकर...

हा रस्ता चौपदरी करण्यासाठी आणि या रस्त्यावरील अपघात कमी करण्यासाठी तातडीने कोणत्या उपाययोजना करण्यात येत आहेत ?

श्री. आर.आर.पाटील : या रस्त्यावर अपघात होऊ नयेत यासाठी शासनाने आधीच उपाययोजना हाती घेतलेल्या आहेत. या रस्त्याच्या रूंदीच्या तुलनेत या रस्त्यावरील वाहनांची संख्या प्रचंड वाढलेली आहे. सन्माननीय सदस्यांनी सांगितले ती वस्तुस्थिती आहे. गणेशोत्सवाच्या दरम्यान पावसाळा असतो. त्यामुळे अपघातांची संख्या वाढते. दवाखान्याची व्यवस्था करणे, पोलिसांची गस्त वाढवणे या जुजबी गोष्टी केलेल्या आहेत. 2013 या वर्षामध्ये या रस्त्यावरील अपघातामध्ये 287 लोकांचा मृत्यू झालेला आहे. अपघात होऊ नयेत यासाठी या रस्त्याचे चौपदरीकरण करणे हा एकमेव उपाय आहे. सरकार त्यासाठी प्रयत्नशील आहे. पनवेल ते इंदापूर या 84 कि.मी. लांबीच्या रस्त्याचे काम खाजगीकरणांतर्गत सुरु झालेले आहे. पुढचा रस्ता करण्यासाठी देखील केंद्र सरकारने मान्यता दिलेली आहे. गोव्यापर्यंतच्या रस्त्याचे चौपदरीकरण करण्याचे काम खाजगीकरणांतर्गत सुरु झालेले आहे. परंतु जमीन संपादनाचे क्लिष्ट काम आहे. कर्नाळा पक्षी अभयारण्य आहे, सिडको जलवाहिनीच्या स्थलांतराचे काम आहे, मिठागराची जागा हस्तांतरित करण्याचे काम आहे. रस्त्यावर मोठ्या प्रमाणावर अतिक्रमण झालेले आहे. या रस्त्याच्या चौपदरीकरणाचे 33 टक्के काम पूर्ण झालेले आहे. उर्वरित कामे प्राधान्याने करण्याच्या सूचना संबंधित विभागाच्या यंत्रणांना दिलेल्या आहेत. सार्वजनिक बांधकाम विभाग आणि एमएसएसआरडीसी यांना बाकीची कामे बाजूला ठेवून या रस्त्याच्या चौपदरीकरणाच्या कामाला प्राधान्य द्यावे अशा सूचना दिलेल्या आहेत. विभागातील रिक्त पदे भरणे, गस्त वाढविणे, ट्रॅमा केअर युनिटची संख्या वाढविणे अशा उपाययोजना तातडीने करण्यात येतील. या रस्त्याच्या चौपदरीकरणाच्या कामाला टॉप प्रायॉरिटी दिली जाईल.

श्री. प्रकाश बिनसाळे : या रस्त्यावरील ट्रॅमाकेअर सेंटर व्यवस्थित चालू आहेत की नाहीत याची तपासणी केली जाते काय, असल्यास त्याचे निष्कर्ष काय आहेत ? रस्त्याचे 33 टक्के काम झालेले आहे असे मंत्री महोदयांनी सांगितले. या रस्त्याच्या कामाचा कालावधी टेंडरप्रमाणे किती

..2..

07-06-2014

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

O-2

MSS/ D/ MMP/

पूर्वी श्री. खंदारे

12:20

होता, त्या कालावधीत रस्त्याचे काम झालेले नसेल तर संबंधित ठेकेदारावर सरकारने कोणती कारवाई केलेली आहे ?

श्री. आर.आर.पाटील : टेंडर प्रमाणे या रस्त्याचे काम झाले आहे की ते लांबले आहे याची माहिती संबंधित विभागाकडून घेऊन ती पटलावर ठेवण्यात येईल. ट्रॉमा केअर सेंटर्स कशा पध्दतीने सुरु आहेत त्यासंबंधीचे अॅनालिसिस आम्ही करू. कर्नाळा पक्षी अभयारण्य, सिडको जलवाहिनीचे स्थलांतर अशा वेगवेगळ्या विभागाची कामे आहेत. अशा प्रकारची कामे ज्या ज्या विभागाशी संबंधित आहेत त्या विभागांना या कामास प्राधान्य देण्याच्या सूचना देण्यात येतील. केन्द्र शासनाकडून देखील या कामासाठी लागणारा आवश्यक निधी आणून हे चौपदरीकरणाचे काम पूर्ण केले जाईल.

श्री. रामनाथ मोते : मुंबई-गोवा महामार्गावरील अपघातांच्या संदर्भात या सभागृहामध्ये अनेक वेळा चर्चा झालेली आहे. हे अपघातांचे प्रमाण कमी करण्यासाठी कोणकोणत्या उपाययोजना कराव्यात यासाठी माननीय राज्यमंत्री महोदय श्री. सतेज पाटील, श्री. रणजित कांबळे आणि प्रा. फौजिया खान यांची एक समिती नेमण्यात आली होती. या समितीचा अहवाल शासनास प्राप्त झालेला आहे काय, नसल्यास तो केव्हा प्राप्त होईल, तो अहवाल सभागृहाच्या पटलावर ठेवण्यात येईल काय ?

श्री. आर.आर.पाटील : दिनांक 17.10.2012 रोजी समितीचा अहवाल शासनास प्राप्त झालेला आहे. समितीच्या 4 बैठका झाल्या. शेवटची बैठक 28 जानेवारी 2014 रोजी झाली. समितीने प्राथमिक अहवाल दिलेला असून त्याचे अॅनालिसिस करण्यात येईल.

श्री. विनोद तावडे : संबंधित खात्यांनी या रस्त्याच्या कामाला अग्रक्रम द्यावा अशा प्रकारच्या सूचना केल्याचे माननीय मंत्री महोदयांनी सांगितले. या सभागृहामध्ये संबंधित विभागाचे माननीय मंत्रीमहोदय श्री. छगन भुजबळ व श्री. जयदत्त क्षीरसागर हे उपस्थित आहेत. या रस्त्यावरील अपघातांमध्ये जेव्हा 37 लोकांचा मृत्यू झाला त्यावेळी सभागृहामध्ये त्यासंदर्भात चर्चा करण्यात आली होती. त्यावेळी या रस्त्याचे चौपदरीकरण करणे हा त्यावरील उपाय आहे असे माननीय मंत्री महोदयांनी उत्तरामध्ये सांगितले होते. या रस्त्याच्या कामासाठी जमीन संपादन करणे, पर्यावरण विषय परवानगी मिळविणे अशी विविध विभागांची कामे या रस्त्याच्या कामाशी निगडित आहेत.

..3..

07-06-2014

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

O-3

MSS/ D/ MMP/

पूर्वी श्री. खंदारे

12:20

ता.प्र.क्र.49921....

श्री. विनोद तावडे....

म्हणून एक टास्कफोर्स नेमून संबंधित विभागाशी समन्वय साधून कामाचा पाठपुरावा करणारी यंत्रणा असावयास पाहिजे, पण ती अस्तित्वात नाही ही अडचण आहे. छत्रपती शिवाजी महारांचे स्मारक उभारण्याच्या संदर्भात अशी पाठपुरावा करणारी यंत्रणा निर्माण केल्यामुळे रेखाचित्रापर्यंत काम आलेले आहे. या रस्त्याच्या कामाशी ज्या ज्या विभागांचा संबंध आहे त्या विभागांशी समन्वय साधून या रस्त्याचे काम लवकरात लवकर पूर्ण करण्यासाठी ज्येष्ठ मंत्री महोदयांच्या प्रमुखत्वाखाली टास्कफोर्स निर्माण करण्यात येईल काय ?

श्री. आर.आर.पाटील : सन्माननीय विरोधी पक्षनेत्यांनी चांगली सूचना केली. या रस्त्याच्या कामासंबंधीचा आढावा घेत असताना प्रत्येक विभाग काम करीत असल्याचे दिसून आले, परंतु त्यांच्यामध्ये समन्वय नाही. एका विभागाने दुसऱ्या विभागाला सहकार्य केले नाही असे म्हणण्याची प्रवृत्ती आहे. राज्यातील हा महत्वाचा रस्ता आहे. या रस्त्यावर होणारे अपघात लक्षात घेऊन माननीय मंत्री महोदय श्री. छगन भुजबळ यांच्या नेतृत्वाखाली एक टास्क फोर्स करण्यात येईल आणि संबंधित खात्याचे मंत्री महोदय आणि वरिष्ठ अधिकारी यांच्या सूचनांनुसार हे काम गतिमान करण्याचा प्रयत्न केला जाईल. त्यांच्याच नेतृत्वाखाली केन्द्र सरकारने जो हिस्सा या कामासाठी द्यावयाचा आहे त्यासाठी माझ्यासह एक शिष्टमंडळ केन्द्रीय रस्ते वाहतूक मंत्र्यांना भेटेल. त्यावेळी माननीय विरोधी पक्ष नेत्यांना देखील निमंत्रित करण्यात येईल. त्यांच्याही वजनाचा आम्ही वापर करू. येथील प्रशासकीय कामे राज्य शासन अतिशय गतीने पूर्ण करील आणि केन्द्र शासन व खाजगीकरण यांच्या माध्यमातून हा रस्ता लवकरात लवकर करण्याचा सरकार प्रयत्न करील.

...4..

07-06-2014

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

O-4

MSS/ D/ MMP/

पूर्वी श्री. खंदारे

12:20

राज्यातील पोलीस बंदोबस्ताची थकीत रक्कम मिळण्याबाबत

(६) * ४९८५७ अँड आशिष शेलार, श्री.विजय गिरकर : तारांकित प्रश्न क्रमांक ३४२२८ ला दिनांक ११ डिसेंबर,२०१२ रोजी दिलेल्या उत्तराच्या संदर्भात: सन्माननीय गृह मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) राज्यातील पोलिसांचे महापालिका, बँका तसेच खाजगी व्यक्तींकडून बंदोबस्ताचे रुपये ४.९९ कोटीपेक्षाही जास्त रक्कम थकीत असल्याचे माहे मार्च, २०१४ मध्ये वा दरम्यान निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, कोणकोणत्या संस्था, बँका व खाजगी व्यक्तींकडून पोलिसांना बंदोबस्ताची किती रक्कम येणे बाकी आहे,

(३) तसेच, सदर थकीत रक्कम त्वरित वसूल करण्यासाठी शासनाने कोणती कार्यवाही केली आहे, वा करण्यात येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. आर.आर.पाटील : (१) होय, हे खरे आहे.

(२) विविध ४८ संस्था, २५ बँका व ७० खाजगी व्यक्तींकडून पोलीस बंदोबस्ताची एकूण रु. ७९.१९ कोटी एवढी रक्कम येणे बाकी आहे.

(३) पोलीस बंदोबस्ताची थकीत रक्कम त्वरित वसूल करण्यासाठी संबंधित पोलीस आयुक्त/पोलीस अधीक्षक यांचेकडून संबंधितांकडे पाठपुरावा करण्यात येतो. त्यानंतरही रक्कम वसूल न झाल्यास जिल्हाधिकारी यांच्या मार्फत थकबाकीदारास महाराष्ट्र जमीन महसूल अधिनियम, १९६६ मधील तरतुदीनुसार स्थावर मालमत्ता जप्तीची नोटीस बजाविण्यात येते.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

अँड. आशिष शेलार : या प्रश्नाच्या छापील उत्तरामध्ये असे नमूद केलेले आहे की, विविध ४८ संस्था, २५ बँका व ७० खाजगी व्यक्तींकडून पोलीस बंदोबस्ताची एकूण रु. ७९.१९ कोटी एवढी रक्कम येणे बाकी आहे. या रकमांच्या वसुलीबाबत महाराष्ट्र जमीन महसूल अधिनियम १९६६ मधील तरतुदी नुसार मालमत्ता जप्तीची नोटीस बजावण्यात येते. मी देखील माहितीच्या अधिकारामध्ये माहिती घेतलेली आहे. या ७० खाजगी व्यक्तींपैकी ३६ खाजगी व्यक्तींना मुंबई पोलिसांनी जे प्रॉटेक्शन दिलेले आहे त्याच्या वसुलीची थकबाकी आहे. १९९१ ते २०१४ पर्यंत

..5..

07-06-2014

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

0-5

MSS/ D/ MMP/

पूर्वी श्री. खंदारे

12:20

ता.प्र.क्र. 49857.....

अँड. आशिष शेलार...

वेगवेगळ्या व्यक्तींच्या सेक्युरिटीच्या संदर्भातील मुंबई पोलिसांची थकबाकी 2 कोटी 67 लाख 14 हजार 77 रुपये इतकी आहे. त्यापैकी 7-8 नावे ही एका संघटनेशी आणि पक्षाशी संबंधित असल्याचे दिसते. त्यामध्ये मधुकर स्यजी, तेजस स्यजी, हर्षद सिद्दीकी, शरद पवार, विजय कांबळे, प्रसाद लाड, माजिद मेनन अशी नावे आहे. यांच्या संरक्षणाची 1 कोटी 61 हजार 932 रुपये इतकी थकबाकी आहे अशी माहिती मला माहितीच्या अधिकारांतर्गत प्राप्त झालेली आहे. मुंबई पोलिसांच्या एकूण थकबाकी पैकी 50 टक्के थकबाकी ही 7 खाजगी व्यक्तींना दिलेल्या पोलीस संरक्षणाची आहे. ही थकबाकी वसूल करण्यासाठी 5.9.2013 आणि 10.4.2014 ला जिल्हाधिकाऱ्यांना पत्र दिले होते. तरीही या 7 लोकांकडून थकबाकी भरली गेली नाही. ही थकबाकी वसूल करण्यासाठी शासन काय कारवाई करणार आहे आणि ती किती दिवसात करणार आहे ?

...नंतर श्री. भोगले...

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी

उत्तरामध्ये म्हटले आहे की, वसुली करण्यासाठी मालमत्ता जप्तीची नोटीस देण्यात येईल. या पर्यायाचा विचार केला जाईल काय?

श्री.आर.आर.पाटील : थकबाकीच्या संदर्भात जो प्रश्न आहे त्याबाबत खुलासा करू इच्छितो की, महापालिका आणि नगरपालिका यांच्याकडे साधारणपणे 32.36 कोटी रुपये थकित आहेत. मुंबई महापालिकेकडे 31 कोटी, नागपूर महापालिकेकडे 2.74 कोटी, वसई-विरार महापालिकेकडे 0.41 कोटी, मिरा-भाईंदर महापालिकेकडे 0.39 कोटी असे जवळजवळ 35 कोटी रुपये मोठ्या महापालिकांकडे थकित आहेत. गृह विभागाकडून थकित रक्कमेची मागणी केली जाते, त्यांच्या सोयीप्रमाणे ते पैसे देत असतात. हार्ड अँड फास्ट बघितले जात नाही. याचा विकास कामांवर परिणाम होणार नाही यासाठी दक्षता घेत असतो. खाजगी आणि सरकारी व्यक्तींकडून महसूल कायद्यातील तरतुदीनुसार वसुली करावयाचे ठरविले तर शासनाला दोन्ही बाजू पाहून विचार करावा लागतो. महापालिकांकडे मोठ्या प्रमाणात थकबाकी आहे.

सभापती महोदय, विविध संस्थांमध्ये पॉवर हाऊस खोपोली, पोर्ट, विदर्भ क्रिकेट असोसिएशन, सीबीआय नागपूर, इन्कम टॅक्स आयुक्त, आंतरराष्ट्रीय उपग्रह अनुसेवन भूकेंद्र जालना, एमआयडीसी यांचा समावेश असला तरी बहुतांश संस्था केंद्र शासनाच्या आहेत. बजेटमध्ये तरतूद करून ती रक्कम आपल्याकडे येत असते. त्यामुळे सिक्युरिटी बंद करणे ही उपाययोजना केली जात नाही. थकबाकी असेल तर तशी उपाययोजना करणेही योग्य नाही, कारण काही संवेदनशील संस्था आहेत. सीबीआय सारखी संस्था आहे. बजेटमध्ये आपले पैसे महापालिका, नगरपालिकांकडे जातात, त्यामध्ये विलंब होतो. सेंट्रल एजन्सीकडून पैसे बुडत नाहीत, ते येत असतात. त्यादृष्टीने आपण प्रयत्न करीत असतो.

सभापती महोदय, बँकांकडे 8.23 कोटी रुपये थकबाकी आहे. खाजगी लोकांपैकी ज्यांचा माननीय सदस्यांनी उल्लेख केला त्यातील श्री.शरद पवार हे आमचे नेते नसून ते नगरसेवक आहेत. त्यांचे म्हणणे आहे की, त्यांची तक्रार शासनाकडे असून त्यावरील निर्णय प्रलंबित आहे. काही ठिकाणी कोणावर हल्ला झाला, कोणाला धोका आहे म्हणून सुध्दा शासनाने स्वतः सुरक्षा रक्षक उपलब्ध करून दिला आहे. अन्य नगरसेवकांना, आमदारांना सुरक्षा पुरविली असताना

...2...

श्री.आर.आर.पाटील.....

ता.प्र.क्र.49857.....

आमच्याकडून मात्र वसुली केली जाते अशा पध्दतीच्या त्यांच्याही तक्रारी आहेत. त्यावरील निर्णय प्रलंबित आहे. ज्यांनी सरकारकडे आपले म्हणणे सादर केलेले नाही, तक्रार केलेली नाही त्यांच्या नावावर थकबाकी असेल तर त्यांच्याकडून महसूल कायद्यातील तरतुदीनुसार वसुली केली जाईल. ज्यांनी कोणी तक्रारी केल्या आहेत, शासनाने आम्हाला असलेला धोका लक्षात घेऊन स्वतःहून सुरक्षा दिली आणि आता पैसे मागितले जात आहेत अशा प्रकरणामध्ये वेगळा विचार शासन जरूर करेल. ज्यांचे अर्ज प्रलंबित आहेत त्यांच्या बाबतीत 15 दिवसात त्यांचा अर्ज योग्य आहे की नाही याचा निर्णय घेऊ. ज्यांचा अर्ज नाही म्हणणे नाही आणि ज्यांच्याकडे थकबाकी आहे त्यांच्याकडून प्रलंबित असलेली रक्कम वसूल करू

श्री.विनोद तावडे : सभापती महोदय, ज्यांनी कोणी अर्ज केला म्हणून सरकारने सुरक्षा उपलब्ध करून दिली त्यांना सुरक्षा पुरवित असताना जो काही निर्णय घेण्यात आला असेल त्याचे त्यानुसार खाजगी सुरक्षा आहे की शासनाची आहे याचे रेकॉर्ड उपलब्ध असावे. त्यांनी अर्ज दिल्यानंतर कोणत्या तरतुदीच्या आधारे सुरक्षा पुरविण्यात आली, तातडीने गरज आहे म्हणून सुरक्षा पुरविली गेली की त्यांनी मागणी केली म्हणून दिली, कोणत्या नियमाने दिली? फुकटचे सुरक्षा रक्षक बाजूला घेऊन मिरवितात त्याबाबत पायबंद घातला पाहिजे. महिलांच्या सुरक्षेसाठी पोलीस कमी पडत आहेत. मी स्वतः माझ्या दिमतीला दिलेल्या 12 सुरक्षा रक्षकांना महिलांची सुरक्षा करण्यासाठी त्यांचा वापर करावा म्हणून गृह विभागाकडे परत पाठविले आहे. केवळ सिक्युरिटी घेऊन मिरवितात त्यांच्याकडून वसुली करण्यात यावी किंवा त्यांची सुरक्षा बंद करावी.

श्री.आर.आर.पाटील : बहुतांश लोकांची सिक्युरिटी बंद केली आहे. काही खालच्या स्तरावर धोका असताना स्थानिक अधिकाऱ्यांनी वरिष्ठ अधिकाऱ्यांची मान्यता न घेता स्थानिक गरज पाहून तातडीने सुरक्षा दिली आहे. खालच्या अधिकाऱ्यांना त्याबाबत अधिकार नव्हते. पण तातडीने सुरक्षा देण्याची आवश्यकता होती. अशा गोष्टी विश्वासाने कराव्या लागतात. अन्यथा वरच्या स्तरावरून मंजूरी पत्र आल्यानंतर सुरक्षा दिली जाईल अशी भूमिका घेतली तर संबंधितांना मधल्या वेळेत तीन वेळा मारले जाईल. म्हणून ज्यांचा अर्ज आला आहे त्यांचे म्हणणे काय आहे याबाबतचा निर्णय 15 दिवसात घेऊ. त्यांच्या म्हणण्यात तथ्य नसेल तर वसुली करू

..3..

07-06-2014

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

P.3

SGB/ D/ MMP/

12:30

ता.प्र.क्र.49857.....

श्री.जयंत प्र.पाटील : सभापती महोदय, आयपीएल सामन्यांकरिता सुरक्षा दिली गेली त्याची थकबाकी किती आहे आणि त्यासाठी शासनाला खर्च किती करावा लागला?

श्री.आर.आर.पाटील : त्या संदर्भातील माहिती आता उपलब्ध नाही. परंतु एका प्रकरणात ते कोर्टात गेले आहेत. काही वेळेला मलाही आश्चर्य वाटते. एखादा क्रिकेटचा सामना आयोजित केला असेल तर त्या ग्राऊंडवर, येणाऱ्या प्रेक्षकांच्या पार्किंग लॉटच्या ठिकाणी जेवढे मनुष्यबळ तैनात केले जाते त्याची रक्कम मागणे योग्य आहे. परंतु नवी मुंबईला सामना खेळला जाणार असेल तर मुंबईपासून तेथपर्यंत पोलीस बंदोबस्त ठेवावा लागतो, पाळत ठेवावी लागते म्हणून सर्व खर्च काढला तर त्या सामन्यामधून आयपीएलचे सगळे उत्पन्न एकत्रित केले तरी ती रक्कम त्यातून भरता येणार नाही. महाराष्ट्रात त्याचा कुठे कुठे परिणाम होतो, आपण टीव्हीवर बघतो लोक फटाके वाजवितात, तिथेही बंदोबस्त ठेवावा लागेल. त्यांच्याकडे भरपूर पैसे आहेत असेही उत्तर मी माझ्या कानाने ऐकले आहे. एखाद्याकडे भरपूर पैसे आहेत म्हणून अवाजवी वसुलीच्या दृष्टीने सुध्दा प्रयत्न करता येणार नाही. ज्या ग्राऊंडवर आणि पार्किंगच्या ठिकाणी बंदोबस्त ठेवला त्या ठिकाणी जेवढे मनुष्यबळ तैनात केले त्याबद्दलची रक्कम मागणे योग्य होईल अशा सूचना आम्ही दिलेल्या आहेत. त्याप्रमाणे किती बिलिंग होते ते तपासून शासनाच्या मान्यतेने त्यांच्याकडून रक्कमेची मागणी करावी असे सुचविण्यात आले आहे.

...4

07-06-2014

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

P.4

SGB/ D/ MMP/

12:30

परळी वैजनाथ व अंबाजोगाई (जि.बीड) या दोन तालुक्यातील ११ हजार ३४

शेतक-यांना कर्ज माफी योजनेचा लाभ देण्याबाबत

(७) * ५०२५३ श्री.धनंजय मुंडे, श्री.अमरसिंह पंडित, श्री.सतिश चव्हाण : दिनांक १६ डिसेंबर,२०१३ रोजी सभागृहाच्या पटलावर ठेवण्यात आलेल्या दिनांक ९ डिसेंबर,२०१३ रोजीच्या तारांकित प्रश्नोत्तराच्या यादीतील प्रश्न क्रमांक ४५४८९ ला दिलेल्या उत्तराच्या संदर्भात: सन्माननीय सहकार मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) राज्य शासनाने सन २००९ मध्ये संपुर्ण राज्यात शेतक-यांसाठी कर्ज माफी योजना राबवली होती, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, या कर्ज माफी योजनेच्या परळी वैजनाथ व अंबाजोगाई (जि.बीड) या दोन तालुक्यातील ११ हजार ३४ शेतक-यांना लाभ मिळाला नाही, हे ही खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, कर्ज माफीपासून वंचित राहिलेल्या या दोन्ही तालुक्यातील शेतक-यांना १ महिन्याच्या आत कर्ज माफी योजनेचा लाभ मिळवून देण्याचे आश्वासन शासनाने माहे डिसेंबर, २०१३ मध्ये वा त्यादरम्यान नागपुर अधिवेशनात दिले होते, हे ही खरे आहे काय,
- (४) असल्यास, ३ महिने उलटुनही अद्यापही या आश्वासनाची पूर्तता झाली नाही, हे खरे आहे काय,
- (५) असल्यास, आश्वासनाची पूर्तता न होण्याची कारणे काय आहेत?

श्री.सुरेश धस, श्री. हर्षवर्धन पाटील यांच्याकरिता : (१) होय

(२) होय, संबंधित शेतकरी " कर्ज माफी" योजनेतील अटीनुसार पात्र ठरत नाहीत.

(३) होय, खरे आहे.

(४) होय, खरे आहे.

(५) आश्वासनपूर्तीच्या अनुषंगाने मा. राज्यमंत्री (सहकार) यांचे अध्यक्षतेखाली आयोजित केलेल्या दिनांक २१ /१/२०१४ च्या बैठकीनुसार राज्यातील इतर जिल्ह्यातील किती शेतक-यांना किती रकमेचा दुहेरी लाभ देण्यात आलेला आहे. तसेच राज्यातील सन २००९ च्या योजनेत पीकविमा नुकसान भरपाई योजनेचा लाभ मिळाल्यामुळे शासनाच्या कर्जमाफी योजनेच्या लाभापासून वंचित राहिलेल्या अन्य जिल्ह्यातील शेतक-यांचा प्रस्ताव सहकार आयुक्त व निबंधक सहकारी संस्था महाराष्ट्र राज्य पुणे कार्यालयाचे दि. २९.४.२०१४ चे पत्रान्वये शासनास सादर करण्यात आला होता. तथापि वित्त विभागाच्या अभिप्राया नुसार राज्यशासनाच्या कर्जमाफी योजना २००९ मधील अटी व शर्तीचा भंग करून काही जिल्ह्यातील शेतक-यांना लाभ दिल्यामुळे प्रस्तुत प्रकरण उदभवल्याचे दिसून येते. तरी धोरणा विरोधात ज्या जिल्ह्यामध्ये शेतक-यांना लाभ दिला गेला आहे. त्यांचेकडून वसुलीची कार्यवाही करण्यास्तव शासनाने दि. १३.०५.२०१४ रोजीच्या पत्रान्वये सूचित केले आहे.

..5...

07-06-2014

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

P.5

SGB/ D/ MMP/

12:30

ता.प्र.क्र.50253.....

श्री.अमरसिंह पंडित : सभापती महोदय, भरपाई योजनेचा लाभ मिळवून देण्याचे आश्वासन शासनाने मागील हिवाळी अधिवेशनात दिलेले होते. सदर रक्कम शेतकऱ्यांना केव्हा मिळणार आहे?

श्री.सुरेश धस : या संदर्भात वित्त विभागाने त्रुटी काढल्या होत्या. याबाबत लवकरात लवकर म्हणजे पुढील आठ दिवसात बैठक घेऊन हे पैसे शेतकऱ्यांना दिले जातील.

...6...

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही

07-06-2014

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

P.6

SGB/ D/ MMP/

12:30

बीड जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँकेवरील प्रशासकीय मंडळाच्या

अध्यक्षांनी केलेले बेकायदेशीर काम

(८) * ४९४१७ श्री.अमरसिंह पंडित, श्री.धनंजय मुंडे, श्री.अब्दुल्लाखान दुराणी :
सन्माननीय सहकार मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) बीड जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँकेवर दिनांक ०९ जानेवारी, २०१२ रोजी प्रशासकीय मंडळाची नियुक्ती करण्यात आली, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, सदर प्रशासकीय मंडळाचे अध्यक्ष यांनी केलेल्या बेकायदेशीर कामांच्या विविध तक्रारी जिल्हा उपनिबंधक, सहकार आयुक्त, प्रधान सचिव सहकार व शासनाकडे प्राप्त झाल्या आहेत, हे ही खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, प्रशासकीय मंडळात कोणतेही ठराव न घेता अध्यक्षांने मनमानी करून बेकायदेशीररितीने ७६ फौजदारी केसेस कर्जदारांविरुद्ध दाखल केलेले आहेत, हे ही खरे आहे काय,
- (४) बीड जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँकेच्या तत्कालीन प्रशासकीय मंडळाचे अध्यक्ष यांच्या गैरकारभाराची चौकशी एक महिन्यात पूर्ण करण्याचे आश्वासन मा.सहकार मंत्री यांनी दिनांक १८ डिसेंबर, २०१३ रोजी दिले, हे खरे आहे काय,
- (५) असल्यास याबाबतची चौकशी प्रक्रिया पूर्ण झाली असल्यास चौकशीचे निष्कर्ष कोणते,
- (६) असल्यास, सहकार आयुक्तांच्या दिनांक ६ मे १९९९ व ३० मे १९८५ च्या आदेशाची पायमल्ली केल्याबाबत संबंधित प्रशासकीय मंडळाविरुद्ध शासनाने कोणती कारवाई केली वा करण्यात येत आहे ?

श्री. हर्षवर्धन पाटील : (१) होय,

बीड जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँक लि. बीड या बँकेचे संचालक मंडळ बरखास्त करून प्रथम दिनांक ११.११.२०११ रोजी प्रशासकाची नियुक्ती करण्यात आली व दिनांक ९.१.२०१२ रोजी आदेशान्वये प्रशासकीय मंडळाची नियुक्ती करण्यात आली.

(२) होय,

श्री. मुकुंद भोसले व इतर यांचा तक्रार अर्ज दिनांक १८.११.२०१३ व श्री श्रीधर सानप, अध्यक्ष सहकारी बँक कर्मचारी संघटना बीड यांचा तक्रार अर्ज दिनांक २५.११.२०१३

(३) तत्कालीन प्रशासकीय मंडळाचे कालावधीत एकूण ७० गुन्हे नोंदविण्यात आले आहेत. त्यापैकी चक्रांकीत सभेत ठराव घेवून नंतर प्रशासकीय मंडळाच्या सभेत मंजूरी घेवून ३० गुन्हे नोंदविले आहेत व प्रशासकीय मंडळाच्या सभेत ठराव घेवून ३६ गुन्हे नोंदविण्यात आले आहेत.

...7...

07-06-2014

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

P.7

SGB/ D/ MMP/

12:30

ता.प्र.क्र.49417...

श्री.हर्षवर्धन पाटील.....

(४) होय,

(५) चौकशी प्रक्रिया पूर्ण झालेली असून चौकशी अहवाल विभागीय सहनिबंधक सहकारी संस्था लातूर या कार्यालयाचे अभिप्रायासह सहकार आयुक्तालयाकडे सादर करण्यात आलेला आहे.

(६) ३० मे १९८५ च्या परिपत्रकानुसार नागरी सहकारी बँकावरील प्रशासकाबाबत, प्रशासकांच्या कामकाजाबाबत आदेश दिलेले आहेत. तथापि जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँका याही आर्थिक स्वरूपाचे व्यवहार करत असल्यामुळे त्यांनाही सदर सुचना लागू पडतात.

श्री.अमरसिंह पंडित : सभापती महोदय, उत्तरामध्ये म्हटले आहे की, तत्कालीन प्रशासकीय मंडळाचे कालावधीत एकूण 70 गुन्हे नोंदविण्यात आले आहेत. त्यापैकी चक्रांकीत सभेत ठराव घेऊन नंतर प्रशासकीय मंडळाच्या सभेत मंजुरी घेऊन 30 गुन्हे नोंदविले आहेत व प्रशासकीय मंडळाच्या सभेत ठराव घेऊन 36 गुन्हे नोंदविण्यात आले आहेत. उर्वरित 4 प्रकरणांबाबत खुलासा झालेला नाही. असल्यास या प्रकरणाबाबतची चौकशी प्रक्रिया पूर्ण झाली असल्यास निष्कर्ष कोणते आहेत? सह निबंधक, सहकारी संस्था, लातूर यांच्या अभिप्रायासह आयुक्तांकडे अहवाल दाखल झाला आहे असे उत्तरात म्हटले आहे. त्या अहवालानुसार संबंधितांवर हे अधिवेशन संपण्यापूर्वी कारवाई करण्याचा निर्णय मंत्री महोदय घेणार आहेत का?

नंतर श्री.भारवि....

श्री.हर्षवर्धन पाटील : सभापती महोदय, एखाद्या व्यक्तीने काढलेले कर्ज वेळेत फेडले नसल्यामुळे त्याच्या विरुद्ध फसवणूकीचा गुन्हा दाखल करण्याचे प्रकरण महाराष्ट्राच्या इतिहासामध्ये पहिल्यांदाच घडलेले असावे. वास्तविक पाहता त्या बँकेवर आम्ही प्रशासक नेमले होते. त्या प्रशासकाने सर्व बाबी तपासून पाहिल्या पाहिजे होत्या. आपल्याकडे 1960 चा सहकारी कायदा आहे. एखाद्याने कर्ज फेडले नाही तर कलम 101, 91 प्रमाणे वसुली करण्यात येते. आपण वेगवेगळ्या तरतुदीनुसार वसुली करू शकतो. कर्ज फेडले नाही, थकबाकीदार राहिला म्हणून फौजदारी गुन्हा दाखल करण्याची पहिलीच घटना महाराष्ट्रात घडली आहे. त्यामुळे या सर्व प्रकरणांची चौकशी करण्यासाठी आम्ही आदेश दिले आहेत. फौजदारी स्वस्वाचे गुन्हे दाखल झाल्यामुळे त्याचा फेरविचार करण्यात यावा असे गृह विभागाला प्रशासकामार्फत कळविले आहे.

सभापती महोदय, येथे दुसरा प्रश्न तत्कालीन प्रशासकासंबंधी विचारण्यात आला आहे. त्यांची आम्ही चौकशी केली असून चौकशी अहवाल आम्हाला प्राप्त झाला आहे. तो अहवाल देखील उपलब्ध आहे. या अहवालात खूप शिफारशी करण्यात आल्या आहेत. त्या वाचून मी सभागृहाचा वेळ घेऊ इच्छित नाही. यात चार-पाच महत्त्वाचे मुद्दे आहेत. वसंतराव नाईक महामंडळाच्या माध्यमातून 128 लाभार्थींना जवळपास रकमे 3 कोटी 31 लाख 50 हजाराची रक्कम मिळाली होती. ती रक्कम बँकेचे अधिकारी व तत्कालीन प्रशासक यांनी एका अधिकाऱ्याच्या अकाँटमध्ये जमा केली. ती रक्कम त्यांनी रोखीने काढली. ही गंभीर बाब आहे. सीसीटीव्ही घेण्यासाठी कोणाचीही मान्यता न घेता पाच लाख रकमे खर्च केलेले आहेत. ही बँक आरबीआयच्या स्कॅनरवर आहे. या बँकेने गाड्या असताना देखील कुठल्याही खात्याची मान्यता नसताना रकमे 12 लाख 78 हजार रकमेची एक स्कॉर्पिओ गाडी खरेदी केली आहे. तसेच काहीना बेकायदेशीर पदोन्नती देण्याचा प्रयत्न केला आहे. तसेच रकमे 57 लाख 67 हजार इतक्या रकमेचा अॅडव्हान्स त्या प्रशासकाच्या काळात कर्मचाऱ्यांना देण्यात आला आहे. त्याची अद्यापर्यंत वसुली झालेली नाही. आताच माझ्याकडे श्री.शाम रामराव रोकट या नावाचे प्रतिज्ञापत्र प्राप्त झाले आहे. या शेतकऱ्याने असे प्रतिज्ञापत्र दिले आहे की, हा प्रशासक आमचे डिपॉझिट देत असताना रकमेच्या 10 टक्के कमिशन मागत होता.

श्री.हर्षवर्धन पाटील....

एखाद्या वरिष्ठ अधिकाऱ्याला बँकेतील कारभारात सुधारणा घडवून आणण्यासाठी पाठवितो त्यावेळी त्यांनी त्याचे काम चांगले केले पाहिजे. हा वरिष्ठ अधिकारी महसूल विभागातील ॲडिशनल कलेक्टर रँकचा होता. जिल्हाधिकाऱ्यांनी चांगला अधिकारी आहे असे सांगितल्यामुळे आम्ही त्यांची नियुक्ती तेथे केली. त्याची मध्यंतरी आम्ही बदली केली. त्याच्या काळामध्ये हा सर्व प्रकार झाला आहे. तत्संबंधीचा अहवाल आलेला आहे. या अहवालासंबंधी निश्चितपणे योग्य ती कारवाई केली जाईल.

श्री.चंद्रकांत रघुवंशी : सभापती महोदय, संचालक मंडळाने थोडीफार अनियमितता केली म्हणून ते बरखास्त करून प्रशासक नेमण्यात आला. इथे तर खूपच झाले. ज्याला घर सांभाळायला दिले त्यानेच चोऱ्या केल्या. तेव्हा माझा सरळ प्रश्न आहे की, एवढे आरोप त्यांच्यावर असताना अशा अधिकाऱ्याला शासन तात्काळ आजच्या आज निलंबित करणार आहे काय ?

श्री.हर्षवर्धन पाटील : सभापती महोदय, आता अहवाल प्राप्त झालेला आहे. त्या अधिकाऱ्याची आपण तेथून बदली केली आहे. आता तेथे दुसरे प्रशासक आहेत. या अहवालाच्या माध्यमातून पुढील योग्य ती कारवाई करण्यात येईल.

(सत्ताधारी पक्षातील काही माननीय सदस्य एकाच वेळी बोलण्याचा प्रयत्न करतात.)

सभापती : माननीय मंत्री महोदयांनी आताच अनियमिततेसंबंधातील 4-5 मुद्दे सांगितलेले आहेत. त्या अधिकाऱ्याने गरीब लोकांची जवळ जवळ 3 कोटी रकमांची रक्कम रोखीने काढली व परस्पर त्याची विल्हेवाट लावली. हे सर्वात मोठे सिरियस ऑब्जेक्शन आहे. त्यामुळे मंत्री या नात्याने आपण त्याचा सिरियस कॉग्नीजन्स घेतलेला दिसतो. त्या अधिकाऱ्याला तात्काळ निलंबित करण्याची सभागृहाची भावना लक्षात घेऊन त्यांच्यावर क्रिमिनल चार्जेस लावण्याच्या दृष्टीने आपण काही करणार आहात काय ?

श्री.हर्षवर्धन पाटील : सभापती महोदय, एखाद्या संस्थेवर प्रशासक पाठविल्यानंतर त्याची त्या संस्थेचे संरक्षण करण्याची जबाबदारी असते. त्याने अधिक जबाबदारीने काम करणे आवश्यक होते. हा प्रश्न नागपूर अधिवेशनामध्ये आला असताना देखील मी चौकशी करण्यात येईल असे सांगितले होते. आपण सूचना केल्याप्रमाणे तत्कालीन प्रशासकाला निलंबित करण्यात येईल आणि पुढील कायदेशीर कारवाई करण्यात येईल.

07-06-2014

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

Q 3

BGO/ MMP/ D/

भोगले...

12:40

सभापती : प्रश्नोत्तराचा तास संपला आहे.

.....

...4

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही

पृ.शी./मु.शी.: कागदपत्रे सभागृहासमोर ठेवणे.

श्री.राजेंद्र मुळक (संसदीय कार्य राज्यमंत्री) : सभापती महोदय, मी आपल्या अनुमतीने महाराष्ट्र राज्य मार्ग परिवहन महामंडळाचा सन 2012-13 या वर्षाचा प्रशासन अहवाल सभागृहासमोर ठेवतो.

सभापती : प्रशासन अहवाल सभागृहासमोर ठेवण्यात आला आहे.

....

श्री.राजेंद्र मुळक : सभापती महोदय, मी आपल्या अनुमतीने महाराष्ट्र राज्य मार्ग परिवहन महामंडळ यांचा सन 2012-2013 या वर्षाचा हिशेब व हिशेब तपासणी अहवाल सभागृहासमोर ठेवतो.

सभापती : हिशेब व हिशेब तपासणी अहवाल सभागृहासमोर ठेवण्यात आला आहे.

....

श्री.राजेंद्र मुळक : सभापती महोदय, मी आपल्या अनुमतीने महाराष्ट्र राज्य विद्युत वितरण कंपनी मर्यादित यांचा सन 2012-2013 या वर्षाचा आठवा वार्षिक अहवाल सभागृहासमोर ठेवतो.

सभापती : वार्षिक अहवाल सभागृहासमोर ठेवण्यात आला आहे.

....

श्री.राजेंद्र मुळक (संसदीय कार्य राज्यमंत्री) : सभापती महोदय, मी आपल्या अनुमतीने महाराष्ट्र राज्य वीज निर्मिती कंपनी मर्यादित यांचा सन 2012-2013 या वर्षाचा आठवा वार्षिक अहवाल सभागृहासमोर ठेवतो.

सभापती : वार्षिक अहवाल सभागृहासमोर ठेवण्यात आला आहे.

....

पृ.शी./मु.शी. : औचित्याचे मुद्दे

सभापती : आता औचित्याचे मुद्दे घेण्यात येतील.

डॉ.नीलम गोन्हे : सभापती महोदय, माझा औचित्याचा मुद्दा आहे.

सभापती महोदय, कल्याण-पनवेल बसमध्ये काम करणाऱ्या महिला कंडक्टरला श्री.अभिषेक सिंग नावाच्या एका प्रवाशाने तिचे कपडे फाटेपर्यंत बेदम मारहाण केली. तिचा विनयभंग केला. तिला सोडविण्यासाठी आलेल्या दुसऱ्या एसटीतील महिला कंडक्टरला देखील त्याने धक्काबुक्की केली. महिला कंडक्टरची बसमध्ये थोडी जरी छेडछाड कोणीही केली किंवा महिला प्रवाशांना कोणीही त्रास दिला तर ती बस पोलीस ठाण्यामध्ये नेली पाहिजे असा एस.टी.महामंडळाचा नियम आहे.

यानंतर श्री.जुन्नरे...

डॉ. नीलम गोन्हे.....

ती बस पोलीस स्टेशनमध्ये घेऊन जावयास पाहिजे होती. आरोपीने ड्रायव्हरशी उद्दामपणे बोलून त्याला मारहाण सुरु केल्यानंतर सदर महिला कंडक्टर मध्ये पडली. महिला कंडक्टरशी अश्लाघ्य वर्तन होत असतांना सुध्दा बस मधील लोकांनी बघ्याची भूमिका घेतली होती. या वादात मध्ये पडण्याची कोणाचीही हिंमत झाली नाही. ही घटना घडल्यानंतर पोलिसांनी अदखलपात्र गुन्हा का दाखल केला हा खरा सवाल आहे. राज्य महिला आयोगाच्या अध्यक्षानी पोलीस स्टेशनमध्ये तक्रार केल्यानंतर पोलिसांनी पुन्हा गुन्हा दाखल करून सदर आरोपीला अटक केली. या अगोदर आरोपीला सोडून देण्यात आले होते. एकंदर ज्या 27 महिला कंडक्टर्स कार्यरत आहेत त्यांना एस.टी. महामंडळाच्या आगारात कोणत्याही प्रकारची सुरक्षा किंवा कसल्याही प्रकारची स्वच्छता उपलब्ध करून दिली जात नाही. महिला कंडक्टरांना सत्रीच्या बारा वाजेपर्यंत ड्यूटी करावी लागते. खरे तर सकाळी 7 ते संध्याकाळी 7 या वेळेत महिला कंडक्टरांची ड्यूटी करण्याची तयारी आहे. यासंदर्भात महिलां कंडक्टरांची सुरक्षा किंवा त्यांच्या अधिकाराबाबत कोणत्याही प्रकारची तपासणी झालेली नाही. बसेसमधील प्रवाशांनी हा प्रकार होतांना बघ्याची भूमिका घेतल्यामुळे औचित्याचा मुद्दा मांडत असताना मला अतिशय खेद होतो आहे. एस.टी. बसेसमध्ये बेस्ट प्रमाणे सीसीटीव्ही कॅमेरे बसविण्यात येणे फार महत्वाचे आहे. ज्या पोलीस अधिकाऱ्यांनी महिला कंडक्टरांना मारहाण झाल्यानंतर अदखलपात्र गुन्हा दाखल केला त्यासंदर्भात चौकशी करण्यात यावी अशी माझी मागणी आहे. ज्या लोकांनी बघ्याची भूमिका घेतली त्या लोकांना या घटनेच्या संदर्भात विचारणा करण्याची आवश्यकता आहे. या महिला कंडक्टरला उल्हासनगर येथील हॉस्पिटलमध्ये दाखल करण्यात आले असून त्या हॉस्पिटलमध्ये कोणत्याही प्रकारची वैद्यकीय सुरक्षा उपलब्ध नाही. शिवसेनेच्या सदस्या श्रीमती मनिषा काळंदे यांनी महिला कंडक्टरची भेट घेतली आहे. आज महिला कंडक्टरची जी अप्रतिष्ठा होत आहे, मानहानी होत आहे त्यासंदर्भात एस.टी. महामंडळाने कठोर पावले उचलून महिला कंडक्टरांना सुरक्षा व सुविधा देण्याची आवश्यकता आहे. आरोपी अभिषेक सिंगवर कडक नियम लावून त्याला जास्तीत जास्त कडक शिक्षा कशी होईल हे पाहिले पाहिजे.

डॉ. नीलम गोन्हे.....

सभापती महोदय, रेल्वेमध्ये महिलांवरील हल्ल्याच्या ज्या घटना झालेल्या आहेत त्यामध्ये रेल्वे पोलीस कोठे गेले होते ? त्यामुळे यासंदर्भात राज्य पोलिसांनी सुध्दा चौकशी केली पाहिजे. आमचे सन्माननीय सदस्य अॅड. आशिष शेलार यांनी मुंबई शहरातील केईएम रुग्णालयात महिलांच्या सुरक्षेसाठी लक्ष घातले आहे. त्यामुळे माझी अशी सूचना आहे की, यासंदर्भात केंद्र व राज्य यांच्याशी संबंधित असलेले महिला सुरक्षेचे जे विषय आहेत त्याबाबत सरकारने सकारात्मक व प्रोअॅक्टिव्ह भूमिका घ्यावी अशी अपेक्षा आहे. धन्यवाद.

सभापती : सन्माननीय सदस्या डॉ. नीलम गोन्हे यांनी महिला सुरक्षेच्या संदर्भात जो मुद्दा मांडला आहे तो फार गंभीर आहे. एस.टी.मध्ये प्रवासी असतांना महिला कंडक्टरला मारहाण होते ही फार गंभीर बाब आहे. असे असताना प्रवाशांनी बघ्याची भूमिका घेणे समाजाच्या दृष्टीने यत्किंचितही योग्य नाही. महिला कंडक्टरने मारहाणीच्या संदर्भात फिर्याद दिली असता हा गुन्हा एनसी म्हणून नोंदवला गेला हे सुध्दा चुकीचे आहे. शासकीय कामाकाजामध्ये एका गुन्हेगाराने अडथळा आणलेला आहे. असे असतांना तो कॉग्नीजिबल ऑफेन्स म्हणून का नोंद केली नाही याबद्दल गृह विभागापे गांभीर्याने नोंद घेण्याची आवश्यकता आहे.

...3...

पु.शी. : सहकारी गृहनिर्माण संस्थांना त्यांच्या इमारतीवर मोबाईल टॉवर वा जाहिराती फलक उभारण्यासंदर्भात

मु.शी.: सहकारी गृहनिर्माण संस्थांना त्यांच्या इमारतीवर मोबाईल टॉवर वा जाहिराती फलक उभारण्यासंदर्भात माननीय सहकार मंत्र्यांचे निवेदन.

श्री. हर्षवर्धन पाटील (सहकार मंत्री) : सभापती महोदय, मी आपल्या अनुमतीने नियम 46 अन्वये पुढील निवेदन करतो.

(प्रेस: येथे सोबतचे जोडलेले निवेदन छपावे.)

..4..

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही

श्री. अमरसिंह पंडित : सभापती महोदय, माझा औचित्याचा मुद्दा आहे.

मौजे म्हाळस जवळा ता. जि. बीड येथील श्री. नारायण विक्रम राऊत या शेतकऱ्याने दि. 8 जून, 2014 रोजी जिल्हा पोलीस अधीक्षकांना खाजगी सावकाराच्या संदर्भात तक्रार दिली असून त्या तक्रारीमध्ये खाजगी सावकाराने गट क्रमांक 87,88 मधील जमीन लिहून घेतली असून ती जमीन हडप करून माझ्यावर प्राणघातक हल्ला केल्याची तक्रार दिली आहे. शेतकऱ्याने तक्रार दिल्यानंतर पोलीस स्टेशनमधील पोलीस श्री. नारायण राऊतकडे गेले व सांगितले की, खंडणी मागितली म्हणून तुझ्या विरोधात क्रॉस कम्प्लेंट करण्यात आलेली आहे. ही तक्रार तू मागे घेतली नाही तर आम्हाला तुझ्या विरोधात गुन्हा नोंदवावा लागेल. सरकार एकीकडे शेतकऱ्यांना वाचवण्याचे काम करीत असतांना, खाजगी सावकारी बंद करण्याचे काम करीत असताना ज्यावेळेस एक शेतकरी पुढे येऊन खाजगी सावकाराविरुद्ध तक्रार करतो त्यावेळेस पोलीस स्टेशनमधील पोलीस सदर तक्रार मागे घेण्याचा प्रयत्न करीत असतील तर ही बाब अधिक गंभीर आहे. त्यामुळे मी सभागृहात आपल्याला विनंती करतो की, सहकार व गृह विभागाने यासंदर्भात नोंद घेऊन संबंधित पोलीस अधीक्षकाने जे अक्षम्य दुर्लक्ष केले त्यासंदर्भात त्यांच्यावर गुन्हा नोंदवण्यात यावा तसेच संबंधित सावकाराच्या विरोधातही गुन्हाची नोंद करण्यात यावी अशा प्रकारची शिफारस मी या औचित्याच्या मुद्द्याद्वारे करीत आहे.

सभापती : या ठिकाणी सन्माननीय सहकार मंत्री उपस्थित आहेत. शेतकऱ्यांच्या संदर्भात शासनाने कडक भूमिका घेऊन मदत करण्याची आवश्यकता आहे. यंत्रणेतील प्रवृत्ती जर शेतकऱ्याला त्रास देत असेल तर तेही आपल्याला रोखावे लागेल. त्यामुळे या विषयाच्या संदर्भात सहकार व गृह विभागाने योग्य ती दखल घेण्याची आवश्यकता आहे.

श्री. हर्षवर्धन पाटील : होय. योग्य ती दखल घेतली जाईल.

श्री. रामनाथ मोते : सभापती महोदय, माझा औचित्याचा मुद्दा आहे.

टिटवाळा-मांडा, ता. कल्याण, जि.ठाणे या परिसरामध्ये भारनियमनाचा गंभीर प्रश्न निर्माण झालेला आहे. भारनियमनाचा प्रश्न सोडवण्यासाठी महावितरण कंपनीने 22 के.व्ही.क्षमतेचे एक उपकेंद्र उभारण्याचा धोरणात्मक निर्णय घेतला असून त्यासाठी कल्याण-डोंबिवली महानगरपालिकेने महावितरण कंपनीला 5,878 चौरस मीटर जागा दिली असून त्यासंदर्भातील 6.56 कोटी रुपये शासनाला भरलेले आहेत. सदर जागा हस्तांतरित सुध्दा झालेली आहे. हे उपकेंद्र अद्याप सुरु झालेले नाही. महावितरण कंपनीला जो भूखंड देण्यात आलेला आहे त्यातील 1400 चौरस मीटर जागेवर खाजगी विकासकाने गृह संकुल उभारण्याचे काम सुरु केले आहे. काही ठिकाणी भूमाफियांनी अनधिकृत चाळी उभारल्या आहेत. हा भूखंड महावितरण कंपनीला मिळूनही सदर उपकेंद्र सुरु होऊ शकले नाही. त्यामुळे माझी शासनाला आपल्या माध्यामातून विनंती आहे की, आपण जो भूखंड महावितरण कंपनीला दिला आहे त्यावरील अनधिकृत बांधकाम ताबडतोड निष्कासित करून सदर भूखंड महावितरण कंपनीला दिला तर या ठिकाणचे उपकेंद्र सुरु होऊ शकेल व भारनियमनाचा गंभीर प्रश्न मार्गी लागू शकेल. धन्यवाद.

यानंतर श्री. अजित....

अॅड.जयदेव गायकवाड : सभापती महोदय, माझा औचित्याचा मुद्दा आहे.

महापुरुषांबद्दल फेसबुकवर आक्षेपार्ह मजकूर टाकल्यानंतर हडपसर (जि.पुणे) येथे निर्माण झालेल्या तणावानंतर एका टोळक्याने बनकर वस्ती येथील आय.टी.कंपनीत काम करणाऱ्या निरपराध मोहसीन सादिक शेख यास हॉकी स्टीक, बॅट आणि लाकडी दांडक्याच्या सहाय्याने हल्ला केला. सदर हल्ल्यात त्याचा मृत्यू झाला. याबाबत फेसबुकवर आक्षेपार्ह मजकूर टाकण्याशी संबंध नसलेल्या कामगाराचा खून करणाऱ्या टोळक्यावर कडक कारवाई करण्याची आवश्यकता आहे. तसेच निरपराध व्यक्तीचा खून झाला त्याच्या कुटुंबीयांना आर्थिक मदत देण्यात यावी अशी विनंती मी औचित्याच्या मुद्द्याद्वारे करीत आहे.

सभापती महोदय, हल्ला करणारे हिंदू राष्ट्र सेनेचे कार्यकर्ते होते. त्यांची चौकशी करून त्यांच्यावर कडक कारवाई करण्यात यावी. अशा संघटनांचे कार्यकर्ते निरपराध लोकांचे बळी घेत असतील तर त्यांच्यावर कडक कारवाई करावी अशी मी औचित्याच्या मुद्द्याद्वारे मागणी करीत आहे.

सभापती : सन्माननीय सदस्य अॅड.जयदेव गायकवाड यांनी मांडलेला विषय अतिशय गंभीर आहे. 15-20 जणांच्या समूहाने कायदा हातात घेऊन अत्यंत निर्घृणपणे एका युवकाचा खून केला हे योग्य नाही. या प्रकरणाची उच्चस्तरीय व सखोल चौकशी झाली पाहिजे. या प्रकरणाची तातडीने चौकशी करून गुन्हेगारांना योग्य ती शिक्षा होण्याच्या दृष्टीने शासनाने प्रयत्नाची पराकाष्ठा करणे आवश्यक आहे. शासनाने या प्रकरणाची उच्च स्तरीय चौकशी करून हे प्रकरण तातडीने कोर्टापुढे कसे येईल या दृष्टीने पहावे.

श्री.भाई जगताप : सभापती महोदय, राज्यात वाळू माफियाचा कसा धुमाकूळ सुरु आहे हे मी औचित्याच्या मुद्याद्वारे मांडत आहे.

सभापती महोदय, रत्नागिरी जिल्ह्यातील संगमेश्वर तालुक्यामध्ये कोंड-उमरे येथील खाडीपात्रात मोठ्या प्रमाणात अवैधरित्या वाळू उपसा होत असल्यामुळे खाडीची व नदीपात्राची मोठ्या प्रमाणावर धूप होऊन नदी शेजारील गावातील पारंपारिक शेती व बागायत शेतजमिनीचे मोठ्या प्रमाणावर नुकसान होत आहे. त्याच प्रमाणे वाळूची वाहतूक करण्यासाठी अवजड वाहनांचा व डंपराचा वापर करण्यात येऊन सतत वाहतूक सुरु असल्यामुळे गावातील रस्त्यांची अतिशय दुरवस्था झाल्याने वाहतुकीची मोठी कोंडी होत आहे. तसेच पर्यावरणातील संतुलन बिघडल्याने या परिसरातील ग्रामस्थांच्या आरोग्यास धोका निर्माण झालेला आहे. वाळू उत्खननामुळे मोठ्या प्रमाणात जीवित व वित्त हानी होण्याचा धोका निर्माण झालेला आहे. वाळू उत्खनन थांबविण्याकरिता ग्रामस्थांनी संबंधितांकडे वारंवार मागणी करूनही वाळू उत्खनन अद्याप बंद करण्यात आलेले नाही. वाळू माफिया गावातील ग्रामस्थांना दमदाटी करून त्यांना जीवे मारण्याची धमकी देत आहेत. त्यामुळे त्या परिसरातील नागरिकांमध्ये चिंतेचे आणि भीतीचे वातावरण पसरले आहे. अशा या महत्वाच्या विषयावर मी औचित्याच्या मुद्याद्वारे शासनाचे लक्ष वेधित आहे.

सभापती महोदय, आपल्याला माहित आहे की, महाराष्ट्रात अशा अनेक घटना घडल्या आहेत. तेव्हा या घटनेची गंभीरपणे दखल घेऊन कारवाई व्हावी अशी माझी विनंती आहे.

सभापती : सन्माननीय सदस्य श्री.भाई जगताप यांनी मांडलेला विषय अतिशय गंभीर आहे. या विषयावर सधनात एक-दीड तासाची चर्चा झाली तर हा विषय मार्गी लागू शकेल. तेव्हा मी या विषयावर चर्चा देत आहे.

श्री.निरंजन डावखरे : सभापती महोदय, माझा औचित्याचा मुद्दा आहे.

मुंबई विद्यापीठाची पदवी व पदव्युत्तर शिक्षण पूर्ण करूनही सन 2005 पासून मुंबई विद्यापीठाकडून 800 विद्यार्थ्यांना पदवी प्रमाणपत्रच देण्यात आले नसल्याचे नुकतेच माहे एपिल, 2014 मध्ये उघडकीस आले आहे. मुंबई विद्यापीठाकडे स्वतःची छपाई यंत्रणा नसल्याने विद्यापीठास लागणारे सर्व छपाई साहित्य बाहेरील छपाई कंपन्यांकडून छापून घ्यावे लागत आहे. जुन्या कंत्राटदाराकडील छपाईचे कंत्राट मुदत संपल्यामुळे ते कंत्राट बदलून नवीन कंत्राटदारास दिल्याने, जुन्या कंत्राटदाराचे डिझाईन नवीन कंत्राटदारास वापरणे अशक्य असणे व त्यामुळेच सन 2005 चे पदवी प्रमाणपत्र अद्याप छापण्यात आलेले नाही. नोकरी व पुढील शिक्षणाच्या दृष्टीने पदवी प्रमाणपत्राला अनन्य साधारण महत्व असल्याने या प्रमाणपत्राशिवाय विद्यार्थ्यांपुढे अडचणी निर्माण होत आहेत. त्यामुळे सदर प्रमाणपत्र संबंधित विद्यार्थ्यांना तातडीने देण्यात यावीत. आऊट सोर्सिंगद्वारे छपाईची कामे करून घेण्यापेक्षा विद्यापीठाने स्वतःच्या मालकीची छपाई यंत्रणा उभारावी व विद्यार्थ्यांना वेळीच प्रमाणपत्र देण्यात यावे व प्रसंगपरत्वे बनावट प्रमाणपत्रे छपाईस शासनाने आळा घालावा, अशी मागणी मी औचित्याच्या मुद्द्याद्वारे शासनास करीत आहे.

(सभापतीस्थानी उप सभापती)

श्री.संजय दत्त : सभापती महोदय, माझा औचित्याचा मुद्दा आहे.

बदलापूर येथील बारवी धरणातून कल्याण-डोंबिवली शहरासह ठाणे, नवी मुंबई, मीरा-भाईंदर, अंबरनाथ, बदलापूर या शहरांना पाणी पुरवठा केला जातो. दिनांक 3 जून 2014 रोजी या धरणाची पाण्याची पातळी 53 मीटर तर पाणीसाठा 21 टक्के असल्याचे आढळून आले आहे. मागील वर्षी दिनांक 3 जून, 2013 रोजी हाच पाणी साठा 34 टक्के होता तर पाण्याची पातळी 55.77 मीटर होती. धरणातून दररोज 900 एमएलडी पाण्याची गरज असताना आजच्या घडीला 800 एमएलडी पाणी उचलण्याची परवानगी दिली आहे. वाढत्या तापमानामुळे पाण्याचे बाष्पीभवन झाल्यामुळे पाण्याच्या पातळीत लक्षणीय घट झाल्याचे आढळून आले आहे. सदर बारवी धरणातील पाण्याची क्षमता वाढविण्याच्या दृष्टीने गाळ काढणे, धरणाची उंची वाढविणे, बाष्पीभवन रोखण्यासाठी काही उपाय योजना करणे अत्यंत आवश्यक ठरले आहे. ही उपाय योजना वेळीच केली नाही तर कल्याण-डोंबिवली शहरासह ठाणे, नवी मुंबई, मीरा-भाईंदर, अंबरनाथ, बदलापूर या शहरांना पाणी कपातीला सामोरे जावे लागणार आहे. तेव्हा या महत्वाच्या प्रश्नाकडे औचित्याच्या मुद्याद्वारे शासनाचे लक्ष वेधित आहे.

श्री.रामदास कदम : सभापती महोदय, माझा औचित्याचा मुद्दा आहे.

पावसाळ्यात दरड कोसळून झोपडपट्टीवासीय दरडीखाली गाडल्या जाण्याच्या घटना दरवर्षी घडत असतात. अशी काही दुर्घटना घडली की शासनाकडून त्यांच्या पुनर्वसनाच्या गुप्पा केल्या जातात. मात्र प्रत्यक्षात काहीच होत नाही. मुंबईत दरडीच्या भीती खाली तब्बल 22 हजार 483 झोपड्या असल्याची माहिती उघडकीस आली आहे. माननीय मुख्यमंत्री महोदयांनी दिनांक 19 सप्टेंबर, 2011 रोजी घेतलेल्या बैठकीत डोंगर उतारावरील झोपड्यांचे पुनर्वसन करण्याच्या दृष्टीने नगररचना तज्ज्ञांच्या मदतीने एका महिन्याच्या आत कृती आराखडा तातडीने करण्याचे आदेश अधिकाऱ्यांना दिले होते. जमिनीच्या उपलब्धतेनुसार मुंबई उपनगर जिल्हाधिकाऱ्यांना तातडीने सर्वेक्षण करून अहवाल देण्याचेही स्पष्ट केले होते. त्याचप्रमाणे झोपडपट्टी मुक्त शहर ही संकल्पना राबविण्याचा निर्णय घेतला होता. मात्र दोन वर्षे होऊनही आदेश कागदावर आहेत. त्याची अंमलबजावणी झालेली नाही. तेव्हा शासनाने तातडीने निर्णय घेण्यासाठी मी औचित्याच्या मुद्द्याद्वारे ही मागणी करीत आहे.

सभापती महोदय, माननीय मुख्यमंत्री महोदयांनी जिल्हाधिकाऱ्यांना आणि संबंधित अधिकाऱ्यांना आदेश देऊनही त्यांच्या आदेशाला वाटाण्याच्या अक्षता लावण्याचे काम अधिकारी करीत आहेत. आता पावसाळा सुरु होणार आहे. पावसाळ्यात झोपडपट्टीवर दरड कोसळून काहीजण गाडले गेल्यानंतर शासन पुन्हा बैठका घेणार काय ? तेव्हा माननीय मुख्यमंत्री महोदयांनी जे आदेश जिल्हाधिकारी आणि संबंधित अधिकाऱ्यांना दिले त्याची तातडीने अंमलबजावणी करावी आणि दरडीखाली ज्या झोपड्या आहेत त्यामध्ये राहणाऱ्यांचा जीव वाचवावा अशी विनंती मी औचित्याच्या मुद्द्याद्वारे शासनास करीत आहे.

श्री.नरेंद्र पाटील : सभापती महोदय, माझा औचित्याचा मुद्दा आहे.

पुणे येथील एफएमसी मार्केट गुलटेकडी येथील कांदा-बटाटा, भाजीपाला विभागातील अडत्यांनी बेकायदेशीरपणे दिनांक 1 जून, 2014 पासून बंद पुकारलेला असल्यामुळे टोळी पध्दतीने काम करणाऱ्या कामगारांवर अन्याय होत आहे. अडत्यांनी बंद पुकारल्यामुळे शेतकऱ्यांच्या मालाचे लाखो रुपयांचे नुकसान होत आहे. शेतकऱ्यांचे नुकसान होऊ नये यासाठी बेकायदेशीरपणे सुरु असलेला संप मागे घेऊन शेतकऱ्यांना दिलासा देण्याची आवश्यकता आहे. ज्या व्यापाऱ्यांनी बेकायदेशीरपणे बंद पुकारलेला आहे त्यांच्यावर कडक कारवाई करावी अशी विनंती मी या औचित्याच्या मुद्द्याद्वारे माननीय पणन मंत्री महोदयांना करीत आहे.

यानंतर श्री.बोर्डे...

विशेष उल्लेख

पृ. शी./मु. शी. : गरोदर महिलांना करण्यात येणाऱ्या औषधांचा साठा शहापूर तालुक्यातील तानसा अभयारण्यात फेकून देण्यात येणे, याबाबत श्री.प्रकाश बिनसाळे, वि. प. स. यांनी दिलेली विशेष उल्लेखाची सूचना

श्री.प्रकाश बिनसाळे (विधानसभेने निवडलेले.) : सभापती महोदय, मी आपल्या अनुमतीने पुढील विशेष उल्लेखाची सूचना मांडतो.

महोदय, जिल्हा परिषदेमार्फत प्राथमिक आरोग्य केंद्रातून अंगणवाडी सेविकांमार्फत गरोदर महिलांना औषधांचा पुरवठा केला जातो. तथापि, या औषधांचा साठा शहापूर तालुक्यातील तानसा अभयारण्यात फेकून देण्यात आल्याचे दिनांक 3 फेब्रुवारी, 2014 रोजी आढळून येणे, सदर औषधाचा साठा अघधी प्राथमिक आरोग्य केंद्रा अंतर्गत येणाऱ्या तानसा अभयारण्यात 'नॉट फॉर सेल' चा शिक्का म्हणजेच सरकारी औषधाचा साठा असल्याचे आढळून येणे व त्यामध्ये कुपोषण रोखण्यासाठी गर्भवती महिलांना देण्यात येणाऱ्या आयर्न-21, विटॅमॅक्स, मेप्सील, ओरल बी हायड्रेशन, सोल्स आय.पी. पावडर, क्लेरीक्रीमीकॉल, अपाकॉल, सल्फर सेटलाईट व अन्य औषधे तानसा अभयारण्यात फेकून देण्यात येणे, इतकेच नव्हे तर फेकून देण्यात आलेल्या औषधांमध्ये काही औषधे मुदत संपलेली तर काही औषधांची मुदत मार्च-2014 पर्यंत असल्याचे आढळून येणे, परिणामी अशाप्रकारे बेजबाबदार व बेमुर्वतपणे औषधी फेकून दिल्याप्रकरणी तातडीने चौकशी करून संबंधितांविष्वद तातडीने कारवाई करण्यात येऊन गरजू महिलांना, लाभार्थ्यांना त्याचा लाभ होईल या दृष्टीने कार्यवाही करण्याची मागणी मी या विशेष उल्लेखाद्वारे शासनाकडे करित आहे.

पृ.शी./मु.शी.: नियम 93 च्या सूचना

उप सभापती : आज प्राप्त झालेल्या नियम 93 च्या सूचनांसंदर्भातील माननीय सभापतींचे निर्णय अतिरिक्त सचिव वाचून दाखवतील.

अतिरिक्त सचिव : सन्माननीय सदस्य अॅड.आशिष शेलार, सर्वश्री विनोद तावडे, विजय (भाई) गिरकर यांनी "श्री.पॉल रिबेलो यांच्या कांदिवली-पश्चिम येथील जागेच्या हस्तांतरणासाठी मे.बिसमिल्ला कन्स्ट्रक्शन कंपनीबरोबर करार झालेला असून या विकासकाने श्री.पॉल रिबेलो यांच्या निधनानंतर त्यांच्या वारसांची केलेली फसवणूक" या विषयावर नियम 93 अन्वये सूचना दिली आहे. तो नियम 93 चा विषय होत नसल्याने मी सूचनेस अनुमती नाकारीत आहे. मात्र या विषयावर शासनाने निवेदन करावे.

यानंतर सन्माननीय सदस्य सर्वश्री रामनाथ मोते, विनोद तावडे, भगवान साळुंखे, नागो पुंडलिक गाणार यांनी "राज्यातील नगरपालिका, महानगरपालिका व जिल्हा परिषदेच्या शाळांमधील प्राथमिक शिक्षक सेवानिवृत्त होऊनही निवृत्ती वेतनापासून वंचित असणे" या विषयावर नियम 93 अन्वये सूचना दिली आहे. तो नियम 93 चा विषय होत नसल्याने मी सूचनेस अनुमती नाकारीत आहे. मात्र या विषयावर शासनाने निवेदन करावे.

यानंतर सन्माननीय सदस्य श्री.रामदास कदम यांनी "मुंबई उपनगरातील कांदिवली-पश्चिम समता नगर येथील म्हाडाच्या भूखंडावर एस.डी.कॉर्पोरेशन व शापूरजी पालनजी विकसित करीत असलेल्या पुनर्विकास प्रकल्पातील अनेक गैरव्यवहार उघडकीस येणे" या विषयावर नियम 93 अन्वये सूचना दिली आहे. तो नियम 93 चा विषय होत नसल्याने मी सूचनेस अनुमती नाकारीत आहे. मात्र या विषयावर शासनाने निवेदन करावे.

यानंतर सन्माननीय सदस्य श्री.विजय (भाई) गिरकर, विनोद तावडे, अॅड.आशिष शेलार यांनी "मुंबई विद्यापीठाच्या 707 कॉलेजांपैकी 55 टक्के कॉलेजांमध्ये प्राचार्यांची पदे रिक्त असणे"या विषयावर नियम 93 अन्वये सूचना दिली आहे. तो नियम 93 चा विषय होत नसल्याने मी सूचनेस अनुमती नाकारीत आहे. मात्र या विषयावर शासनाने निवेदन करावे.

..3..

लक्षवेधी सूचना क्रमांक-1 पुढे ढकलण्याबाबत

उप सभापती : आजच्या कामकाजपत्रिकेवर दर्शविण्यात आलेली लक्षवेधी सूचना क्रमांक-1 पुढे ढकलण्यात येत आहे.

आता लक्षवेधी सूचना क्रमांक-2 चर्चेला घेण्यात येईल.

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही

पृ. शी. : मुंबईतील मालाड येथील "द पॅसिफीक लॅब" ने श्री.चेट्टीयार यांना एचआयव्हीचा पॉझिटिव्ह असल्याचा असत्य रिपोर्ट देणे

मु. शी. : मुंबईतील मालाड येथील "द पॅसिफीक लॅब" ने श्री.चेट्टीयार यांना एचआयव्हीचा पॉझिटिव्ह असल्याचा असत्य रिपोर्ट, देणे यासंबंधी सर्वश्री भाई गिरकर, विनोद तावडे, अॅड.आशिष शेलार वि.प.स. यांनी दिलेली लक्षवेधी सूचना.

श्री.भाई गिरकर (विधानसभेने निवडलेले) : सभापती महोदय, मी नियम 101 अन्वये पुढील तातडीच्या व सार्वजनिक महत्वाच्या बाबीकडे आपल्या अनुमतीने सन्माननीय गृह मंत्र्यांचे लक्ष वेधू इच्छितो आणि त्याबाबत त्यांनी निवेदन करावे, अशी विनंती करतो.

"मालाड मुंबई येथील 'द पॅसिफिक लॅब' या खाजगी पॅथोलॉजी लॅबचे मालक असलेल्या श्री.राजेंद्र मेहरा व त्यांच्या पत्नी श्रीमती गीता मेहरा यांनी श्री.जोयल चेट्टीयार यांना जाणीवपूर्वक एच.आय.व्ही.पॉझिटिव्ह असल्याचा खोटा रिपोर्ट देणे, एड्स हा आजार आम्ही बरा करून देऊ असा खोटा दावा करून त्यासाठी रुपये 1 लाखाची मागणी करणे, श्री. चेट्टीयार यांनी आपला रिपोर्ट पॉझिटिव्ह आहे समजताच निराशेतून आत्महत्या करण्याचा प्रयत्न करणे, चेट्टीयार यांनी रिपोर्टची खात्री करून घेण्यासाठी सरकारी आणि खाजगी लॅबमध्ये तपासणी केली असता, तो एच.आय.व्ही.निगेटिव्ह असल्याचे समजणे, श्री.व सौ.मेहरा यांच्यावर चारकोप पोलीस ठाण्यात गुन्हा दाखल करण्यात येणे, तक्रार मागे घेण्यासाठी स्थानिक गुंडांकरवी श्री. व सौ.मेहरा यांनी श्री.चेट्टीयार यांना धमकावण्याचा प्रयत्न करणे, याची तक्रार मालवणी पोलीस ठाण्यात नोंदिवली असणे, मेहरा दाम्पत्यावर यापूर्वी चारकोप पोलीस ठाण्यामध्ये ह्या लॅबमधील रात्रपाळीच्या कर्मचाऱ्याला घरी कोंडून बलात्काराचा त्यांच्यावर खोटा आरोप करण्याची धमकी देणे व मारहाण करणे या गुन्ह्याची नोंद असणे, यावर चारकोप पोलीस ठाण्याने कोणतीही कारवाई केली नसणे, श्रीमती गीता मेहरा दिनांक 5 एप्रिल पासून फरार असून चारकोप पोलीस ठाणे त्यांना अटक करण्यात दिरंगाई करित असणे, याबाबत शासनातर्फे सखोल चौकशी करून योग्य ती कारवाई करण्याची आवश्यकता व शासनाची प्रतिक्रिया."

..5..

श्री.सतेज ऊर्फ बंटी डी.पाटील (गृह राज्यमंत्री) : सभापती महोदय, लक्षवेधी सूचनेसंबंधीच्या निवेदनाच्या प्रती माननीय सदस्यांना आधीच वितरित केल्या असल्यामुळे मी ते निवेदन आपल्या अनुमतीने सभागृहाच्या पटलावर ठेवतो.

उप सभापती : निवेदन सभागृहाच्या पटलावर ठेवण्यात आले आहे.

निवेदन

(प्रेस : येथे सोबतचे निवेदन छपावे)

..6..

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही

श्री.भाई गिरकर : मी सन्माननीय राज्यमंत्र्यांना विचारु इच्छितो की, त्यांना या लक्षवेधी सूचनेच्या निवेदनामध्ये काही सुधारणा करावयाची आहे काय ?

श्री.सतेज ऊर्फ बंटी डी.पाटील : नाही.

श्री.भाई गिरकर : महोदय, चारकोप पोलीस स्टेशनमधून देण्यात आलेल्या चुकीच्या माहितीवर या लक्षवेधी सूचनेचे निवेदन तयार करण्यात आले असून, माननीय राज्यमंत्र्यांनी सदरहू लक्षवेधी सूचनेचे चुकीचे निवेदन सभागृहाच्या पटलावर ठेवले आहे.

महोदय, श्रीमती गीता मेहरा आणि त्यांचे पती हे डॉक्टर नसून ते डी.एम.एल.टी. आहेत. परंतु लक्षवेधी सूचनेच्या निवेदनामध्ये "सदर डॉक्टर दाम्पत्यावर यापूर्वी चारकोप पोलीस ठाण्यामध्ये ...." असे नमूद केले आहे. मुळात ते दोघेही डॉक्टर नसून डी.एम.एल.टी.धारक आहेत. या निवेदनात नमूद करण्यात आले आहे की, दोघाही आरोपींना अटक करण्यात आली. मी तर म्हणेन की, श्री.राजेंद्र मेहरा व श्रीमती गीता मेहरा या दोन्ही आरोपींना अटक करण्यात आल्याचा केवळ भास आहे. ही अतिशय गंभीर घटना आहे. दिनांक 27 ऑक्टोबर, 2013 रोजी मेहरा दाम्पत्याने लॅबमधील रात्रपाळीच्या कर्मचाऱ्याला घरी कोंडून ठेवून त्याला मारहाण केली होती. हा नॉन बेलेबल गुन्हा असताना सुध्दा त्या दिवशी तो गुन्हा नोंदविण्यात आला नाही. मी चारकोप भागाचे डी.सी.पी. डॉ.महेश पाटील यांच्याकडे तक्रार केल्यानंतर दोन दिवसांनी म्हणजे दिनांक 29 ऑक्टोबर रोजी त्याबाबतचा गुन्हा दाखल केला आणि त्यात नॉन बेलेबल कलम लावले. असे असताना दोघाही आरोपींना अटक करण्यात आली नाही. चारकोप पोलीस स्टेशनने या संदर्भात कार्यवाही करावी म्हणून माननीय गृह मंत्री श्री.आर.आर.पाटील यांना मी दिनांक 18 डिसेंबर, 2013 रोजी पत्र दिले. माननीय श्री.आर.आर.पाटील यांनी डी.सी.पी. मार्फत चारकोप पोलीस स्टेशनला पत्र देऊनही त्या संदर्भात कारवाई झाली नाही. या निमित्ताने मी सांगतो की, मेहरा दाम्पत्य खूप निर्ढावले आहेत. त्यांनी आता दुसरा गुन्हा केला आहे. जर मेहरा दाम्पत्यावर वेळीच कारवाई झाली असती, त्यांना अटक झाली असती तर त्यांनी दुसरे प्रकरण केले नसते. या दाम्पत्याने ज्या व्यक्तीला एड्स नाही त्याला एड्स असल्याचा अहवाल दिला. निवेदनात नमूद आहे की, दोघांना अटक करण्यात आली. परंतु प्रत्यक्षात दोघे म्हणजे श्री.मेहरा व डॉ.शिंदे हे होत. डॉ.शिंदे हे एम.डी. असून ते नवी मुंबईला आहेत. परंतु मेहरा दाम्पत्याची लॅब चारकोपला आहे.

..7..

श्री.भाई गिरकर....

गीता मेहरा यांना चारकोप पोलीस स्टेशन मदत करीत आहेत. या प्रकरणी डॉ.शिंदे आणि श्री.मेहरा यांना अटक करण्यात आली, परंतु श्रीमती गीता मेहरा यांना अटक केली नाही. त्या फरार असल्याचे भासविले जात आहे. या प्रकरणी गीता मेहरा यांना मदत करणारे चारकोप पोलीस स्टेशनचे भालमवार, वरीष्ठ पोलीस निरीक्षक श्री.कोळी यांना निलंबित करण्याची त्वरित कारवाई करावी अशी माझी मागणी आहे. माझ्या माहितीनुसार माननीय गृह राज्यमंत्री सुध्दा या प्रकरणी संबंधितांवर कारवाई करण्याचे सांगत आहेत. या दाम्पत्याने ज्यावेळी दुसरा गुन्हा केला त्यावेळी चारकोप पोलीस स्टेशन त्यांच्याविष्वद गुन्हाच नोंदवित नव्हते. परंतु त्या भागातील स्वयंसेवी संघटनेने मुंबईचे पोलीस आयुक्त श्री.राकेश मारीया यांची भेट घेतल्यानंतर त्यांच्यावर गुन्हा दाखल करण्यात आला. या निमित्ताने मी विचारु इच्छितो की, श्रीमती गीता मेहरा यांनी चारकोप पोलीस स्टेशनच्या स्टाफवर कोणती जादू केली आहे ? वास्तविक पाहता मेहरा दाम्पत्याने फसवणूक केलेली असताना सुध्दा पोलीस स्टेशनच्या स्टाफने त्यांच्यावर कोणतीही कारवाई केली नाही. या निमित्ताने विचारु इच्छितो की, माननीय मंत्री, माननीय राज्यमंत्री हे तेथील वरिष्ठ पोलीस निरीक्षक श्री.कोळी यांना निलंबित करून, या संपूर्ण प्रकरणाची चौकशी करणार काय ?

श्री.सतेज ऊर्फ बंटी डी.पाटील : महोदय, या प्रकरणी दिनांक 29 ऑक्टोबर, 2013 रोजी चारकोप पोलीस स्टेशनमध्ये गुन्हा नोंदविण्यात आला होता. पोलिसांकडून आरोपींना पकडण्यात उशीर झाला हे निश्चितपणे सिद्ध होते. या प्रकरणी सन्माननीय सदस्यांनी पाठपुरावा केला होता. या निमित्ताने मी सांगू इच्छितो की, या प्रकरणातील दोन्ही आरोपींना अटक करण्यात आली असून त्यांची जाभिनावर सुटका करण्यात आली. त्यानंतर दुसरा गुन्हा घडला त्यामध्ये राजेंद्र मेहरा....

श्री.भाई जगताप : मी माननीय राज्यमंत्र्यांच्या निदर्शनास आणून देतो की, गीता मेहरा यांना अटक झालीच नाही. त्यांना केवळ अटक झाल्याचे दाखविले.

श्री.सतेज ऊर्फ बंटी डी.पाटील : महोदय, मेहरा दाम्पत्याला दिनांक 4 मार्च, 2014 रोजी 15 हजार रुपयांवर जामीन मंजूर झाला. मेहरा दाम्पत्याला अटक झाली नाही असे म्हणता येणार नाही. दुसऱ्या गुन्ह्यामध्ये राजेंद्र मेहरा आणि डॉ.प्रवीण शिंदे यांच्यावर कारवाई करण्यात आली

..8..

07-06-2014

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

T-8

SJB/ MMP/ D/

पूर्वी श्री.अजित....

13:10

श्री.सतेज उर्फ बंटी डी.पाटील....

आहे. या प्रकरणात गीता मेहरा सामील असल्याचे सिध्द झाले आहे. त्या जामीन मिळविण्याचा प्रयत्न करीत असून, पोलीसही त्यांना अटक करण्यासाठी निश्चितपणे प्रयत्नशील आहेत. त्यामुळे त्यांना पाठीशी घालण्याचा प्रश्नच नाही. सन्माननीय सदस्य म्हणतात त्यानुसार चारकोप पोलीस स्टेशनमध्ये काही प्रमाणात वस्तुस्थिती असल्याचे दिसून येते. त्यामुळे त्या भागाचे डी.सी.पी. यांना या संदर्भातील संपूर्ण चौकशी करण्याच्या सूचना देण्यात येतील.

अॅड.आशिष शेलार : महोदय, हा अतिशय गंभीर असा गुन्हा आहे. माननीय राज्यमंत्र्यांनी सांगितले की, या प्रकरणाची डी.सी.पी.कडून चौकशी करण्यात येईल. याचाच अर्थ या संदर्भात काही तरी गडबड आहे. सन्माननीय सदस्य श्री.भाई गिरकर सांगत आहेत की, चारकोप पोलीस स्टेशनचे श्री.कोळी किंवा वरिष्ठ पोलीस निरीक्षक हे मेहरा दाम्पत्याला मदत करीत आहेत. मला वाटते चौकशीनंतर हे सर्व समोर येईल. पहिला गुन्हा दिनांक 27 ऑक्टोबर, 2013 रोजी घडलेला असताना प्रत्यक्षात दोन दिवसानंतर म्हणजेच 29 ऑक्टोबर रोजी गुन्हा दाखल करण्यात आला. गुन्हा दाखल केल्यानंतर दिनांक 18 मार्च, 2014 रोजी आरोपींना अटक केली गेली. याचाच अर्थ पाच महिन्यांनंतर आरोपींना अटक करण्यात आली. यावरून आपल्या निदर्शनास येईल की, गुन्हा दाखल करण्यासाठी दोन दिवसांचा आणि आरोपींना अटक करण्यासाठी पाच महिन्यांचा विलंब झाला. याचाच अर्थ चारकोप पोलीस स्टेशनचे पोलीस अधिकारी योग्यप्रकारे काम करीत नाहीत हे प्रथमदर्शनी दिसून येते. त्या आरोपींवर पोलिसांचा वचक नसल्यामुळेच त्यांनी दुसरा गुन्हा गेला.

महोदय, एडस् निर्मूलन हा राष्ट्रीय कार्यक्रम आहे. परंतु या कार्यक्रमाला सुध्दा मेहरा दाम्पत्यांनी छेद दिला. ज्या व्यक्तीला एडस् झालेला नव्हता त्याला एडस् झाल्याचे त्यांनी जाहीर केले.

नंतर श्री.कांबळे....

अॅड. आशिष शेलार ....

त्या माणसाने आत्महत्येचा प्रयत्न केला आणि त्यानंतर ही तक्रार घेतली आणि त्यांच्यावर गुन्हा दाखल झाला. सन्माननीय सदस्य श्री. भाई गिरकर उल्लेख करित असलेल्या श्रीमती गीता मेहरा या आरोपी नंबर दोन आहेत. हा गुन्हा अतिशय गंभीर आहे. ज्या माणसाला एड्स झालेला नाही, त्याला एड्स झाला म्हणून सांगितले. त्यामुळे तो आत्महत्या करण्यास गेला. या बाईला अटक न करता तिच्या संदर्भात अॅण्टीसिपेटरी बेलची सोय केली. हा गुन्हा क्रमांक 3, "Delay on the part of Police" या प्रकारातील आहे . मी सदनाला विनंती करीन की, हा मुद्दा गांभीर्याने घ्यावा. श्री. चेटीयार जे आत्महत्या करण्यास गेले ते पोलीस स्टेशनला तक्रार घेऊन गेले असता त्यांना तू तक्रार परत घे म्हणून गुंडांकडून धमकी दिली. हा तिसरा गुन्हा आहे. इतके गुन्हे झाल्यानंतर, डिले झाल्यानंतर सुद्धा पोलीस स्टेशन त्यांच्यावर चॅप्टर प्रोसिडिंग करित नाही, एक्सटेंडमेंटची कारवाई करित नाही, त्यांच्या मेडिकल प्रॅक्टिसच्या परवानग्या रद्द करण्याबाबत यामध्ये साधा उल्लेख करित नाही, हे काही योग्य नाही. पोलीस स्टेशन त्यांच्यावर कारवाई करित नाही. कारवाई करण्यास दिरंगाई करणाऱ्या पोलीस अधिकाऱ्यांना निलंबितच केले पाहिजे. कारण राष्ट्रीय कार्यक्रमाशी खेळ केला गेला आहे. माननीय मंत्री उत्तर देत आहेत की, सदरचा गुन्हा तपासाधीन असून सबळ पुराव्यानिशी दोषारोपपत्र सादर करण्याची तजवीज ठेवण्यात आली आहे. मी विचारतो की, मेहेरबानी करित आहात का ? चौकशी नंतर चार्जशीट करावीच लागते. तजवीज काय म्हणता ? आपण त्या पोलिसांना वाचविण्याचे उत्तर देत आहात असे वाटू द्यायचे नसेल तर असे करू नका. डीसीपी कारवाईने हे होणार नाही. हा राष्ट्रीय कार्यक्रम आहे. पोलिसांकडून कारवाई करण्यास डिले झाला असल्यामुळे त्यांना निलंबित केले पाहिजे ही आमची आग्रहाची विनंती आहे. माननीय मंत्री त्याप्रमाणे कार्यवाही करणार का ?

श्री. सतेज ऊर्फ बंटी डी. पाटील : सभापती महोदय, सन्माननीय सदस्यांनी सांगितलेले दोन विषय वेगवेगळे आहेत. सन्माननीय सदस्य श्री. भाई गिरकर यांनी सांगितलेल्या पहिल्या विषयाच्या संदर्भात मी असे सांगितले की, गुन्हा नोंद करण्यामध्ये .... (अडथळा)

उप सभापती : माननीय मंत्री उत्तर देत आहेत. आपण त्यांचे उत्तर पूर्ण होईपर्यंत बोलू नका. अगोदर वाद घालू नका.

श्री. भाई गिरकर : सभापती महोदय, त्यांनी देखील आदेश दिला होता. परंतु, तोही मानला नाही. पोलीस स्टेशनला का पाठीशी घालत आहात ?

श्री. सतेज ऊर्फ बंटी डी. पाटील : सभापती महोदय, यामध्ये दोन प्रकरणे आहे. चारकोप पोलीस स्टेशनशी संबंधित घडलेल्या पहिल्या प्रकरणात मी स्पष्टपणे सांगितले आहे की, कागदपत्रावरून आम्हालाही दिसत आहे की, गुन्ह्याच्या संदर्भातील कारवाई 3 महिन्यांपर्यंत का थांबली. मी या संदर्भात पहिल्यांदाच स्पष्ट केले आहे की, सदर प्रकरणी डीसीपीमार्फत चौकशी करून कारवाई केली जाईल. तक्रारदार व्यक्ती तेथेच त्यांच्याबरोबर काम करणारी होती. त्या व्यक्तीने ही तक्रार केली होती. मधल्या काळात तक्रार झाली, मागे घेतली, असे अनेक विषय आल्यामुळे मी पहिल्यांदाच सांगितले की, त्या प्रकरणाची डीसीपीमार्फत चौकशी केली जाईल. दोषी आढळून आले तर कोणालाही पाठीशी घालण्याचा प्रश्न येत नाही. दुसरे प्रकरण सर्टिफिकेटच्या संदर्भात आहे. त्यामध्ये ताबडतोबीने कारवाई केली आहे. मेहरांना अटक करण्याचा विषय असेल, डॉ. शिंदेना अटक करण्याचा विषय असेल, दोघांना अटक केली आहे. तिसऱ्या गुन्हेगार श्रीमती गीता मेहरा यांना अटक करण्याचा प्रयत्न आहे. परंतु, त्या जामीन मिळविण्याचा प्रयत्न करीत आहेत. दोघांना अटक केली नसती तर आरोप मान्य करता आला असता. पोलिसांनी या दोघांवर कारवाई केली आहे, कोणत्याही परिस्थितीत त्यांच्यावरही कारवाई होणार आहे.

श्री. भाई जगताप : सभापती महोदय, हा विषय महत्त्वाचा आहे. हा विषय गंभीर यासाठी आहे की, एका गुन्ह्यामध्ये दुर्लक्ष झाल्यामुळे त्यांची हिंमत एवढी वाढली की, त्यांनी दुसरा गुन्हा केला. सुशिक्षित माणसे अशी बेडर झाली आणि ती अधिकाऱ्यांच्या चुकीच्या वर्तनामुळे झाली तर ते योग्य नाही. एखादा गुन्हेगार तत्काळ पकडला जातो आणि तो पकडला जावा असा आपला दंडक आहे. सुशिक्षित गुन्हेगारांना मोकळे सोडले तर आणि तसे करणारा अधिकारी असेल तर ते योग्य नाही. आपल्यासमोर जे प्रकरण आहे त्याचा उल्लेख आपणही केला. हे आपल्याला दिसत आहे. मग आपण याची पुन्हा चौकशी कशासाठी करता ? मला माहित आहे की, ती चौकशी तुम्हाला कागदोपत्री करावी लागेल. पण तुम्हाला असेही करता येईल की, पहिल्यांदा संबंधिताला निलंबित करावे आणि नंतर त्याची चौकशी करावी. तो निर्दोष असेल तर त्याला पुन्हा कामावर घ्यावे. पण आपल्याला असे कसे करता येईल ? आपण संबंधिताला कम्पलसरी रजेवर पाठवा. तो माणूस तेथे

श्री. भाई जगताप ....

असताना चौकशी करणे अवघड होईल. श्रीमती गीता मेहरा पहिल्या गुन्ध्यामध्ये अरेस्ट झाल्या आहेत. श्रीमती गीता मेहरा पहिल्या एका गुन्ध्यात अटक होतात आणि दुसऱ्या गुन्ध्यामध्ये मोकळ्या फिरत आहेत हे तितकेसे संयुक्तिक वाटत नाही. अधिकाऱ्यांवर कारवाई करण्यामध्ये आपण का कुचराई करीत आहात ? मला असे वाटते आणि सद्नाच्याही भावना आहेत. आमच्या या भावना अमुक एका व्यक्तीच्या विरुद्ध नाहीत. सुशिक्षित गुन्हेगार मोकटा सुटले तर अधिकच गुन्हे करतील. त्यामुळे प्रथम त्यांना निलंबित करावे आणि नंतर डीसीपीच्या माध्यमातून चौकशी करा. माननीय मंत्री त्याप्रमाणे कार्यवाही करतील का ?

श्री. सतेज ऊर्फ बंटी डी. पाटील : सभापती महोदय, पहिल्या प्रकरणात मी स्पष्ट सांगितले आहे की, ज्या व्यक्तीची तक्रार होती ती तेथेच काम करीत होती. कोणालाही पाठीशी घालण्याचा प्रश्न येत नाही. मी मान्य केले आहे की, घटना घडली आणि त्यामध्ये गुन्हेगारांना अटक करण्यात विलंब झाला आहे. मी स्वतः ऑन रेकार्ड हे मान्य करतो. मला एवढेच सांगायचे आहे की, त्या व्यक्तीने मधल्या काळात स्टेटमेंट बदलले. या सर्व गोष्टीची चौकशी करून 15 दिवसांत या प्रकरणामधील निर्णय घेतला जाईल. चारकोपच्या प्रकरणात दोषी असतील तर निश्चितपणे त्यांच्यावर कारवाई केली जाईल.

उप सभापती : माननीय मंत्र्यांनी सांगितले की, 15 दिवसांत सर्व चौकशी करून निर्णय घेतो. मी त्यांना सांगू इच्छितो की, आपण 15 दिवसांच्या ऐवजी अधिवेशन संपण्याच्या आत म्हणजे किमान पुढील गुन्नाऱ्यांच्या आत आपला निर्णय या सद्नात सांगावा.

श्री. सतेज ऊर्फ बंटी डी. पाटील : सभापती महोदय, होय.

पु.शी.: आदिवासी उपयोजनेतर्गत राज्यातील अनुसूचित जमातीच्या व्यक्तींसाठी असलेल्या शबरी आदिवासी घरकूल योजनेसाठी निधी उपलब्ध नसणे.

मु.शी.: आदिवासी उपयोजनेतर्गत राज्यातील अनुसूचित जमातीच्या व्यक्तींसाठी असलेल्या शबरी आदिवासी घरकूल योजनेसाठी निधी उपलब्ध नसणे यासंबंधी सर्वश्री. भाई जगताप, हरिसिंग राठोड, डॉ. सुधीर तांबे, वि.प.स. यांनी दिलेली लक्षवेधी सूचना.

श्री. भाई जगताप (मुंबई स्थानिक प्राधिकारी संस्था) : अध्यक्ष महोदय, मी नियम 101 अन्वये पुढील तातडीच्या व सार्वजनिक महत्त्वाच्या बाबीकडे आपल्या अनुमतीने माननीय आदिवासी विकास मंत्र्यांचे लक्ष वेधू इच्छितो आणि त्याबाबत त्यांनी निवेदन करावे, अशी विनंती करतो.

"राज्य शासनाच्या वतीने दिनांक 4 जानेवारी, 2012 रोजी शबरी आदिवासी घरकूल योजना राबविण्यासाठी 500 कोटी रुपयांचा निधी उपलब्ध करून देण्याचा घेण्यात आलेला निर्णय, परंतु, आदिवासी उपयोजनेतर्गत राज्यातील अनुसूचित जमातीच्या व्यक्तींसाठी असलेल्या या योजनेच्या अंमलबजावणीसाठी निधीच उपलब्ध नसणे, परिणामी एकात्मिक आदिवासी विकास प्रकल्पांतर्गत धारणी, चिखलदरा, अकोला, बुलढाणा, औरंगाबाद, जालना, बीड, नांदेड, परभणी, लातूर, उस्मानाबाद या आदिवासी विकास प्रकल्पाच्या हद्दीतील आदिवासी गावे आजही या योजनेच्या प्रतिक्षेत असणे, राज्यातील 40 टक्के आदिवासींची हक्कांच्या घरकुलांसाठी भटकंती करावी लागत असल्याने आदिवासींमध्ये राज्य शासनाबाबत तीव्र असंतोष असणे, याबाबत शासनाने तातडीने करावयाची कार्यवाही व प्रतिक्रिया."

श्री. मधुकर पिचड (आदिवासी विकास मंत्री) : सभापती महोदय, लक्षवेधी सूचनेसंबंधीच्या निवेदनाच्या प्रती सन्माननीय सदस्यांना आधीच वितरीत केल्या असल्यामुळे मी ते निवेदन आपल्या अनुमतीने सभागृहाच्या पटलावर ठेवतो.

उप सभापती : निवेदन सभागृहाच्या पटलावर ठेवण्यात आले आहे.

निवेदन

(प्रेस : येथे सोबतचे निवेदन छपावे.)

..5

श्री. भाई जगताप : सभापती महोदय, ही लक्षवेधी सूचना अतिशय महत्त्वाची व गंभीर स्वस्वाची आहे. शासनाने उदात्त धोरण स्वीकारून शबरी आदिवासी घरकूल योजना राबविण्याचा निर्णय घेतला आहे आणि त्यासाठी 500 कोटी रकमांची तरतूद केली आहे. लक्षवेधी सूचनेच्या उत्तरात विसंगती आहे. दोन्ही गोष्टी एकत्र केल्या आहेत. इंदिरा आवास योजनेची घरे आणि या योजनेच्या माध्यमातून मिळणारी घरे यामध्ये गल्लत केली आहे असे उत्तरात दिसत आहे. अधिकाऱ्यांच्या इतका मी हुशार नसेन परंतु, आकडेवारी पाहिली तर असे आपल्यालाही दिसेल. लक्षवेधी सूचनेच्या उत्तरात सांगितले आहे की, बेघर आदिवासी कुटुंबीयांची यादी अजूनही मोठ्या प्रमाणात शिल्लक होती. हे लक्षात घेता व प्रलंबित असलेल्या यादीतील लाभार्थ्यांना न्याय मिळावा म्हणून इंदिरा आवास योजनेत या सर्व लाभार्थ्यांचा समावेश करण्यासाठी आदिवासी उपयोजनेतून सुमारे रु 393.22 कोटी इतका निधी ग्राम विकास विभागाला देण्यात आला आहे. त्यापैकी रु 382.16 कोटी इतका निधी खर्ची पडला असून 87,785 पात्र आदिवासी लाभार्थी आहेत. केंद्र शासनाचा हिस्सा मोठ्या प्रमाणात आहे. तो भाग वेगळा आहे.

सभापती महोदय, आपण आदिवासी व अनुसूचित जमातीतील लोकांच्या बाबतीत पाहिले तर आपल्याला दिसेल की, त्यांचे सर्वेक्षण झाले आहे. ते सर्वेक्षण सभागृहापुढे, लोकांपुढे आले तर आनंद होईल. सर्वेक्षण केले आहे तर आदिवासींच्या घरांची आजची स्थिती काय आहे ? कुडा-मातीच्या घरांमध्ये राहणाऱ्या आदिवासींची घरे नवीन कायद्याप्रमाणे नवीन योजनेमध्ये 269 चौ.फू ची आणि आधुनिक पध्दतीची व्हावीत या उदात्त हेतूने घेतलेला हा निर्णय आहे. जिल्ह्याचा उल्लेख करून अमुक या जिल्ह्यामध्ये एवढी घरे झाली असल्याचे सांगितले आहे. ही आकडेवारी खानापूरती करतो तशी आहेत. गेले 2-3 दिवस लक्षवेधी सूचना पुढे ढकलत असल्यामुळे मी स्वतः या संदर्भात माहिती घेतली.

(नंतर श्री. रोझेकर ....

श्री.भाई जगताप.....

अकोला, औरंगाबाद, नांदेड असे अनेक जिल्हे असतील, मेळघाट किंवा त्या बाजूचे आदिवासी जिल्हे असतील यामधील किती लोकांना घरे देण्यात आली आहेत, त्यासाठी ग्राम विकास विभाग किंवा अन्य विभागांकडून किती निधी उपलब्ध करून देण्यात आला व त्याचा विनियोग कसा करण्यात आला, याबाबतचा तपशील मंत्री महोदयांनी सभागृहाला द्यावा. तसेच, आदिवासींना त्यांच्या हक्काची घरे मिळतील का, या प्रश्नाचेही उत्तर त्यांनी द्यावे.

श्री.मधुकर पिचड : सभापती महोदय, इंदिरा आवास व शबरी विकास या दोन योजनांच्या माध्यमातून आपण आदिवासींच्या घरकुलाचा कार्यक्रम राबवीत आहोत. शबरी विकास महामंडळाच्या संदर्भातील निर्णय दिनांक 4 जानेवारी, 2012 रोजी घेण्यात आला आणि त्यासाठी 500 कोटी रुपयांची तरतूद करावी, असे प्रस्तावित केले होते. त्याप्रमाणे सन 2012-2013, सन 2013-2014 आणि सन 2014-2015 या आर्थिक वर्षात एकूण 180 कोटी रुपये शबरी विकास कार्यक्रमाला दिलेले आहेत.

सभापती महोदय, केंद्र सरकारची इंदिरा आवास योजना असून या योजनेसाठी 25 टक्के रक्कम राज्य सरकारने दिली तर 75 टक्के रक्कम केंद्र सरकारकडून प्राप्त होत असते. त्यामुळे राज्य सरकारने या योजनेला प्राधान्य देऊन आदिवासींसाठी जास्तीत जास्त घरे बांधून देण्याचा निर्णय घेतला. त्याप्रमाणे राज्य सरकारने या योजनेसाठी सन 2012-2013 या आर्थिक वर्षात 249 कोटी रुपयांची तरतूद केली व केंद्र सरकारकडून मिळालेला निधी मिळून त्या वर्षी 611 कोटी रुपये योजनेसाठी उपलब्ध झाले. या उपलब्ध निधीतून मोठ्या प्रमाणावर म्हणजेच 63373 घरकुले बांधली गेली. सन 2013-2014 या आर्थिक वर्षात राज्य सरकारचा 25 टक्के हिस्सा 326 कोटी रुपये व केंद्र सरकारचा हिस्सा मिळून 854 कोटी रुपये या कार्यक्रमासाठी उपलब्ध झाले आणि त्यामधून 87785 घरकुले बांधली गेली. सन 2014-2015 या आर्थिक वर्षात राज्य सरकारने 190 कोटी रुपयांची व्यवस्था केली आणि आणखी पूरक मागणीच्या माध्यमातून काही तरतूद करण्याचा विचार असून 436 कोटी रुपये केंद्र सरकारकडून मिळतील, अशी अपेक्षा आहे. अशा प्रकारे एकूण

श्री.मधुकर पिचड.....

701 कोटी स्यये निधी उपलब्ध होऊन त्यामधून आदिवासींसाठी 82081 एवढी घरकुले आपण बांधू शकू.

सभापती महोदय, एवढी घरकुले बांधून झाल्यानंतरही दारिद्र्य रेषेखालील आदिवासींच्या 1 लाख 49 हजार 845 घरकुलांचा अनुशेष शिल्लक राहतो. त्यासाठी देखील राज्य सरकारने कार्यक्रम घेतला असून त्या माध्यमातून 85 हजार घरे आपण बांधणार आहोत. राज्यातील काही ठराविक जिल्हे, उदाहरणार्थ, धुळे येथे 11 हजार, नंदूरबार येथे 14 हजार, नाशिक येथे 18 हजार, अशा 82 हजार घरकुलांचा कार्यक्रम आपल्याला घ्यावयाचा आहे. हा कार्यक्रम घेतल्यानंतर अशी अनेक जिल्हे आहेत की, ज्या जिल्ह्यांमध्ये दारिद्र्य रेषेखालील आदिवासींची घरकुले बांधून पूर्ण होतील. त्यामुळे त्या पुढच्या वर्षासाठी आपण या महिन्यात असा निर्णय घेत आहोत की, दारिद्र्य रेषेवरील अपीएल मधील आदिवासींना देखील घरकुले बांधून देण्यासाठी शासन निधीची तरतूद करील. हा सर्व अनुशेष भरून काढण्यासाठीच्या कार्यक्रमाला निधीची तरतूद केली जाणार आहे.

श्री.भाई जगताप : सभापती महोदय, सन्माननीय श्री.मधुकरराव पिचड हे ज्येष्ठ मंत्री आहेत व ते या समाजाचेच आहेत त्यामुळे त्यांच्या कामाबाबत आम्हाला काही शंका नाही. म्हणूनच ते उत्तर देत असताना मी हरकत घेतली नाही.

सभापती महोदय, मंत्री महोदयांनी या ठिकाणी काही आकडेवारी वाचून दाखविली आहे. मी त्यांच्या निदर्शनास ही बाब आणू इच्छितो की, त्यांनी सांगितलेला 87785 हा आकडा घरकुलांचा नसून पात्र लाभार्थ्यांचा आहे. मंत्री महोदयांना आदिवासींबाबत तळमळ आहे, तशीच ती आम्हालाही आहे. आमचा सर्वांचा हाच उद्देश आहे की, आदिवासींना हक्काची घरकुले मिळाली पाहिजेत. सन 2012-2013 मध्ये 56587 घरकुले उपलब्ध करून देण्यात आली, सन 2013-2014 मध्ये 46398 घरकुले उपलब्ध करून दिली, असा अहवाल आदिवासी विकास विभागाच्या अधिकाऱ्यांनी दिला आहे. परंतु, 87785 आदिवासींना घरकुले बांधून मिळाली आहेत, असे सांगण्याचा प्रयत्न मंत्री महोदय करीत आहेत का, खरोखरच एवढ्या आदिवासींना घरकुले मिळाली

...3....

श्री.भाई जगताप.....

आहेत का, असे स्वाभाविक प्रश्न आमच्या मनात निर्माण झाले आहेत. केंद्र सरकारची योजना असो वा राज्य सरकारची, त्यासाठी उपलब्ध झालेला निधी खर्च झाला पाहिजे. केंद्र सरकारचा निधी उचलणे हे राज्य सरकारला क्रमप्राप्त आहे. परंतु, हा निधी खऱ्या अर्थाने आदिवासींपर्यंत जातो का, अजूनही 40 टक्के आदिवासींना घरे का मिळाली नाहीत, या प्रश्नांची उत्तरे मंत्री महोदयांनी द्यावीत.

श्री.मधुकरराव पिचड : सभापती महोदय, सन्माननीय सदस्यांनी काही प्रश्न या ठिकाणी विचारले आहेत. 87785 पैकी 46398 घरे बांधून पूर्ण झाली आहेत व उर्वरित घरकुले बांधण्याचा कार्यक्रम सुरु आहे. हा कार्यक्रम राबवित असताना 82061 घरे शिल्लक राहतात. त्यासाठी देखील आपण तरतूद केली आहे. ही घरे पूर्ण व्हावीत यासाठी आदिवासी उपयोजना व शबरी विकास या दोन्ही मार्गाने निधी उपलब्ध करून घरे पूर्ण करण्याचा आपला प्रयत्न आहे.

सभापती महोदय, घरकुल कार्यक्रमांमध्ये मुख्य अडचण जागेची आहे. अनेक ठिकाणी जागा उपलब्ध होत नाहीत. यासाठी जाणीवपूर्वक आपण अशा सूचना दिल्या आहेत की, नवीन वन कायदांतर्गत घरकुलांसाठी जागा उपलब्ध करून देता येते. त्यामुळे या दृष्टीने प्रस्ताव तयार केले तर त्यांना मान्यता देण्याची व्यवस्था केली जाईल. किंबहुना, आदिवासी एकत्र आले आणि त्यांनी सामुदायिकरित्या जागा विकत घेण्याचा प्रयत्न केला तर त्यासाठी सुध्दा पैसे देण्याची व्यवस्था शासन करील. कारण, जागेअभावी अनेक ठिकाणी घरकुले बांधली गेली नाहीत.

सभापती महोदय, किती घरकुले पूर्ण झाली, किती अपूर्ण आहेत, किती लाभार्थी आहेत, याबाबतची संख्यात्मक माहिती वेबसाईटवर उपलब्ध करून देण्यात आली आहे.

सभापती महोदय, या वर्षी सर्व घरकुले पूर्ण करण्याचा आमचा सर्वांचा प्रयत्न आहे. नंदूरबार व धुळे हे दोन जिल्हे सोडले तर अन्य ठिकाणची घरकुले आपण बांधत आहोत. ती घरे पूर्ण झाल्यानंतर दारिद्र्य रेषेवरील ज्या आदिवासींकडे घरे नाहीत त्यांच्यासाठी देखील आपण योजना सुरु करणार आहोत. तसेच, 70 हजार स्त्रियांची मर्यादा वाढवून ती 1 लाख स्त्रये करणार आहोत.

...4....

07-06-2014

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

V-4

SRR/ MMP/ D/

प्रथम श्री.मंगेश.....

13:30

डॉ.नीलम गोन्हे : सभापती महोदय, सन्माननीय सदस्य श्री.भाई जगताप यांनी एका दुर्लक्षित प्रश्नाकडे शासनाचे लक्ष वेधले आहे. अद्याप मंत्री महोदयांकडून समाधानकारक उत्तर मिळाले नसले तरी निदान या उत्तरांच्या आधाराने पुढे काही प्रगती करता येईल का, हे आपल्याला तपासता येईल.

सभापती महोदय, माझा प्रश्न या योजनेच्या निकषांसंदर्भातील आहे. गेल्या आठवड्यात यवतमाळ जिल्ह्यात झरीजामणी येथे मी गेले होते. सन 2001 च्या मानव विकास निर्देशांकामध्ये स्त्री कुटुंब प्रमुख, विधवा, परित्यक्ता, या संदर्भातील उल्लेख आहे. यवतमाळ जिल्ह्यातील झरीजामणी येथे 16 ते 17 वर्षांच्या मुलींना फसविले गेले व त्या कुमारी माता झाल्या आहेत. अशा मुलींची संख्या सुदैवाने 600 एवढी कमी आहे. योजनेच्या पात्रता यादीमध्ये घरकुलांचा प्राधान्यक्रम ठरवितांना अशा कुमारी माता, विधवा, परित्यक्ता, स्त्री कुटुंब प्रमुख यांना अग्रक्रम देण्याबाबत शासन सकारात्मक विचार करणार आहे का ?

यानंतर श्री.खंदारे.....

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी

असुधारित प्रत / प्रसिद्धिपाठी नाही

श्री.मधुकर पिचड : सभापती महोदय, लाभार्थ्यांकडे जमीन असणे आवश्यक आहे. परंतु विधवा, परित्यक्ता, निराधार व दुर्गम भागातील लोकांना व महिलांना प्राधान्य दिले जाईल. त्याप्रमाणे शासनाने स्पष्टपणे कळविलेले आहे.

श्रीमती शोभा फडणवीस : मंत्री महोदयांनी आता उत्तर दिले आहे की, वन कायद्यानुसार 25 हेक्टरची सवलत मिळाली आहे त्यातून त्यांना घरे बांधता येतील. पण त्या कायद्यात तशी तरतूद नाही. 25 हेक्टरमध्ये तलाव, दवाखाने, अंगडवाड्या व सरकारी बांधकामे एवढ्यासाठीच ती जमीन वापरावी अशी ती अट आहे. त्यासाठी तो फॉर्म्युल्या आहे. त्यामुळे त्यांना तेथे घर बांधता येणार नाही. गडचिरोली सारख्या ठिकाणी 73 टक्के जंगल व 27 टक्के महसुली जागा आहे. त्यामुळे तेथील आदिवासींची घरे वन विभागाच्या जागेवर आहेत. सन 2005 च्या कायद्याचा विचार करता त्यांच्या नावावर ती जागा करून त्या जागेवर घरे बांधण्यासाठी परवानगी मिळावयास पाहिजे होती. पण वन व आदिवासी विभागाचा समन्वय नसल्यामुळे हा निर्णय झालेला नाही. म्हणून 2005 च्या कायद्याप्रमाणे त्या जागेवर ज्यांची वंशपरंपरागत घरे आहेत ती जागा त्यांच्या मालकीची समजून त्यांना घरे देणार आहे काय ?

श्री.मधुकर पिचड : सभापती महोदय, वन कायद्यानुसार जो अधिकार दिलेला आहे त्याचा वापर करण्यासाठी काही अडचण येत असेल तर मी स्वतः लक्ष घालतो. पण या लोकांना घरे मिळण्यासाठी सरकारचा प्रयत्न राहिल. सन्माननीय सदस्या डॉ.नीलम गोन्हे यांनी झरी जमणीचा उल्लेख केला होता. तेथील आदिम समाजासाठी पीटीजी योजनेमार्फत घरे बांधण्याची योजना आहे. त्यांना घरे बांधण्यासाठी विशेष मदत दिली जाईल. तेथील महिलांना प्राधान्य देऊन घरे बांधण्याचा कार्यक्रम राबविण्यात येईल. गडचिरोली जिल्ह्याच्या बाबतीत मी स्वतः तेथील अधिकाऱ्यांना बोलवितो, त्यांच्याशी चर्चा करतो. गडचिरोली, नंदुरबार व धुळे हे तीन जिल्हे मागे राहिले आहेत. या तीन जिल्ह्यातील घरकुलांची कामे पूर्ण झाल्यावर दारिद्र्य रेषेखालील लोकांसाठी घरे बांधून पूर्ण होतील. जो आदिवासी दारिद्र्य रेषेच्या वर आहे पण ज्यांना घर नाही त्यांना घरे बांधून देण्याचा नवीन कार्यक्रम पुढील वर्षापासून सुरु केला जात आहे.

NTK/ MMP/ D/

श्री.भाई जगताप : या प्रश्नामध्ये एक महत्वाची अट आहे. त्यात असे म्हटले आहे की, त्याचे वास्तव्य 15 वर्षे असावयास पाहिजे व त्याची स्वतःची जमीन किंवा शासनाने दिलेली जमीन असणे आवश्यक आहे. त्याच्या कुटुंबाकडे स्वतःचे पक्के घर नसावे. यामध्ये जमीन हा प्रश्न कळीचा मुद्दा आहे. मंत्री महोदयांनी असे सांगितले की, आदिवासी एकत्र आले तर ते होईल. पण आदिवासी एकत्र येतील की नाही हा वेगळा विषय आहे. आदिवासी समाज सुशिक्षित असता तर तो स्वतःच्या अधिकारासाठी भांडला असता. पण त्यांच्याकडून तशी अपेक्षा करता येत नाही. ज्यांच्याकडे जमीन नाही. काहींना जमिनीचे पट्टे वाटले आहेत हे खरे आहे. पण घर नसलेल्या आदिवासींची संख्या लाखाच्यावर आहे. अशा आदिवासींना प्रोत्साहित करण्यासाठी सरकार त्यांना पैसे देईल का ? या आदिवासींना ज्यांच्याकडे जमीन नाही त्यांना हक्काचे घर मिळण्यासाठी सरकारतर्फे त्या त्या आदिवासी विभागामध्ये धडक कार्यक्रम राबविला जाईल काय ?

श्री.मधुकर पिचड : मी मघाशी सांगितले आहे की, धुळे जिल्ह्यात 11 हजार, नंदुरबार जिल्ह्यात 14 हजार व नाशिक जिल्ह्यात 18 हजार व ठाणे जिल्ह्यात 6 हजार घरकुले बांधण्याचे शिल्लक राहिलेले आहे. या ठिकाणी मुख्यतः जागेचा प्रश्न आहे किंवा बाकीच्या अडचणी आहेत. यासाठी मी स्वतः लक्ष घालून ही घरकुले पूर्ण करण्यासाठी सातत्याने प्रयत्न करीन. म्हणून मी मघाशी असे सांगितले की, त्यांना वन कायद्यातून जमीन देता येत असेल तर त्यातून देऊ. सभागृहाच्या माहितीसाठी मी सांगतो की, शासनाने 'पेसा' कायदा मंजूर केला आहे. या कायद्याने वाडीला, वस्तीला गावाचा दर्जा दिलेला आहे. त्यानुसार गावाला गावाचा भूखंड आरक्षित राहिल. त्या गावात भूखंड उपलब्ध होईल तेव्हा घरकुले बांधून देण्यात येतील. वन कायद्याच्या बाबतीत मी आनंदाने सांगेन की, देशामध्ये फक्त महाराष्ट्र राज्याने वन कायदानुसार आदिवासींना जमिनी वाटल्या आहेत. तो हक्क त्यांना मिळवून दिला आहे. माझा पुरवणी मागण्यांद्वारे असा प्रयत्न आहे की, ज्यांना जमिनी दिल्या आहेत त्यावर पीक कसे घेता येईल, त्यांना बाकीच्या सुविधा कशा देता येतील, यासाठी निधी उपलब्ध करून देण्याचे काम करण्यात येणार आहे. या तीन जिल्ह्यात जी घरे राहिली आहेत त्यासाठी जिल्हाधिकाऱ्यांना व अधिकाऱ्यांना बोलवून ही घरे पूर्ण करून देण्याचा शासनाचा प्रयत्न राहिल.

पु.शी.: केंद्र शासनाने जाहीर केलेल्या इको-सेन्सिटिव्ह झोनमुळे कोकणातील बांधकामांवर परिणाम होणे

मु.शी.: केंद्र शासनाने जाहीर केलेल्या इको-सेन्सिटिव्ह झोनमुळे कोकणातील बांधकामांवर परिणाम होणे यासंबंधी श्री. रामदास कदम, वि.प.स.यांनी दिलेली लक्षवेधी सूचना.

श्री.रामदास कदम (मुंबई स्थानिक प्राधिकारी संस्था) : सभापती महोदय, मी नियम 101 अन्वये पुढील तातडीच्या व सार्वजनिक महत्वाच्या बाबीकडे आपल्या अनुमतीने सन्माननीय पर्यावरण मंत्र्यांचे लक्ष वेधू इच्छितो आणि त्याबाबत त्यांनी निवेदन करावे, अशी विनंती करतो.

"केंद्र शासनाने जाहीर केलेल्या इको-सेन्सिटिव्ह झोनमध्ये विपळुण मधील ४३, खेड मधील ७३, लांज्यातील ४६, राजापुऱातील ४७, संगमेश्वर मधील ७९, गावांचा समावेश असणे, या सर्व गावांमध्ये पर्यावरणाला धोका पोहचेल अशा कोणत्याही कृतींवर घालण्यात आलेली बंदी, त्यामुळे माती, मुरुम, वाळू, चिरा उत्खनन बंद होणार असून बांधकामांवर याचा मोठा परिणाम होणार असणे, तसेच २९१ गावांमध्ये आंब्याच्या झाडांवर रासायनिक औषधांची फवारणी करण्यास येणारी बंदी, वृक्षतोडीवर पूर्णतः बंदी येणार असणे, त्यामुळे सर्वसामान्य जनतेमध्ये पसरलेला तीव्र असंतोष, याबाबत शासनाची प्रतिक्रिया व भूमिका."

श्री.संजय देवतळे (पर्यावरण मंत्री) : सभापती महोदय, लक्षवेधी सूचनेसंबंधीच्या निवेदनाच्या प्रती माननीय सदस्यांना आधीच वितरित केल्या असल्यामुळे मी ते निवेदन आपल्या अनुमतीने सभागृहाच्या पटलावर ठेवतो.

उप सभापती : निवेदन सभागृहाच्या पटलावर ठेवण्यात आले आहे.

निवेदन

(प्रेस : येथे सोबतचे निवेदन छपावे)

NTK/ MMP/ D/

श्री.रामदास कदम : सभापती महोदय, या निवेदनामध्ये "पश्चिम घाट संवर्धन व शाश्वत विकास याबाबत सर्वांगीण अभ्यास करण्यासाठी दि.17.8.2012 रोजी केंद्र सरकारने डॉ.कस्तुरीरंगन यांच्या अध्यक्षतेखाली एक उच्चस्तरीय गटाची स्थापना केली होती. या कार्यगटाने प्रा.माधव गाडगीळ यांच्या अध्यक्षतेखाली गठित समितीने सादर केलेल्या अहवालाचा सर्वांगीण अभ्यास करून केंद्र शासन, संबंधित 6 राज्ये, स्थानिक गट इत्यादींचे अभिप्राय/सूचना लक्षात घेऊन अंमलबजावणीयोग्य शिफारशीसह आपला अहवाल केंद्र शासनास दि.15 एप्रिल, 2013 रोजी सादर केला. केंद्र शासनाने दिनांक 17.10.2013 रोजी कार्यालयीन ज्ञापनान्वये डॉ.कस्तुरीरंगन यांचा अहवाल अंशतः स्वीकारला आहे." असे नमूद केले आहे. शासनाचे मी आभार मानतो, यासाठी सरकारने प्रयत्न केले आहेत आणि आताही प्रयत्न करीत आहे. याबद्दल दुमत नाही. पण उत्तरामध्ये शेवटी असे म्हटले आहे की, "दि.16.8.2010 च्या अधिस्थगन आदेशान्वये रत्नागिरी व सिंधुदुर्ग या जिल्ह्यांमध्ये संपूर्णपणे घातलेली बंदी केंद्र शासनाने दि.17.10.2013 रोजी शिथिल केली. शासनाने या जिल्ह्यात बंदी केलेली नाही ही गोष्ट खरी आहे काय ? या निवेदनामध्ये चुकीची नोंद आलेली आहे. यात पुढे असे म्हटले आहे की, " ही बंदी आता रत्नागिरी जिल्ह्यातील 5 आणि सिंधुदुर्ग जिल्ह्यातील 6 तालुक्यांपुरती मर्यादित केली आहे." सिंधुदुर्ग मधील 6 तालुक्यातील बंदी उठविली नाही म्हणजे संपूर्ण जिल्ह्यातच बंदी चालू आहे. म्हणजे उत्तर देताना शासनाने सभागृहाची दिशाभूल केलेली आहे. रत्नागिरी जिल्ह्यातीलही बंदी उठविलेली नाही. चिपळूणमधील 43 गावे, खेड मधील 73 गावे, लांज्यातील 46 गावे व संगमेश्वर मधील 79 गावांची बंदी उठविलेली नाही. त्यामुळे खाणकाम, दगडाच्या खाणी, वाळूचा उपसा, आंब्याच्या कलमांवरील औषधाची फवारणी करू शकणार नाही. विशेषतः रत्नागिरी व सिंधुदुर्ग जिल्ह्यातील या गावांमध्ये एकही घराचे बांधकाम करू शकणार नाही. शासनाने सरपंचांची समिती नेमली आहे. शासनाचा उद्देश चांगला आहे. पण या दोन्ही जिल्ह्यातील एकूण 11 तालुक्यांमधील बंदी उठविण्यासाठी ठोस निर्णय घेणार आहे काय, याबाबतीत तेथील जिल्हाधिकार्यांचा, ग्रामपंचायतींचे अहवाल, ग्रामपंचायतींचे ठराव, जिल्हाधिकारी व जिल्हा परिषदेच्या माध्यमातून अहवाल घेऊन रत्नागिरी जिल्ह्यातील 5 व सिंधुदुर्ग जिल्ह्यातील 6 तालुक्यांमधील बंदी उठविण्यासाठी पुन्हा केंद्र सरकारकडे प्रयत्न करून कोकणाला न्याय दिला जाणार आहे काय ?

यानंतर श्री.शिगम....

श्री. संजय देवतळे : सभापती महोदय, सन्माननीय सदस्य श्री. रामदास कदम यांनी सांगितल्या प्रमाणे पश्चिम घाट संवर्धन आणि शाश्वत विकासाच्या संदर्भात केन्द्रीय पर्यावरण मंत्रालयाने प्रा.माधव गाडगीळ यांच्या अध्यक्षतेखाली एक कमिटी नेमली होती. त्या कमिटीने ऑगस्ट 2011मध्ये अहवाल दिला. तो अहवाल जनतेसाठी खुला केला. तसेच राज्य शासनाने देखील त्या अहवालावर आपले मत दिले होते. अन्य 6 राज्यांनी देखील याबाबतीत विरोध नोंदविलेला आहे. त्यानंतर केन्द्र शासनाने डॉ. कस्तुरीरंगन यांच्या अध्यक्षतेखाली उच्चस्तरीय अभ्यास गटाची स्थापना केली. या गटाने दिनांक 15 एप्रिल 2013 रोजी केन्द्र शासनास आपला अहवाल सादर केला. आपल्या राज्यामध्ये 13 जिल्हे आणि 75 तालुके या संवर्धन आणि शाश्वत विकासामध्ये घेतले होते. तालुका हा घटक घेण्यात आला होता. त्याबाबतीत आपण आक्षेप नोंदविल्यानंतर 13 जिल्ह्यांचे 12 जिल्हे आणि 63 तालुके करण्यात आले. गाव हा घटक करण्यात आला. याबाबतीत आपण सातत्याने मागणी केली होती. सिंधुदुर्ग आणि रत्नागिरी या दोन जिल्ह्यातील खाणकामासंबंधी केन्द्रीय मंत्रालयाकडे तक्रारी गेल्यानंतर 2010 पासून तेथे बंदी घालण्यात आली होती. त्यानंतर सन्माननीय मुख्यमंत्र्यांनी डॉ. कस्तुरीरंगन समितीकडे मागणी केली की, ही बंदी अन्यायकारक असून ती उठवावी. तसेच रत्नागिरी आणि सिंधुदुर्ग जिल्ह्यामध्ये जाऊन समितीने प्रत्यक्ष पाहणी करावी. माननीय मुख्यमंत्र्यांनी असे सांगितल्यानंतर त्या समितीने रत्नागिरी आणि सिंधुदुर्ग जिल्ह्याचा दौरा केला. डॉ. कस्तुरीरंगन समितीने केन्द्र शासनाला जो अहवाल दिलेला आहे त्यामध्ये ही बंदी उठवावी अशी शिफारस केलेली आहे. केन्द्रीय पर्यावरण मंत्रालयाने जो प्रारूप अहवाल दिलेला आहे त्यामध्ये इको सेन्सेटिव्ह एरिया म्हणून जे काही तालुके आहेत ते अधिनस्त करून बाकीच्या तालुक्यांवरील अधिनस्त उठविलेले आहे. याबाबतीत राज्य शासनाने त्यांचे अभिप्राय कळवावेत असे केन्द्र शासनाने सांगितलेले आहे. त्यानुसार राज्य शासनाने नैसर्गिक साधनसंपत्तीने आच्छादित क्षेत्र व मानवी वापराखालील क्षेत्र निश्चित करून गावस्तरावरील पर्यावरण क्षेत्रामध्ये समाविष्ट असलेल्या नैसर्गिक साधन संपत्तीने आच्छादित क्षेत्र आणि मानवी वापराखालील क्षेत्र निश्चित करण्यासंबंधी वन खात्याने 4 जून रोजी परिपत्रक काढलेले आहे. गावस्तरावरील कमिटीमध्ये संबंधित गावचे सरपंच, गावचे तलाठी, कृषि सहाय्यक, वन संरक्षक, ग्राम सेवक हे

..2..

श्री. संजय देवतळे...

सदस्य आहेत. त्यांनी सल्लामसलत करून कृषि आणि अकृषिक क्षेत्र, नदी, नाले यांचे सीमांकन करून यामधील कोणते क्षेत्र वगळायचे यासंबंधी सल्लामसलत करून त्यासंबंधीचा अहवाल राज्यस्तरावर महाराष्ट्र जैवविविधता मंडळाचे अध्यक्ष डॉ.भरुचा यांच्या अध्यक्षतेखाली नेमलेल्या समितीपुढे सादर करावयाचा आहे. त्यानंतर या राज्यस्तरावरील समितीने गावस्तरावरील समित्यांकडून आलेला अहवाल विचारात घेऊन केन्द्र शासनाला अहवाल सादर करावयाचा आहे. राज्य शासनाकडून ज्या ज्या काही शिफारशी येतील त्यानुसार बदल करण्याचे केन्द्र शासनाने मान्य केलेले आहे. केरळ राज्यातील 123 गावे आणि 1300 चौ.मी. क्षेत्र या पर्यावरण विषयक बाबीमध्ये समाविष्ट झालेले होते. परंतु त्या राज्याने मागणी केल्यानंतर त्यामधील काही गावे केन्द्र शासनाने वगळलेली आहेत. मी सदनाला विश्वास देऊ इच्छितो की, गावस्तरावरील कमिट्या जो काही अहवाल देतील त्याप्रमाणे राज्य सरकार केन्द्राकडे शिफारस करील आणि त्यानुसार केन्द्र शासन याबाबतीत निर्णय घेईल.

श्री. हेमंत टकले : पर्यावरणाच्या दृष्टीने एक अतिशय महत्वाचा प्रश्न या सभागृहामध्ये उपस्थित झालेला आहे. प्रा. माधव गाडगीळ यांनी दिलेल्या अहवालानुसार जे काही प्रत्यक्षात येणार होते त्याचे गांभीर्य लक्षात घेऊनच डॉ. कस्तुरीरंगन यांच्या अध्यक्षतेखाली समिती नेमून याबाबतीत फेरविचार सुरु झालेला आहे. वन विभागाद्वारे राज्यातील पर्यावरण संवेदनशील क्षेत्रात समाविष्ट असलेल्या नैसर्गिक साधन संपत्तीने आच्छादित क्षेत्र व मानवी वापराखालील क्षेत्राचे सीमांकन करण्याचे सर्वेक्षण करणे हा सर्वात महत्वाचा मुद्दा आहे. हा भाग विचारात घेतला तर आपल्या लक्षात येईल की, मानवी वापराखालील क्षेत्र हे अतिशय अत्यल्प आहे. बहुतांश भाग हा नैसर्गिक साधनसंपत्तीने आच्छादित आहे. एकीकडे या क्षेत्राचे संरक्षण करित असताना उद्योग उभारणीसाठी वाळू, रेती, जांभा दगड या सारख्या ज्या गोष्टी लागतात त्यावरच बंदी आणली तर पुढची उभारणी कशी काय करता येईल ? जैवविविधतेचा जो भाग आहे त्यासंबंधी डॉ. भरुचा यांच्यासारख्या व्यक्तीने आपला अहवाल दिलेला आहे. गावस्तरावर ज्या कमिट्या नेमलेल्या आहेत त्यांच्यावर देखील याबाबतीत दडपण राहाणार आहे. जास्तीत जास्त लोकांना ज्यामुळे रोजगाराची संधी मिळू

..3..

श्री. हेमंत टकले.....

शकते त्या खनिज उत्खनाला आपण परवानगी देणार आहात काय ? रस्ता बांधताना वृक्षतोड झाली तर पुन्हा नव्याने वृक्ष लावण्यासंबंधीची तरतूद आहे. त्याप्रमाणे जेवढ्या क्षेत्रात उत्खनन होईल तेवढ्या क्षेत्राचे वनीकरण करण्यासंबंधी आणि जैविक विविधता राखण्याच्या दृष्टीने प्रयत्न केले तर या प्रोसेसला लागणारा वेळ आणि निर्माण होणारी परिस्थिती याबाबतीत तातडीने उपाययोजना करता येईल. हा प्रश्न लवकर सुटावा म्हणून पुढची धोरणात्मक पावले शासन उचलणार आहे काय ?

श्री. संजय देवतळे : पश्चिम घाट संवर्धन क्षेत्र अधिसूचित करण्यापूर्वी राज्य शासनाकडून प्रत्यक्ष क्षेत्राची तपासणी करून त्या आधारे निश्चित होणा-या सीमेनुसार काही बदल असल्यास डॉ. कस्तुरीरंगन यांच्या अध्यक्षतेखाली नेमलेल्या उच्चस्तरीय कार्यगटाच्या अहवालात योग्य ते बदल करून त्या समितीचा अहवाल मान्य करण्याचे केन्द्र शासनाने कबूल केलेले आहे. त्यानुसार वन विभागाने 4 जूनला परिपत्रक काढून गावस्तरावर समित्या स्थापन केल्या. त्या समित्यामध्ये सरपंच, ग्रामसेवक, कृषि सहाय्यक इत्यादी लोक आहेत. त्यांनी सल्लामसलत, कृषि आणि अकृषिक क्षेत्राचे सीमांकन करून राज्यस्तरीय कमिटीस अहवाल सादर करावयाचा आहे. अशा प्रकारे 12 जिल्ह्यातील गावासंबंधीचा अहवाल राज्यस्तरीय कमिटीकडे आल्यानंतर ती कमिटी तिचा अहवाल राज्य शासनास सादर करील आणि त्यानंतर राज्य शासन केन्द्र शासनास शिफारस करील. मी सांगू इच्छितो की, केन्द्रीय पर्यावरण मंत्री श्री. प्रकाश जावडेकर आणि माननीय मुख्यमंत्री यांची पर्यावरण विषयक प्रश्नासंबंधी सद्याद्री अतिथीगृहावर एक बैठक आयोजित करण्यात आलेली आहे. त्या बैठकीमध्ये आम्ही हा विषय निश्चितपणे मांडू. सुस्वातीला जी काही कडक बंदी घातलेली होती ती हळूहळू कमी कमी होत गेलेली आहे. गावस्तरावरील समितीने केलेल्या शिफारशी मान्य होण्याच्या दृष्टीने राज्य शासनातर्फे पाठपुरावा केला जाईल.

...यानंतर श्री. भोगले...

07-06-2014

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

Y.1

SGB/ MMP/ D/ D/ MMP/

14:00

लक्षवेधी सूचना क्रमांक-6.....

श्री.रामदास कदम : सभापती महोदय, मंत्री महोदयांचा हेतू चांगला आहे याबद्दल आमच्या मनामध्ये शंका नाही. ग्रामपंचायतीच्या माध्यमातून अहवाल मागविले आहेत असे मंत्री महोदयांनी सांगितले आहे. ग्रामपंचायतींनी ही मागणी केली की, आम्हाला इको सेन्सेटिव्ह झोन द्या. मग इको सेन्सेटिव्ह झोन नको असा ठराव करून देण्याची मागणी का केली जात आहे? त्यासाठी 4 महिन्यांचा कालावधी निश्चित का केला आहे? ग्रामपंचायतींकडून ठराव हवे असतील तर ते एका महिन्यात मागवून घ्यावेत, चार महिने का थांबणार आहात? खेड तालुक्यातील 73 गावांमध्ये सार्वजनिक बांधकाम विभागाच्या माध्यमातून रस्ता करावयाचा झाला तर ते काम करता येणार नाही. 100 कि.मी.अंतरावरून खडी आणावी लागेल, परिणामी कामाच्या एस्टीमेटमध्ये वाढ होईल. आज मी तेथे घर बांधायचे ठरविले तर मला ग्रामपंचायतीकडून परवानगी मिळणार नाही. शासनाचे धोरण स्पष्ट आहे. कस्तुरीरंगन समितीला शासनाने पटवून दिले आहे त्यामुळे त्यांची मानसिकता बदलली आहे. आता शासनाने डॉ.भरुचा यांची समिती नेमली आहे. ग्रामपंचायतीकडून राज्यस्तरीय समितीकडे, त्यानंतर राज्य शासनाकडे आणि नंतर कस्तुरीरंगन समितीमार्फत केंद्र शासनाकडे प्रस्ताव जाईपर्यंत बराच कालावधी लागणार आहे. शासन सक्षम असल्यामुळे त्यांना हे पटवून दिले पाहिजे. जिल्हाधिकाऱ्यांमार्फत एका महिन्यात सर्व ग्रामपंचायतींकडून ठराव मागविण्यात येतील काय?

सभापती महोदय, केंद्रीय पर्यावरण मंत्री श्री.प्रकाश जावडेकर यांच्याकडे हा प्रस्ताव मांडला तर तो मंजूर होण्यासारखा आहे. विधानसभेच्या सार्वत्रिक निवडणुकीची आचारसंहिता लागू झाली तर पाच महिन्यांचा कालावधी निघून जाईल. आचारसंहिता लागू होण्यापूर्वी सर्व प्रस्ताव मागवून ते केंद्र शासनापुढे मांडून निर्णय घेतला जाईल काय?

श्री.संजय देवतळे : सहा राज्यांपैकी क्षेत्रफळाच्या दृष्टीने महाराष्ट्र राज्य दुसऱ्या क्रमांकावर आहे. 17320 चौ.मीटर इतके क्षेत्रफळ असून 2159 गावांचा समावेश आहे. केरळ राज्यातील फक्त 123 गावे बाधित होती. स्थानिक गावांची मागणी काय आहे हे आपण ग्रामपंचायत स्तरावर ठराव करून मागविली आहे. तांत्रिकदृष्ट्या त्याची पूर्तता केल्याशिवाय बंदी उठविणे शक्य होणार नाही. गाव स्तरावर सीमांकन एरिया निश्चित करावयाचा आहे. आपण मुदत निश्चित केली

..2..

07-06-2014

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

Y.2

SGB/ MMP/ D/ D/ MMP/

14:00

श्री.संजय देवतळे.....

असली तरी जेवढ्या लवकर होईल तेवढे योग्य राहिल. वन विभागामार्फत पाठपुरावा करून लवकरात लवकर काम व्हावे म्हणून निश्चितपणे शासन पाठपुरावा करेल.

श्री.भाई जगताप : सभापती महोदय, हा पूर्णतः राज्याचा अधिकार नसून केंद्र शासनाचा सुध्दा सहभाग येतो. पर्यावरणाबाबत आज जागतिक स्तरावर अवेरनेस आलेला आहे. केंद्रीय पर्यावरण मंत्री श्री.प्रकाश जावडेकर यांच्यासमवेत आज मुंबई येथे बैठक आयोजित केली आहे. 12 जिल्हे आणि 63 तालुक्यात जी स्थिती आहे त्यापेक्षा विपरीत स्थिती कोकणातील दोन जिल्ह्यांमधील आहे. इतर ठिकाणी कदाचित उद्योग इस्टॅब्लिश झाले असतील. परंतु या ठिकाणी प्रत्येक घटकाचा थेट पर्यावरणाशी संबंध येणार आहे.

सभापती महोदय, रत्नागिरी जिल्ह्यातील 6 तालुके आणि सिंधुदुर्ग जिल्ह्यातील 5 तालुके वगळण्यात आले आहेत. उर्वरित तालुक्यांमधील भौगोलिक परिस्थिती वगळण्यात आलेल्या तालुक्यांप्रमाणेच आहे. आज केंद्रीय पर्यावरण मंत्र्यांबरोबर बैठक होत आहे. मध्यंतरी या सभागृहात माननीय विरोधी पक्षनेते व माननीय सदस्य अॅड.आशिष शेलार यांनी सांगितले होते की, केंद्रीय पर्यावरण मंत्र्यांनी स्पष्टपणे सांगितले आहे की, महाराष्ट्र राज्याचे जेवढे प्रस्ताव प्रलंबित असतील ते घेऊन यावेत, त्यावर निर्णय घेणे सोपे होईल. रत्नागिरी आणि सिंधुदुर्ग या जिल्ह्यांची विशिष्ट भौगोलिक परिस्थिती त्यांच्यासमोर मांडून उर्वरित तालुके या बंधनातून मुक्त करण्यासाठी विनंती केली जाईल काय?

श्री.संजय देवतळे : सभापती महोदय, कस्तुरीरंगन समितीसमोर कोकणातील रत्नागिरी आणि सिंधुदुर्ग जिल्ह्यातील चिरेखाणी आणि इतर छोट्या उद्योगांना मंजुरी द्यावी यासाठी माननीय मुख्यमंत्र्यांनी प्रयत्न केला आहे. त्यामुळेच काही प्रमाणात शिथिलता दिलेली आहे. गाव स्तरावर समिती स्थापन केली असून त्या माध्यमातून मोठ्या प्रमाणात सवलत मिळेल. रत्नागिरी आणि सिंधुदुर्ग जिल्ह्यात पूर्वीपासून अधिनस्त लागलेला आहे. त्या काळात केंद्रीय पर्यावरण मंत्र्यांकडे तक्रारी दाखल झाल्या होत्या, म्हणून या दोन जिल्ह्यांना मॉर्टोरियम लागू झाला. इको सेन्सेटिव्ह झोन म्हणून तालुके जाहीर करण्यात आले ते सोडून इतर तालुके वगळले आहेत. आता गाव घटक झालेला आहे. गाव स्तरावर समिती नेमलेली आहे. शासन याबाबत पाठपुरावा करणार आहे. गाव स्तरावरील समितीचे अहवाल राज्यस्तरीय समितीपुढे येतील. त्यानंतर शासनामार्फत

..3...

07-06-2014

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

Y.3

SGB/ MMP/ D/ D/ MMP/

14:00

श्री.संजय देवतळे.....

कस्तुरीरंगन समिती आणि केंद्र शासन यांच्यापुढे प्रस्ताव सादर केले जातील. चार महिन्याचा कालावधी कमी कसा करता येईल याबद्दल विचार करू. या विषयाबाबत प्रेझेंटेशन केलेले आहे. निश्चितपणे बैठकीमध्ये आपल्या भावना सांगण्यात येतील.

अॅड.आशिष शेलार : सभापती महोदय, आज केंद्रीय पर्यावरण मंत्र्यांबरोबर आयोजित करण्यात आलेल्या बैठकीबाबत मंत्री महोदयांनी माझ्या नावाचा उल्लेख केला आहे. माझे व्यक्तिगत माननीय श्री.प्रकाश जावडेकर यांच्याशी बोलणे झाले आहे. सधनातील माननीय सदस्यांच्या ज्या भावना आहेत त्याच्याशी ते पूर्णपणे सहमत आहेत. आपण गाव आणि मानव घटक म्हणून विचार करित आहोत. गाव स्तरावर अहवाल मागवून घेऊन राज्य सरकार केंद्र सरकारकडे प्रस्ताव पाठविणार आहे. ही प्रोसेस असून ती कमी करता येणार नाही. परंतु एका महिन्याच्या आत गाव पातळीवरील अहवाल मागवून घेऊन त्यावरील आपल्या शिफारशी तयार करून केंद्र सरकारकडे पाठविण्यात येतील असे मंत्री महोदय सभागृहात जाहीर करतील काय?

श्री.संजय देवतळे : आपल्या भावना विचारात घेऊन लवकरात लवकर करण्याचा प्रयत्न करू.

श्री.रामदास कदम : विधानसभेच्या सार्वत्रिक निवडणुकीची आचारसंहिता लागू होण्यापूर्वी करणार आहात काय?

श्री.संजय देवतळे : आचारसंहिता लागू होण्यापूर्वी करण्याच्या दृष्टीकोनातून शासन निश्चितपणे प्रयत्न करील.

...4...

विशेष उल्लेख

पृ. शी./मु. शी. : चंद्रपूर जिल्हयातील वरोरा पंचायत समितीला बाराव्या वित्त आयोगामार्फत प्राप्त झालेल्या निधीतून निकृष्ट दर्जाच्या फॉर्गिंग मशिन्स पुरविण्यात आल्याबाबत श्रीमती शोभा फडणवीस, वि. प. स. यांनी दिलेली विशेष उल्लेखाची सूचना

श्रीमती शोभा फडणवीस (विधानसभेने निवडलेल्या) : सभापती महोदय, मी आपल्या अनुमतीने पुढील विशेष उल्लेखाची सूचना मांडते.

सभापती महोदय, चंद्रपूर जिल्हयात जिल्हा परिषद माध्यमातून वरोरा पंचायत अंतर्गत ग्रामपंचायतीकरिता बाराव्या वित्त आयोगांतर्गत सन 2011-12 या वर्षात 27 फॉर्गिंग मशिन्स पुरविण्यात येणे, सदर मशिन्स ह्या निकृष्ट दर्जाच्या तर असणे, परंतु पुरविण्यात आलेल्या ग्राम पंचायतींमध्ये मशिन हाताळणारे प्रशिक्षित कर्मचारी नसणे, त्यामुळे सदर मशिन्स दोन वर्षांपासून धूळ खात ग्रामपंचायत स्तरावर पडून असणे, त्यामुळे सदर परिसरात डेंग्यू आजाराने नागरिकांचा जीव जाणे, सदर मशिन्स उपलब्ध होऊनही त्यांचा उपयोग न होणे, त्यामुळे शासनाच्या पैशाचा होत असलेला अपव्यय, नागरिकांच्या आरोग्याला निर्माण झालेला धोका, यामुळे यावर शासनाने करावयाची कारवाई, त्याकरिता वरील विषयावर मी विशेष उल्लेखाची सूचना देत आहे.

नंतर श्री.भारवि...

पृ.शी./मु.शी.: पुणे शहरात सीसीटीव्हीसाठी ऑप्टिकल फायबर वायर

टाकण्यासाठी बीएसएनएल कंपनीला परवानगी

मिळण्याबाबत

डॉ.नीलम गोन्हे, वि.प.स.यांनी दिलेली विशेष उल्लेखाची सूचना.

डॉ.नीलम गोन्हे (विधानसभेने निवडलेल्या) : सभापती महोदय मी आपल्या अनुमतीने पुढील विशेष उल्लेखाची सूचना मांडते.

सभापती महोदय, पुणे शहरात सीसीटीव्ही बसविण्याबाबत सभागृहामध्ये गेली चार वर्षे सातत्याने चर्चा सुरु आहे. राज्य सरकारने सन 2013 मध्ये सुमारे सव्वा दोनशे कोटी रूपाच्या योजनेला मंजुरी दिली होती. पुणे शहराच्या असुरक्षिततेचे मुद्दे अनेक वेळा उपस्थित झालेले आहेत. पुणे शहरात गणेशोत्सवासह अनेक मोठमोठे कार्यक्रम दरवर्षी होतात. शहरात सीसीटीव्ही नसेल तर कोणते प्रश्न निर्माण होऊ शकतात यावर आपण सभागृहामध्ये सातत्याने चर्चा करतो. पुणे शहराच्या सुरक्षिततेच्या दृष्टीने शहरात ऑप्टिकल वायरचे जाळे टाकण्यासाठी पुणे महानगरपालिकेने आवश्यक असे सहकार्य बीएसएनएलला दिलेले नाही. पुण्यात 130 ठिकाणी रस्ते खोदण्याचे काम सुरु झालेले आहे. 90 ते 100 ठिकाणी काम पूर्ण झालेले आहे. उर्वरित ठिकाणी रस्ते खोदण्यास परवानगीच मिळालेली नाही. तेव्हा नगरविकास विभाग, पुणे महानगरपालिका आणि गृह विभागाच्या समन्वयातून हे काम पुढच्या काळात कशा प्रकारे पूर्ण करण्यात येईल याचा विचार करावा. तसेच त्यात काय तांत्रिक अडचणी आहेत यामध्ये आपण लक्ष घालावे. अशी मी विशेष उल्लेखाद्वारे मागणी करीत आहे.

.....

पृ.शी./मु.शी.: मुलुंड-ठाणे परिसरात खारफुटीवर अनधिकृतारित्या टाकण्यात येत असलेला भराव याबाबत अॅड.आशिष शेलार, वि.प.स.यांनी दिलेली विशेष उल्लेखाची सूचना

अॅड.आशिष शेलार (विधानसभेने निवडलेले) : सभापती महोदय, मी आपल्या अनुमतीने पुढील विशेष उल्लेखाची सूचना मांडतो.

सभापती महोदय, मुलुंड-ठाणे विभागात 2 कि.मी.च्या परिसरामध्ये मोठ्या प्रमाणावर खारफुटी जमीन पसरलेली आहे. मुंबई महानगरपालिकेचे नियोजित डंपिंग ग्राऊंड तेथे अपेक्षित आहे. तेथे खारफुटी आणि सागरी नियंत्रण झोन आहे. खारफुटीच्या 50 मीटरच्या आवारात कोणत्याही विकास कामाला मनाई आहे. असे असताना 200 हून अधिक ट्रक भांडूप एलबीएस मार्गावरील नेपच्यून ग्रुपच्या फ्लार्ईग कीट या इमारतीच्या बांधकामातून निर्माण होणारा डेब्रिज मुलुंडच्या खारफुटी भागात पसरवत आहेत. त्यामुळे पर्यावरणाला खूप मोठा धोका निर्माण झाला आहे. आज तेथे अनधिकृत ठेकेदार काम करीत आहेत. नगरविकास विभागाने, गृह विभागाने आणि शासनाने या खारफुटीचे संरक्षण करण्यासाठी व नेपच्यून ग्रुपच्या अनधिकृत भरावाला आळा घालण्यासाठी योग्य ती कारवाई करावी अशी मी विशेष उल्लेखाद्वारे विनंती करीत आहे.

पृ.शी./मु.शी.: रहेजा बिल्डर यांच्यावर कारवाई करण्याबाबत श्री.रामदास कदम,वि.प.स.यांनी दिलेली विशेष उल्लेखाची सूचना.

श्री.रामदास कदम (मुंबई स्थानिक प्राधिकारी संस्था) : सभापती महोदय, मी आपल्या अनुमतीने पुढील विशेष उल्लेखाची सूचना मांडतो.

मुंबईतील दानशूर उद्योजक दिनशॉ यांच्या मालमतेपैकी मालाड येथील जमिनीचा विकास करताना विश्वासघात व फसवणूक करून स्वतःचा 6.87 कोटी रकमेचा आर्थिक लाभ घेतल्याच्या गुन्ह्यासाठी गुन्हे शाखेच्या पोलिसांनी नुकतेच चंद्र एल रहेजा, नील चंद्र रहेजा व रवि चंद्र रहेजा या बांधकाम विकासकांवर आरोपपत्र दाखल करण्यात येणे,मे.आयव्ही प्रॉपर्टीज अँड हॉटेल्स प्रा.लि.या कंपनीचे संचालक या नात्याने रहेजा पितापुत्रांविरुद्ध आरोपपत्र दाखल करण्यात येणे, करारानुसार आयव्ही कंपनीने या जमिनीवर स्वखर्चाने इमारत बांधून त्यातील जागांच्या विक्रीतून येणाऱ्या रकमेपैकी 12 टक्के रकम प्रशासकांना देणे असे ठरलेले असताना प्रत्यक्षात आयव्ही टॉवर ही आठ मजली इमारत न बांधताच ती बांधली आहे असे दाखवून प्रशासकांच्या बँक खात्यात 3.89 कोटी रकमे जमा करण्यात येणे तसेच प्रशासकांनी या जागेवरील सर्व हक्क सोडल्याची बनावट रिलीज डीड तयार करण्यात येणे त्यानंतर रहेजांनी या जागेवर हायपरसिटी मॉल बांधून तो आपल्याच मालकीच्या हायपरसिटी रिटेल इंडिया प्रा.लि.या कंपनीस दरमहा 45 लाख रकमे भाड्याने चालवायला देणे आणि सुखातीस हा गुन्हा एमआरए मार्ग पोलीस ठाण्यात नोंदविण्यात आला त्यानंतर त्याचा तपास आर्थिक गुन्हे शाखेकडे वर्ग करण्यात येणे आणि वाशी स्थानकाबाहेरील इनऑर्बिट मॉल आणि फोर पॉईंटस या पंचतारांकित हॉटेलसमोरील सिडकोच्या मालकीची सुमारे सहा हजार चौरस फुटाची जागा बळकावून त्यावर अतिक्रमण करून कंपनीने वाहनतळ तसेच मॉल आणि हॉटेलच्या अतिरिक्त प्रवेशद्वारासाठी वापरणे सुरू करणे, याबाबत तक्रार करण्यात आल्यावर सिडकोने कंपनीला नोटीस बजावत जागेचा ताबा देण्याचे बजावण्यात येणे, अशा प्रकारे रहेजा बिल्डर शासनाच्या जागेवर अतिक्रमण करून वापर करीत असल्याबाबत तातडीने चौकशी करून त्यांचेवर कडक कारवाई करण्याची आवश्यकता असल्याने सदरची बाब मी विशेष उल्लेखाद्वारे मांडीत आहे.

...

..4

पु.शी./मु.शी.: एमसीव्हीसी कनिष्ठ महाविद्यालयांचा परवानगी आदेशातील कायम शब्द वगळणे याबाबत श्री.रामनाथ मोते, वि.प.स. यांनी दिलेली विशेष उल्लेखाची सूचना.

श्री.रामनाथ मोते (कोकण विभाग शिक्षक) : सभापती महोदय, मी आपल्या अनुमतीने पुढील विशेष उल्लेखाची सूचना मांडतो.

सभापती महोदय, 24 नोव्हेंबर 2001 मध्ये शासनाने नव्याने निर्माण होणाऱ्या शैक्षणिक संस्था ह्या कायम विनाअनुदान तत्वावर असतील अशा प्रकारचा धोरणात्मक निर्णय घेतला. पण त्यापूर्वीच राज्यातील अनेक एमसीव्हीसीच्या कनिष्ठ महाविद्यालयांना शासनाने मान्यता दिलेली आहे. अशी महाविद्यालये आजही कायम विनाअनुदान तत्वावर आहेत. राज्यातील सर्व प्राथमिक शाळा, सर्व माध्यमिक शाळा व सर्व उच्च माध्यमिक शाळा यांचा कायम हा शब्द काढलेला आहे. त्यामुळे त्यांना आता मूल्यांकनानुसार अनुदान मिळण्याचा मार्ग मोकळा झालेला आहे. 2001 पूर्वीच्या कनिष्ठ महाविद्यालयांना कायम विनाअनुदानावर मान्यता दिलेली आहे. त्यांचासुद्धा प्राथमिक, माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शाळांप्रमाणे कायम शब्द काढण्यासाठी महाराष्ट्र राज्य एमसीव्हीसी विनाअनुदान कृती समितीने दिनांक 2 जून 2014 पासून आझाद मैदान, मुंबई येथे बेमुदत उपोषण सुरू केले आहे. त्यामुळे माझी शासनाला विनंती आहे की, ज्यांचा एमसीव्हीसी अभ्यासक्रम आहे अशा कनिष्ठ महाविद्यालयांचा गांभीर्याने विचार करावा व त्यांचा सुद्धा कायम शब्द काढण्यासंबंधी शासनाने सकारात्मक विचार करावा अशी मी विनंती करतो.

.....

पृ.शी./मु.शी.: अपंग कर्मचाऱ्यांना यंत्रसामुग्री न मिळणे याबाबत

श्री.हेमंत टकले, वि.प.स.यांनी दिलेली विशेष उल्लेखाची
सूचना.

श्री.हेमंत टकले (विधानसभेने निवडलेले) : सभापती महोदय, मी आपल्या अनुमतीने पुढील विशेष उल्लेखाची सूचना मांडतो.

शासनाने प्रशासकीय सेवेत अनेक अपंगांना सामावून घेतले आहे. परंतु, त्यांना दिलेली कामे करण्यासाठी काही विशिष्ट यंत्रसामुग्रीची नितांत आवश्यकता असते. त्यातील काही यंत्रसामुग्री आयात करावी लागते. यासंबंधी अपंग कर्मचाऱ्यांनी हायकोर्टात याचिका दाखल केली असून विलंब झाल्याचे मान्य केले आहे. यंत्रसामुग्री न मिळाल्याने अपंग कर्मचाऱ्यांना निलंबित केले आहे. हा सर्व प्रकार अत्यंत दुर्दैवी असून हायकोर्टाने त्वरित आयातीचे निर्देश दिले आहेत. या प्रकरणी शासनाने त्वरित कारवाई करून अन्यायाचे निराकरण करावे अशी मी विशेष उल्लेखाद्वारे विनंती करीत आहे.

.....

07-06-2014

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

Z 6

BGO/ MMP/ D/

14:10

पृ. शी. : जमीन महसूल संहिता (सुधारणा) विधेयक.

L. C. BILL NO.IV OF 2014

(A BILL FURTHER TO AMEND THE MAHARASHTRA LAND REVENUE CODE, 1966.)

श्री.बाळासाहेब थोरात (महसूल मंत्री) : सभापती महोदय, सन 2014 चे वि. प. वि. क्रमांक 4 - महाराष्ट्र जमीन महसूल संहिता, 1966 यात आणखी सुधारणा करण्याकरिता विधेयक मांडण्यासाठी मी सभागृहाची अनुमती मागतो.

प्रश्न मतास टाकून संमत झाला.

उप सभापती : अनुमती देण्यात आली आहे.

श्री.बाळासाहेब थोरात : सभापती महोदय, मी आपल्या अनुमतीने सन 2014 चे वि. प. वि. क्रमांक 4 मांडतो.

उप सभापती : विधेयक मांडण्यात आले आहे.

.....

यानंतर श्री.जुन्नरे...

07-06-2014

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

AA-1

SGJ/ MMP/ D/

14:20

पृ.शी.: नियम स्थगित ठेवणे

मु.शी.: नियम स्थगित करण्याबाबत वित्त राज्य मंत्र्यांचा प्रस्ताव

श्री. राजेंद्र मुळक (वित्त राज्यमंत्री) : सभापती महोदय, मी आपल्या अनुमतीने महाराष्ट्र विधान परिषद नियम 289 अन्वये पुढील प्रस्ताव मांडतो.

महाराष्ट्र विधान परिषद नियमातील नियम 228(1) मधील सात दिवसांच्या कालावधीबाबतची तरतूद सन 2014 च्या अर्थसंकल्पावरील चर्चेच्या संदर्भात स्थगित करण्यात यावी."

प्रस्ताव मतास टाकून संमत झाला.

उप सभापती : आता सभागृहाची बैठक मध्यंतरासाठी स्थगित होत असून सभागृहाची बैठक दुपारी 2.50 वाजता पुनः सुरु होईल.

(दुपारी 2.20 ते 2.50 वाजेपर्यंत मध्यंतर)

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही

(स्थगितीनंतर)

(सभापतीस्थानी उप सभापती)

अर्थसंकल्पावरील सर्वसाधारण चर्चेसंबंधी

उप सभापती : आता अतिरिक्त अर्थसंकल्पावरील सर्वसाधारण चर्चा सुरु होईल.

श्री.विनोद तावडे : सभापती महोदय, सभागृहात एकही कॅबिनेट मंत्री उपस्थित नाहीत. आपण सभागृहाचे कामकाज 10 मिनिटांकरिता स्थगित केले तरी दुपारी 3.00 वाजता माननीय गृह मंत्र्यांनी डान्स बार बंदी संदर्भात बैठक बोलाविली आहे. त्या बैठकीला मला जायचे आहे. ती बैठक दुपारी 4.00 वाजेपर्यंत संपेल. आपण अर्थसंकल्पावरील चर्चा 4.00 वाजता सुरु करू.

सभापती महोदय, आता अर्थसंकल्पावरील चर्चा सुरु होणार आहे आणि सभागृहात कॅबिनेट मंत्री उपस्थित नाहीत. बेपर्वा व बेजबाबदार आहेत त्यांना समज दिली पाहिजे.

सभापती महोदय, सन्माननीय सदस्य श्री.दिवाकर रावते व त्यांचे अन्य सहकारी श्री.विलास अवचट यांच्या अत्यंत्रेसाठी गेले आहेत म्हणून ते सभागृहात उपस्थित नाहीत.

श्री.राजेंद्र मुळक : सभापती महोदय, विधानसभा सभागृहात माननीय विरोधी पक्ष नेत्यांचे अर्थसंकल्पावरील भाषण सुरु आहे. माननीय उप मुख्यमंत्री त्या ठिकाणी उपस्थित आहेत. माननीय विरोधी पक्ष नेत्यांचे भाषण संपल्यानंतर ते येथे उपस्थित राहतील. कॅबिनेट मंत्री येतीलच. तोपर्यंत मी येथे उपस्थित आहे.

श्री.विनोद तावडे : सभापती महोदय, कॅबिनेट मंत्र्यांनी सभागृहात उपस्थित राहणे ही त्यांची जबाबदारी नाही काय ? आपण सभागृहाची बैठक 4.00 वाजेपर्यंत स्थगित करावी.

उप सभापती : मी सभागृहाची बैठक 4.00 वाजेपर्यंत स्थगित करू की सोमवार पर्यंत स्थगित करू ?

श्री.विनोद तावडे : सभापती महोदय, आपण सभागृहाची बैठक सोमवारपर्यंत स्थगित करावी.

श्री.राजेंद्र मुळक : सभापती महोदय, सोमवारी प्रश्नोत्तरे झाल्यानंतर अर्थसंकल्पावरील चर्चा सुरु करावी.

07-06-2014

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

BB-2

AJIT/ MMP/

पूर्वी श्री.जुन्नरे...

14:50

उप सभापती : सभागृहाची बैठक आता स्थगित होत आहे. सभागृहाची बैठक सोमवार, दिनांक 9 जून, 2014 रोजी सकाळी 11.00 वाजता पुन्हा भरेल.

(सभागृहाची बैठक दुपारी 2 वाजून 54 मिनिटांनी, सोमवार, दिनांक 9 जून, 2014 रोजीच्या सकाळी 11.00 वाजेपर्यंत स्थगित झाली)

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही